

SEANCES DU MARDI 22 MAI 1984
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 22 MEI 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2399.

DECES D'ANCIENS SENATEURS:

Page 2399.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1984.

Projet de loi ajustant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1983.

- 1° Crédits Premier ministre;
- 2° Crédits Politique et programmation scientifiques

Discussion générale (suite) «Crédits Politique et programmation scientifiques». — *Orateurs*: Mme Panneels-Van Baelen, rapporteur, MM. Deworme, De Bondt, Mme De Pauw-Deveen, MM. Vandekerckhove, Degroeve, Seeuws, Debussère, Mme Hanquet, M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan, p. 2399.

Projet de loi contenant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1984.

Discussion et vote des articles:

A l'article 1er: *Orateur*: M. De Bondt, p. 2413.

Projet de loi ajustant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1983.

Discussion et vote des articles, p. 2415.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2399.

OVERLIJDEN VAN OUD-SENATOREN:

Bladzijde 2399.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1984.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1983.

- 1° Kredieten Eerste minister;
- 2° Kredieten Wetenschapsbeleid en -programmatie

Algemene bespreking (voortzetting) «Kredieten Wetenschapsbeleid en -programmatie». — *Sprekers*: mevrouw Panneels-Van Baelen, rapporteur, de heren Deworme, De Bondt, mevrouw De Pauw-Deveen, de heren Vandekerckhove, Degroeve, Seeuws, Debussère, mevrouw Hanquet, de heer Maystadt, minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, blz. 2399.

Ontwerp van wet houdende de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1984.

Beraadslaging en stemming over de artikelen:

Bij artikel 1: *Spreker*: de heer De Bondt, blz. 2413.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1983.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2415.

INTERPELLATIONS (Discussion):

Interpellation de M. De Smeyter au secrétaire d'Etat aux Pensions sur « les arrêtés pris dans le cadre des pouvoirs spéciaux et leur influence négative sur les pensions ».

Orateurs: MM. De Smeyter, Vandezande, Wyninckx, M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 2416.

Interpellation de M. De Baere au Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur « les arrêtés pris dans le cadre des pouvoirs spéciaux et leur influence négative sur la fonction publique ».

Orateurs: M. De Baere, M. Nothomb, Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, p. 2421.

HOMMAGE A UNE DELEGATION DE L'ASSEMBLEE FEDERALE DE LA REPUBLIQUE SOCIALISTE TCHECOSLOVAQUE:

Orateur: M. le Président, p. 2418.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 2424.

Le gouvernement. — Projet de loi portant approbation de l'Accord européen sur les grandes routes de trafic international et des Annexes, faits à Genève le 15 novembre 1975.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 2424.

M. Lallemand:

- a) Proposition de loi modifiant l'article 764, 12°, du Code judiciaire;
- b) Proposition de loi tendant à modifier l'article 574, 1°, du Code judiciaire.

Mme Van Puymbroeck et M. Trussart. — Proposition de loi modifiant l'article 1er de la loi du 30 décembre 1970 portant divers amendements au statut organique de l'Office national du Ducroire et l'habilitant à garantir les risques afférents à certains investissements belges à l'étranger.

M. Humblet. — Proposition de loi portant modification de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique, modifiée par la loi du 14 juillet 1975.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 2424.

M. S. Moureaux au ministre de la Région bruxelloise sur « les conditions dans lesquelles le ministre a cru pouvoir annuler la délibération du collège d'agglomération du 12 octobre 1983 autorisant la régie à renouveler la convention conclue le 20 août 1981 avec l'Université libre de Bruxelles pour la poursuite d'une étude de la pollution par le plomb à Bruxelles ».

Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures sur « le stationnement de missiles de croisière à bord de navires dans la zone septentrionale de la mer du Nord ».

INTERPELLATIES (Bespreking):

Interpellatie van de heer De Smeyter tot de staatssecretaris voor Pensioenen over « de genomen machtigingsbesluiten en hun nadelige invloed op de pensioenen ».

Sprekers: de heren De Smeyter, Vandezande, Wyninckx, de heer Mainil, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 2416.

Interpellatie van de heer De Baere tot de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt over « de genomen machtigingsbesluiten en hun nadelige invloed op het openbaar ambt ».

Sprekers: de heer De Baere, de heer Nothomb, Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, blz. 2421.

HULDE AAN EEN AFVAARDIGING VAN DE FEDERALE VERGADERING VAN DE SOCIALISTISCHE REPUBLIEK TSJECHOSLOVAKIJE:

Spreker: de Voorzitter, blz. 2418.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2424.

De regering. — Ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake internationale hoofdverkeerswegen en van de Bijlagen, opgemaakt te Genève op 15 november 1975.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 2424.

De heer Lallemand:

- a) Voorstel van wet tot wijziging van artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek;
- b) Voorstel van wet tot wijziging van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek.

Mevrouw Van Puymbroeck en de heer Trussart. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 1 van de wet van 30 december 1970 houdende diverse wijzigingen in het organiek statuut van de Nationale Delcreditedienst en machtiging aan de Nationale Delcreditedienst om de risico's verbonden aan bepaalde Belgische investeringen in het buitenland te waarborgen.

De heer Humblet. — Voorstel van wet houdende wijziging van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs, zoals gewijzigd bij de wet van 14 juli 1975.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 2424.

De heer S. Moureaux tot de minister van het Brusselse Gewest over « de omstandigheden waarin de minister gemeend heeft het besluit van het college van de agglomeratie van 12 oktober 1983 te kunnen vernietigen, bij welk besluit aan de regie toestemming werd verleend om de overeenkomst met de *Université libre de Bruxelles* van 20 augustus 1981 te verlengen met het oog op het voortzetten van een onderzoek naar de loodverontreiniging te Brussel ».

Mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « het stationeren van kruisraketten op marinevaartuigen in de noordelijke Noordzee ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. De Seranno, secrétaire, prend place au bureau.

De heer De Seranno, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 heures.

De vergadering wordt geopend te 14 uur.

CONGES — VERLOF

MM. Hiernaux, pour des devoirs administratifs; P. Peeters, à l'étranger; Mme N. Maes et M. Califice, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de cet après-midi.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Hiernaux, wegens bestuursplichten; P. Peeters, in het buitenland; mevrouw N. Maes en de heer Califice, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

DECES D'ANCIENS SENATEURS

OVERLIJDEN VAN OUD-SENATOREN

M. le Président. — Le Sénat a appris avec un vif regret la mort de M. André Poffe, ancien sénateur de l'arrondissement de Charleroi-Thuin, et de M. Evance Jennard, ancien sénateur de l'arrondissement de Mons-Soignies.

De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van de heer André Poffe, oud-senator voor het arrondissement Charleroi-Thuin en van de heer Evance Jennard, gewezen senator voor het arrondissement Bergen-Zinnik.

Votre Président a adressé les condoléances de l'assemblée aux familles de nos regrettés anciens collègues.

Uw Voorzitter heeft het rouwbeklag van de vergadering aan de families van onze betreurde gewezen medeleden betuigd.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE
DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE
BEGROTING VAN DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER
VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

1° KREDIETEN EERSTE MINISTER;

2° KREDIETEN WETENSCHAPSBELEID EN -PROGRAMMATIE

Hervatting van de algemene bespreking

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES SERVICES DU
PREMIER MINISTRE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES SERVICES DU PREMIER MINISTRE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

1° CREDITS PREMIER MINISTRE;

2° CREDITS POLITIQUE ET PROGRAMMATION SCIENTIFIQUES

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van de diensten van de Eerste minister met het onderzoek van de kredieten « Wetenschapsbeleid en -programmatie ».

Nous reprenons la discussion générale des projets de loi relatifs au budget des services du Premier ministre par l'examen des crédits « Politique et programmation scientifiques ».

Het woord is aan de rapporteur.

Mevrouw Panneels-Van Baelen, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, de commissie voor Onderwijs en Wetenschap besprak het derde luik van de begroting van de diensten van de Eerste minister, namelijk de sector Wetenschapsbeleid en -programmatie.

Dank zij de uitgebreide inleiding van de minister en de goed gestoefde nota's die hij ter beschikking stelde van de commissieleden vond er een grondige discussie plaats. Ik wens de minister hiervoor te loven.

Vooraf wil ik echter verwijzen naar een kleine zetfout die is geslopen in de tekst van het verslag op pagina 53. Onder de rubriek 10. Allerlei, wordt in de derde paragraaf, titel I, artikel 41.10 vermeld waar het moet zijn artikel 41.01. Het is een kleine correctie die toch van belang kan zijn.

De bespreking van de begroting valt samen met een belangrijke verjaardag: het 25-jarig bestaan van het departement van Wetenschapsbeleid. Wijlen Eerste minister Théo Lefèvre bestempelde dit beleid als « de ontwikkeling door de wetenschap ».

Wij behoorden toen tot de eerste landen die het begrip « wetenschapsbeleid » in het staatsbeheer gestalte gaven. Ondanks het feit dat wij bij de eersten waren, hebben wij toch gedurende deze vijftienvintig jaar een achterstand opgelopen tegenover de landen die qua omvang vergelijkbaar zijn met het onze.

Uitgedrukt in geld, geeft België tweemaal minder uit dan Nederland, 65 pct. van wat Zwitserland geeft en 75 pct. van wat Zweden eraan spendeert. Dit is vooral te wijten aan de ontoereikende privé- en openbare middelen. Nochtans steeg het begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid voor 1984 met 6,11 pct. ten opzichte van 1983. De bezuinigingsmaatregelen verhinderden dat het stijgingspercentage van 7,8 pct. voor het jaar 1983 werd behouden.

De nationale kredieten die zijn bestemd voor de financiering van wetenschappelijke activiteiten vindt men terug in de diverse departementen die erbij betrokken zijn: universitair onderwijs, onderzoek-ontwikkelingswerkzaamheden en wetenschappelijke openbare dienstverlening.

Uit de bespreking hebben we kunnen afleiden dat dit de taak van de minister zeker niet vergemakkelijkt, zodat er soms vage antwoorden kwamen op toch duidelijk gestelde vragen. Ook het ondoorzichtelijke van bepaalde instellingen werd aan de kaak gesteld.

Men betreurde dat de KMO zo weinig aan bod komen bij het IWONL en het Fonds voor de prototypes. Nochtans heeft een wetenschappelijk onderzoek in de Verenigde Staten bewezen dat nieuwe produkten vooral tot stand komen in kleinere bedrijven. Verschillende commissieleden stelden vragen over de verdeling van de gelden tussen de gemeenschappen en de gewesten.

Onderzoek en ontwikkeling van de ruimtevaart gebeuren in het kader van internationale projecten waar het financieringsaandeel van België dan ook onontbeerlijk is om onze industrie toe te laten de competitiviteitsdrempel te bereiken. Het alzo bereikte aandeel van onze industrie compenseert in ruime mate de overheidsinvestering. Bij gebrek aan grondstoffen, is voor ons land « onderzoek en ontwikkeling » een waardevol alternatief en hebben wij alle belang om meer te investeren in *brains*. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Deworme.

M. Deworme. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, au moment où la troisième révolution industrielle bouleverse les conditions d'activité, aussi bien dans les services que dans l'industrie, il faut que les Etats européens fassent un effort particulier en faveur de la recherche et de l'application des fruits de la recherche.

Dans l'idéal le montant des dépenses de recherche et de développement devrait aller en s'accroissant et une large partie des subventions devraient servir à des travaux en commun au sein de la CEE, par priorité, par le biais des régions et des communautés.

Or les nations européennes perdent de plus en plus de terrain par rapport au Japon et aux Etats-Unis.

Ainsi dans les industries de la communication, informatique et électronique, nous sommes complètement dépassés. La balance commerciale européenne qui était encore équilibrée en 1975 accuse un déficit dans ce secteur qui va en s'accroissant, 5 milliards de dollars en 1981 et plus de 10 milliards de dollars en 1982.

Cette évolution est angoissante au niveau européen, elle l'est tout autant au niveau belge. Que deviennent nos firmes qui étaient à la pointe de la recherche en technique de la communication? Elles se fournissent maintenant pour l'essentiel du matériel au Japon ou dans le Sud-Est asiatique.

C'est angoissant, je le répète, et c'est pourquoi le programme Esprit de recherche et de développement dans le domaine des technologies de l'information, est particulièrement le bienvenu.

J'aimerais savoir dans quelles mesures la Belgique participera à ce programme. Y aura-t-il des retombées directes en Belgique? La revue *Euro-Info* de mai-juin 1984 nous donne des informations que nous jugeons insuffisantes pour porter un jugement critique sur les retombées au niveau des régions et des communautés. Il était d'ailleurs grand temps de faire un effort important dans ce secteur de la recherche.

En avril 1983, dix-sept des principales compagnies européennes réunies autour d'un projet d'initiative européenne ont révélé que sur trente-sept domaines de progrès technologique majeurs, les Etats-Unis sont en très bonne position dans trente et un domaines, le Japon dans neuf et l'Europe des Dix, dans deux domaines seulement.

Les deux seuls domaines où nous sommes encore dans la course sont la commutation électronique et le logiciel.

Pourtant, dans la seule industrie européenne des technologies de l'information —, TI — de très nombreux emplois sont en jeu à l'horizon 1990. D'après le rapport de McKinsey, deux millions d'emplois nouveaux seront créés dans ce secteur si l'évolution de l'Europe suit celle des

Etats-Unis. Par contre, deux millions d'emplois seront supprimés si la dépendance et l'affaiblissement se poursuit.

Quatre millions d'emplois vont se jouer en sept ans dans les dix pays de la CEE dont quelques dizaines de milliers en Belgique.

Si j'ai insisté sur la technologie de l'information, c'est parce que nous avons été suffisamment échaudés par les drames du textile, des verreries, de la chimie et de la sidérurgie.

Les pays qui ont lancé toutes les industries sont-ils en perte de vitesse totale, n'y a-t-il plus aucun espoir de redressement? Veulent-ils confirmer cette réflexion de P. Valéry: « Nous autres civilisations, nous savons que nous sommes mortelles »?

L'Europe a en tout cas marqué sa possibilité de prendre part efficacement à la recherche dans des domaines éloignés des conflits d'intérêts nationaux. C'est notamment le cas du Cern, du Jet, de Météo-Sab, de Spacelab, Eureka.

En Belgique, nous pouvons également épingler quelques succès importants. Dans le domaine du génie génétique, la collaboration entre les universités et l'industrie pharmaceutique porte ses fruits.

Ceci montre à suffisance la capacité européenne lorsque les énergies sont mobilisées et les capitaux.

Chaque pays possède des cerveaux capables de mener à bien des tâches de redressement dans des délais relativement courts. Le Japon est un exemple convaincant.

Au risque d'être lassant, il faut répéter sans cesse les principes du redressement; ils sont:

1. Augmentation du budget de recherche et développement pour atteindre 2,8 p.c. du produit national brut. Je vous signale comme point de référence le budget de la recherche du Japon qui est de 4 p.c. du produit national brut;
2. Eviter la bureaucratisation excessive;
3. Travailler en étroite collaboration avec les entreprises industrielles européennes;
4. Exiger une réciprocité dans tous les domaines des partenaires japonais et américains;
5. Créer un fonds pour le financement et la gestion des brevets.

M. Basecq, premier vice-président,
prend la présidence de l'assemblée

Au moment où le monde économique tend à se partager entre deux types d'économie — celle de l'innovation et celle de la péréquation —, celle-ci vivant comme une douairière sur ses rentes, nous devons veiller, nous petit pays, à montrer l'exemple d'une volonté de recherche et de développement, d'une stratégie offensive pour créer un espace commun de l'industrie et de la recherche. Les retombées économiques doivent bien sûr se partager au niveau des trois régions du pays. La régionalisation de la recherche n'est pas un repliement sur soi, mais ouverture de la région à une recherche que nous savons devoir être européenne pour de nombreux sujets.

Pourtant, tous les renseignements en notre possession confirment que la Belgique occupe le peloton de queue des pays européens en ce qui concerne les moyens budgétaires accordés au financement de la politique scientifique.

Vous avez d'ailleurs regretté, monsieur le ministre, ce manque de moyens et les restrictions qui amputent toutes les universités et tous les centres de recherche des jeunes chercheurs. C'est bien entendu les plus jeunes qui sont les premières victimes de cette opération. La relève ne sera donc pas correctement assurée et il y aura donc un hiatus dans les classes d'âge des chercheurs et une dégénérescence des équipes.

Il ne peut en être autrement puisque depuis dix ans la part du budget consacré à la recherche a pratiquement diminué de moitié.

La Belgique consacre 1,2 p.c. du PNB à ce financement alors que la France en consacre 2,2, la RFA 2,1 et les Pays-Bas 2,4.

L'avenir se prépare dans les laboratoires et les socialistes plaident pour une augmentation substantielle du budget de la Recherche.

Ces deux dernières années, nous constatons une légère augmentation du budget de la Recherche scientifique. Les budgets 1983 et 1984 sont en légère progression et nous nous en réjouissons.

Vous vous êtes d'ailleurs engagé à continuer et à amplifier cette progression de manière à atteindre 2,8 p.c. des dépenses de l'Etat d'ici 1988.

J'aimerais que vous vous expliquiez clairement sur ce sujet.

Suivant quelles modalités va s'effectuer ce rattrapage? Quels seront les axes de recherche privilégiés? Les régions et les communautés seront-elles davantage concernées? Vous ne semblez pas approuver la dispersion des subventions entre le national, le communautaire et le régional en matière de recherche. Certains prétendent qu'il faut renationaliser le plus possible la politique scientifique pour viser à plus d'efficacité? Quelle est votre position? Voudriez-vous la justifier?

Les socialistes veulent que le budget de la Recherche et Développement soit mis à la disposition des communautés et des régions, s'inscrivant ainsi dans le cadre tracé par les lois d'août 1980.

Il appartiendra aux régions et aux communautés de s'inscrire dans des programmes nationaux ou européens en fonction des intérêts réels des régions, mais avec des contreparties pour la Wallonie.

La façon de présenter le budget de la Politique scientifique, par grandes masses de dépense, empêche d'avoir une vision claire de l'évolution de la politique.

Il n'est pas rare de trouver des dépenses ayant le même objet dans des budgets de départements ministériels différents.

Par son manque de lisibilité, ce système empêche en fait tout travail parlementaire sérieux. Le recours systématique à des sigles et à des données techniques dans des sujets scientifiquement complexes ne permet pas aux parlementaires d'exercer un réel contrôle sur votre budget.

C'est la raison pour laquelle des parlementaires, dont les socialistes, réclament depuis des années la création d'un comité d'évaluation au niveau des Chambres législatives.

Le financement direct des universités reste le poste principal, 47,2 p.c. des budgets de recherche. Les sommes allouées se répartissent entre les frais d'enseignement et les frais de recherche.

La part des universités est en augmentation de 4,8 p.c. Cette augmentation est inférieure à l'inflation. Voudriez-vous me confirmer que le secteur néerlandais bénéficiera de 6,8 p.c. d'augmentation et le secteur français de 3,6 p.c.

S'il en est bien ainsi il y aura donc une distorsion flagrante entre les deux grandes communautés, la communauté française ayant une croissance moindre que la communauté flamande.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — C'est en fonction du nombre d'étudiants!

M. Deworme. — Nous aurons l'occasion d'examiner cela ultérieurement.

Il serait intéressant de connaître sur ce problème de croissance l'impact des arrêtés royaux numérotés pris en vertu des pouvoirs spéciaux.

A côté des subventions directes, les universités reçoivent aussi des paiements dus pour différentes études, émergeant ainsi à une série de budgets de différents ministères. Cette répartition est-elle équitable et répond-elle bien aux capacités des différentes universités à participer à la recherche?

A la lecture du tableau, il apparaît que le deuxième poste en importance, après le financement direct des universités, est la masse III des activités scientifiques à finalité industrielle ou agricole.

Ce sont pratiquement 10 milliards qui y sont affectés. Ce poste représente à lui seul près de 20 p.c. du programme budgétaire de la politique scientifique.

Cela suppose que le gouvernement compte continuer la politique suivie depuis 1982 et qui consiste à affecter des crédits très importants aux programmes et actions d'innovation technologique. Or ce domaine devrait relever des régions et des communautés.

Ces programmes sont à finalité directement industrielle. Quelles sont les entreprises qui bénéficient de cette aide? Les retombées sont-elles estimées? Les découvertes sont-elles exploitées dans notre pays? Lorsqu'il s'agit de multinationales, qui vérifie la destination des brevets par exemple? Y a-t-il une réelle protection des chercheurs en matière de propriété industrielle? Le récent Concours Lépine de Paris nous montre en tout cas que nous avons des découvreurs.

Nous ne sommes pas a priori contre un transfert de connaissances et de recherches, mais il doit se faire dans le cadre d'un certain équilibre

lorsqu'il s'agit de pays industriellement développés. Je voudrais revenir un instant sur le cloisonnement méthodologique entre la recherche appliquée et la recherche fondamentale. Il y a bien sûr la tentation pour de nombreux Etats de privilégier la recherche appliquée. Elle apportera un soutien immédiat aux entreprises et je n'en critique pas le principe, mais à condition que les fruits de ces recherches soient équitablement répartis au sein de toute la population. Ce n'est d'ailleurs que le résultat d'un effort commun de toute la population.

N'oublions pas cependant la recherche fondamentale. Nous vivons un moment où des sciences réputées théoriques, telle l'étude des basses températures ou des grandes molécules, ont donné naissance à des applications technologiques nouvelles et remarquables.

Monsieur le ministre, je voudrais maintenant vous poser quelques questions particulières.

L'exposé du ministre laisse entrevoir un effort particulier en ce qui concerne les contributions belges aux activités scientifiques internationales.

On constate, en effet, une augmentation très importante — plus de 13 p.c. — au budget du Premier ministre pour le programme-cadre européen.

Des moyens importants sont prévus aussi pour financer le programme Esprit ainsi que Airbus et l'Agence spatiale européenne.

Malgré les difficultés que cela peut représenter, est-il possible d'obtenir pour 1982 et 1983, une évaluation des retombées en Belgique de nos contributions à ces programmes, avec, si possible, la répartition par communauté et par région?

Je voudrais poser une autre série de questions.

Il apparaît dans ce budget que le gouvernement continue à subsidier des actions qui relèvent désormais des compétences régionales et communautaires.

On constate, par ailleurs, que les institutions dont l'objet appartient aux communautés et aux régions continuent à exister en tant qu'institutions nationales. C'est le cas de l'Irsia, par exemple. Pour quelles raisons?

Est-il possible de connaître les sommes transférées aux régions et aux communautés en vertu des lois d'août 1980?

Le XIXe siècle positiviste nous a légué deux conceptions de la science: la science comme ensemble de recettes, de mesures ou de manipulations et la science comme religion d'un progrès dont elle posséderait la clé en exclusivité. Ces deux conceptions sont dépassées aujourd'hui.

La science est une activité humaine centrée sur l'homme et sur ses rapports avec une nature à laquelle il appartient.

L'effort coordonné de la recherche-développement doit être fait, sans gaspillage des jeunes talents, afin de garantir l'avenir, tout en produisant des solutions originales en réponse aux problèmes scientifiques, technologiques et humains de notre temps.

Telles sont les questions et remarques que je voulais formuler au nom du groupe socialiste. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ten eerste, zal ik mijn mening zeggen over de manier waarop de gelden, bestemd voor wetenschapsbeleid, worden besteed op het nationaal niveau en worden verdeeld tussen de twee grote gemeenschappen.

Ten tweede, zal ik drie vragen stellen die ik zal vastknopen aan een bepaalde passage uit het verslag.

Ten derde, zal ik een ogenblikje stilstaan bij de Belgische participatie in de *European Space Agency*.

Tenslotte zal ik enkele woordjes zeggen aan het adres van de minister en zijn vrienden met betrekking tot de activiteiten van de Flag en aan de kaak stellen wat daaromtrent in dit land door hooggeplaatste personen soms voor dwaasheden worden verteld.

Zo kom ik tot het wetenschapsbeleid in zijn repercussie op de gemeenschappen. Ik volg het dossier van het wetenschapsbeleid sedert ik in het Parlement zitting heb. Het is de verdienste geweest, dat werd zojuist reeds door de verslaggever gezegd, van wijlen minister van State Théo Lefèvre, die er nochtans niet kon worden van verdacht bijzonder flinquant te zijn, aan vier hooggeplaatste wetenschapsbeoefenaars een doorlichting te vragen betreffende de participatiegraad van de twee grote gemeenschappen van ons land aan de inspanningen op wetenschappelijk gebied.

Dit rapport is dan een richtsnoer geworden voor correcties die moesten worden aangebracht in het overheidsoptreden. Er werden twee doelobjecten nagestreefd: enerzijds, diende de participatiegraad van de Franstalige gemeenschap in het geheel niet te worden afgeremd, maar integendeel, verder te worden aangemoedigd, en anderzijds, diende de participatie aan Nederlandstalige zijde te worden versneld en in overeenstemming te worden gebracht met de potentialiteit op intellectueel en wetenschappelijk gebied van deze gemeenschap.

Trapsgewijze zijn verschillende manieren van optreden ontstaan die momenteel door de minister enigszins worden veronachtzaamd of waarvan hij in zijn jeugdige overmoed wellicht onvoldoende kennis heeft genomen. Het is voor mij een voorrecht van op deze tribune de minister enkele aanwijzingen ter zake te kunnen geven.

De hele begroting van Wetenschapsbeleid bedraagt 55 miljard frank. Dat is een belangrijke som geld. Men moet in alle oprechtheid toegeven dat het niet mogelijk is, de ventilatie volledig uit te voeren naar de besteding toe ten gunste van Nederlandstalige en Franstalige onderzoeken of onderzoeksprojecten.

Men kan op een objectieve manier 85 tot 90 pct. van de uitgaven op een verantwoorde wijze toewijzen aan de ene of de andere gemeenschap. De overige uitgaven hebben hoofdzakelijk betrekking op participaties van ons land in bilaterale, multilaterale of internationale wetenschappelijke inspanningen. Daar is het vanzelfsprekend heel wat moeilijker tot een dergelijke verdeling over te gaan.

De besprekingen in de commissie zijn meestal zeer verhelderend omdat de minister oprechte antwoorden tracht te verschaffen op de gestelde vragen. Als men deze antwoorden samen leest, krijgt men een indruk van de politiek die de minister zelf of in naam van de regering voert. Ik heb nu de indruk dat wij worden geconfronteerd met twee afwijkingen van een gerechtvaardigde politiek. Enerzijds, zegt de minister dat hij een verdeelsleutel nastreeft van 55 pct. voor de Nederlandstalige gemeenschap en van 45 pct. voor de Franstalige gemeenschap voor die wetenschappelijke inspanningen die betrekking hebben op aangelegenheden die aan de gemeenschap als dusdanig kunnen worden toegekend. Voor inspanningen inzake onderzoek en ontwikkeling met betrekking tot ondernemingen en de industrie anderzijds, is hij geneigd de zogenaamde gewestelijke verdeelsleutel voor de dotaties te hanteren. Daarenboven laat hij de mogelijke verdeelsleutels voor nationale onderzoeksprojecten, waarvan hij er vier uitvoerig heeft beschreven in de commissie, in het midden.

Op elk van die drie gevallen heb ik kritiek. Ik zal mijn kritiek globaliseren, want deze tribune is niet de geeignende plaats om daarop in detail in te gaan.

Ik zou de begroting van Wetenschapsbeleid willen toetsen aan de staatshervorming. Ik sluit mij hieraan bij wat zoëven door onze collega werd gezegd. Het overgrote gedeelte van de bedragen van deze begroting wordt besteed aan nationale aangelegenheden. Indien het geen nationale aangelegenheden waren, zouden zij immers krachtens de wet op de staatshervorming onduidelijkzinnig worden overgedragen aan de gemeenschappen of de gewesten en hier in de Senaat niet meer aan de orde zijn. Ik stel vast dat de minister in de door hem nagestreefde politiek voor zijn eigen gemak of wegens zijn persoonlijk rechtvaardigheidsgevoel allerlei verdeelsleutels invoert. Ofwel is er een nationaal programma en een nationale politiek, ofwel is er geen nationale politiek en dan moet de bevoegdheid worden toegewezen aan de gemeenschappen en de gewesten, die zelf vanuit hun eigen oogmerken een wetenschapsbeleid kunnen ontwikkelen.

Het is evident dat dit probleem niet opgelost wordt door dit hier te zeggen. Ik wil de minister echter een middel aan de hand doen om in de toekomst op een rechtvaardige wijze een maximaal rendement na te streven bij het optimaliseren van het potentieel op intellectueel en wetenschappelijk vlak. Men moet immers alle beschikbare middelen van de grijze stof inzetten, want dat vertegenwoordigt het enige kapitaalgoed waarover wij beschikken. Dan zal hij het universiteitspotentieel van beide gemeenschappen moeten valoriseren zoals die blijkt aanwezig te zijn.

Mijnheer de minister, vele jaren geleden, nog voor u de eer had in het Parlement zitting te hebben of verantwoordelijkheid droeg als minister des Konings, was afgesproken dat het in verhouding moest zijn met het aantal Belgische afgestudeerden van de tweede cyclus. Ik leg daar de nadruk op om twee redenen: als de bevoegdheid nationaal wordt gehouden dan spelen de nationale criteria, dat wil zeggen de aan de dag tredende potentialiteit. Dan kan men een verhouding 55/45 niet bevriezen. Dat is een evolutieve materie die kan worden gewijzigd in een of

andere zin. In 1982 bedroeg het percentage van het aantal afgestudeerden van de tweede cyclus aan onze universiteiten 56,1 voor de Nederlandstaligen en 43,9 voor de Franstaligen. U ziet, mijnheer de minister, dat u fel achterloopt want u streeft naar een verhouding van 55/45.

Voor onderzoek en ontwikkeling is er een gewestelijke sleutel die de slechtste is die we kunnen hebben en voor de nationale onderzoeksinspanningen bewaart u een zedig stilzwijgen. Gelet op het institutionele kader van België ben ik het eens dat grote sommen worden ingezet voor wetenschapsbeoefening op nationaal vlak, maar dan moet de fictie van de nationale inspanning met de realiteit in overeenstemming worden gebracht. In zijn globaliteit accepteren wij dan een verdeling die overeenstemt, niet met de demografische factor, hoewel dit te verdedigen is, maar met de aan de dag tredende potentialiteit, namelijk de diploma's tweede cyclus van de Belgische afgestudeerden aan onze universiteiten.

Cijfers in de hand zou ik hier kunnen aantonen hoeveel miljarden worden onthouden aan Nederlandstalige afgestudeerden van onze universiteit, die zich bezighouden met wetenschapsbeoefening.

En dit omdat u een sleutel toepast die niet was afgesproken. Door opeenvolgende ministers, ook door uw voorganger, de heer Hanin, was afgesproken dat men uiteindelijk zou komen tot de verdeelsleutel die ik kom te citeren omdat die sleutel rationeel gezien, ook voor de Franstaligen, de meest geschikte was. Dank zij deze sleutel worden voor de nationale wetenschapsinspanning precies de mensen geassocieerd die beschikbaar zijn en in verhouding tot hun aantal.

In deze zaak zal het waarschijnlijk gaan zoals in vele. Wij zullen nog dikwijls moeten herhalen wat wij hier vandaag betogen. Maar wij zijn niet te vermoeien en zullen steeds op deze aangelegenheid terugkomen omdat wij geloven dat wij niemand schaden met dit te zeggen. Bovendien menen wij dat het een inbreng betekent ten gunste van de economische ontwikkeling, de wetenschappelijke prestaties, de internationale uitstralingen van ons land. Hierdoor zouden in de komende maanden jonge afgestudeerden van onze Vlaamse universiteiten in groten getale betrokken kunnen worden bij de wetenschappelijke inspanningen.

Collega's, ik kan deze uiteenzetting ook relativiseren. Wanneer de sommen voor de begroting van Wetenschapsbeleid moeten worden verdeeld, dan neem ik aan dat het een subtiële aangelegenheid is, ze in Nederlandstalige en in Franstalige vakjes te verdelen. Als ik zelf voor de verantwoordelijkheid zou worden geplaatst, dan kan ik mij inbeelden hoe moeilijk het zou zijn dit op een rechtvaardige en objectieve wijze te doen. Ik ben niet de man die op een bedrag van 55 miljard zal struikelen over een paar honderden miljoenen. Ik geef een richting aan die wij moeten uitgaan zolang wij deze inspanning nationaal houden. Ik hoop dat wij morgen de universiteiten, en al het wetenschappelijk bedrijf dat daaraan vasthangt, institutioneel zullen kunnen toewijzen aan de gemeenschappen. Dan ontstaat een andere situatie, die niet die van vandaag is.

Aangezien wij toch een grote inspanning doen inzake wetenschapsbeleid, acht ik het mijn plicht, als lid van de Belgische Senaat en als Vlaming, te pleiten voor associatie van een groter aantal, beschikbare, jonge afgestudeerden van Vlaamse universiteiten, aan het wetenschapsbedrijf, waarbij zij vragende partij zijn voor ca. 2 à 3 miljard frank.

Als de minister toch een inhaalplan wil maken, waarover hij ons zal onderhouden wanneer de herstelwet uit de Kamer naar de Senaat zal komen, zal hij positief kunnen ingaan op mijn toespraak van vandaag.

Mijnheer de minister, ik weet dat u vandaag geen ruimte hebt om mij te volgen. In de herstelwet kunt u zelf die ruimte scheppen en kunt u die twee à drie miljard door een verhoging van het percentage inzake wetenschapsbeleid verstrekken. Dan kunt u de geschiedenis ingaan, net als uw voorgangers, de heer Hanin en wijlen de heer Lefèvre, als iemand die het geheel van het Belgische wetenschapsbeleid heeft bekeken en ook de vruchten van de democratisering daarbij heeft betrokken door de deelname van een grote groep jonge mensen die als eerste generatie beschikbaar zijn voor het wetenschappelijk onderzoek.

Vervolgens stel ik een drietal vragen. Als het niet te moeilijk is vraag ik u even het verslag open te slaan op bladzijde 43.

U weet dat ik bijzonder veel belangstelling heb voor de telecommunicatie in ons land, ook omdat ik in de Senaat voorzitter mag zijn van de commissie voor de Infrastructuur die in het bijzonder met deze aangelegenheid is begaan.

U zegt dat de resultaten van onderzoeken met betrekking tot de oriëntatie van de telecommunicatie op lange termijn, die u bij contract aan vier voornaam buitenlandse firma's hebt opgedragen voor een bedrag van 40 miljoen, weldra beschikbaar zullen zijn. Ik vraag u of wij, leden

van de Senaat, of leden van de bevoegde commissie, daar kennis zouden van krijgen. Volgens mij zullen dat verslagen zijn die zowel voor de regering als voor het Parlement grote betekenis hebben.

Op bladzijde 46 van het verslag staat te lezen dat u een antwoord hebt willen geven op vragen in verband met de *Fondation universitaire luxembourgeoise*.

U hebt zich daar heel handig van afgemaakt. U hebt gezegd dat de regering besloten heeft geen genummerd koninklijk besluit tot sanering van deze instelling uit te vaardigen omdat daarvoor geen rechtsgrond bestond en voorts, de toelage, die reeds niet onaanzienlijk is voor een VZW, op te voeren van 78,1 miljoen tot 80,4 miljoen. Uw collega van Nationale Opvoeding, Franstalige sector, zou de verhoging van dat bedrag door middel van een bijblad aan het Parlement moeten voorleggen.

Ik verzoek u uw collega van Nationale Opvoeding mee te delen dat wij op een dergelijk verzoek negatief zullen reageren. Hij moet niet afkomen met een bijblad, want wij zullen dat niet goedkeuren. Er bestaat geen aanleiding toe deze toelage te verhogen. Indien het verzoek toch zou komen zal ik in een met redenen omklede uiteenzetting bewijzen waarom dat niet kan.

Tenslotte vermeldt het verslag wat u zou hebben gezegd over een spookfaculteit geneeskunde te Charleroi.

Uit de Franstalige tekst blijkt — de Nederlandstalige versie is niet zo duidelijk — dat uw verklaring twee delen omvat. Enerzijds, beweert u dat het initiatief niet strijdig is met de wet. Met alle eerbied die ik u verschuldigd ben, mijnheer de minister, moet ik u toch zeggen dat u zich vergist. Anderzijds, oordeelt u dat het initiatief niet verdedigbaar is.

Mijnheer de minister, ik verzoek u uw eerste verklaring te willen intrekken. Het gaat toch niet op dat een minister verklaart dat iets niet in strijd is met de wet terwijl flagrant blijkt dat dit wel het geval is. Tijdens de bespreking van de begroting van Onderwijs vóór veertien dagen heb ik trouwens aan de heer Bertouille gezegd dat ik mij ter zake verder zal documenteren en op deze aangelegenheid zal terugkomen bij wijze van een interpellatie.

Ik wens ook nog iets te zeggen over het Europese Ruimteagentschap. Vorige week had ik als lid van de commissie voor Wetenschap en Ruimtevaart van de Westeuropese Unie, de gelegenheid om een uiteenzetting bij te wonen van de directeur-generaal van het Era, de heer Quistgaard. Ik werd daar geconfronteerd met de plannen op korte en op lange termijn van dit agentschap. Nog meer dan reeds het geval was, werd mijn aandacht gevestigd op deze instelling en op de Belgische participatie daarin. In de commissie heeft de heer Seeuws de aandacht van de leden en van de minister gevestigd op een aantal aspecten van de Belgische deelname in het Europese Ruimteagentschap.

In juni moeten twee belangrijke beslissingen worden genomen omtrent het lanceren van nieuwe programma's aangezien een groot aantal programma's vrijwel afgelopen zijn. Ik veronderstel dat de heer Laurent, de vertegenwoordiger van de Belgische regering in het hoogste bestuursorgaan van dit agentschap, daarover ook een standpunt zal moeten innemen. Het gaat meer bepaald om programma's op het gebied van de telecommunicatie.

Ik stel hier de vraag, die ik trouwens ook aan de heer Quistgaard heb gesteld, of de projecten in het kader van het ruimteagentschap ontworpen op half lange termijn, tot stand komen na samenspraak van de wetenschappelijke en technische leiding van het agentschap met de wetenschappelijke staf van nationale RTT-maatschappijen. In vrijwel alle landen is de telecommunicatie als openbare dienst in handen van publieke ondernemingen. Mijn vraag luidt of onze RTT of andere instellingen betrokken worden bij het opstellen van die programma's en op welke manier dat gebeurt.

Er wordt ook opnieuw gesproken over de lancering van een Europese draagraket in 1995. Men denkt ook aan een Europees aandeel in een Amerikaans ruimtestation en ter zake zou ik graag het standpunt van de regering vernemen. De ruimtestations zijn één van de geavanceerde ruimteprojecten die niet zozeer op korte, maar wel op half lange en op lange termijn, op wetenschappelijk gebied een beslissende rol kunnen spelen. Dringt onze regering aan op een dergelijk initiatief op Europees vlak? Dit valt vermoedelijk buiten de mogelijkheden van het ruimteagentschap.

Zijn er richtlijnen of suggesties van onze regering om het agentschap ertoe te brengen een Europees aandeel te nemen in het Amerikaanse ruimtestation? Onder welke voorwaarden gebeurt dat en op welke wijze kan het Europese Ruimteagentschap de waarborg geven van niet te

participeren aan militaire projecten? De heer Quistgaard heeft verklaard in de commissievergadering, die ik mocht bijwonen, dat men inzake de bewaking van de aarde via satellieten, of later via een ruimtestation, eigenlijk intellectueel en wetenschappelijk onmogelijk een onderscheid kan maken tussen een militaire en een niet-militaire inspanning. Men kan trouwens in eigen land geen onderscheid maken tussen een militaire of een niet-militaire productie wanneer het gaat om gesofistikeerde wetenschappelijke apparaten of apparatuur.

Over dit ruimteprogramma wilde ik graag nog iets vernemen, mijnheer de minister. Ik heb de vraag gesteld aan de heer Quistgaard. Ik had de indruk, aangezien hij geen Belg is, dat ik gemakkelijker een openhartig antwoord kon krijgen omdat ook hij uit een klein land komt en daarom gevoelig is voor een vraag die uitgaat van een lid van een klein land.

Mijn vraag betreft personeelskwesties en vooral de return in verhouding tot de input. De statistieken van 1982 tonen aan dat het aandeel van ons land eerder gering is. Op een geheel van 1378 personeelsleden, zijn er 60 Belgen. Op een geheel van zeven topfuncties is er één Belg. Dit is de heer Van Reeth, die naar mijn gevoel een belangrijke inbreng levert vanuit ons land. Wij zouden het op prijs stellen indien wij hem eens konden ontmoeten in de commissie, eventueel samen met de heer Laurent en met de minister, om na te gaan wat het werkelijk aandeel is van België in dit agentschap.

Wat het aantal beurzen betreft, is het aandeel van België ook gering. Het zijn wel geen beurzen in de gewone betekenis van het woord, zoals iedereen in de Senaat wel zal weten. Ze gaan alleen naar excellente onderzoekers die zich in een bepaald onderdeel van het onderzoek willen bekwalen.

In 1982 waren er op de 475 maanden-beurzen die werden uitgeoefend binnen het agentschap, vier voor België. Ik doe een oproep tot de minister opdat meer inspanningen zouden worden gedaan. Wanneer men de wetenschappelijke prestaties van dit agentschap nagaat, wordt het duidelijk dat wij niet genoeg jonge onderzoekers ertoe aanzetten aan de research deel te nemen. Nochtans zijn daar uitstekende bronnen van kennis die onze wetenschappelijke instellingen enerzijds, en onze nijverheid anderzijds, ten zeerste zouden kunnen dienen.

De heer Debussère. — Spreekt u over Vlamingen of over Walen?

De heer De Bondt. — Wat de toekomst betreft, mijnheer de minister, hoop ik dat wij ons meer zullen affirmeren. Immers, het is gebleken — het is ook een algemene wetmatigheid in de internationale instellingen waar de landen ongelijk zijn — dat kleine landen die aan het agentschap deelnemen in return voor hun laboratoria, voor de wetenschappelijke onderzoeksinstellingen en voor hun geavanceerde nijverheid, te weinig terugkrijgen. De vuistregel is dat bij honderd bijdragen men tachtig terugkrijgt, zodat twintig verloren gaan in de vorm van administratie. Quistgaard heeft toegegeven dat het niet het geval is voor kleine landen. Dat is een probleem voor het Era.

Het is u bekend, mijnheer de minister, u heeft het in het verslag laten acteren, dat er in België maar vier bedrijven hebben deelgenomen aan het project-Ariane. Bij de commercialisering van Ariane, door middel van een maatschappij naar Frans recht Arianespace, zijn maar drie Belgische maatschappijen betrokken. De Belgische maatschappij die deelgenomen heeft in de Ariane-inspanning en in het noorden van het land is gelegen, neemt niet deel aan Arianespace, daar waar Ariane onder meer met Belgisch geld werd gereedgemaakt voor commercialisatie.

Ik meen dat hier een lacune is van de zijde van de Belgische regering of van de zijde van degenen — ik zeg het voorzichtig om niet onrechtvaardig te zijn — die de Belgische regering moeten vertegenwoordigen.

Op het hoogste niveau in het agentschap is men er zich van bewust dat er een probleem ontstaat door het feit dat het aandeel van de kleine landen systematisch de jongste jaren — wij vertrekken in 1972 — in de return is verminderd. De grote landen hebben zich, om het volks te zeggen, baas gemaakt van de productie. Daartegen moet worden gereageerd. Ik meen dat de kleine landen bij elkaar moeten komen om te onderzoeken wat zij positief kunnen voorstellen om dat te verhelpen. Ik heb de vaste overtuiging dat ook in de hoogste administratie van dit agentschap voor de formulering van aanvaardbare voorstellen aandacht zal bestaan.

Zo kom ik, mijnheer de Voorzitter, tot het laatste punt van mijn uiteenzetting. Ik wil het hierover hebben niet zozeer omdat het in de strikte betekenis zou kunnen kaderen in de bespreking van de begroting van Wetenschapsbeleid, maar omdat deze publieke tribune is gemaakt

om antwoord te geven aan de ministers, zij het de nationale of van de deelgebieden.

Er wordt verweten aan Flag, naar aanleiding van de regeringsbeslissing voer de aankoop van F-16-vliegtuigen, dat haar optreden schade berokkent aan de traditioneel op luchtvaart gerichte nijverheid die hoofdzakelijk te Brussel en in Wallonië is gesitueerd. Dergelijke verklaringen zijn niet alleen misleidend, ze zijn onjuist. Er zijn tot hertoe twee contracten voor F-16-vliegtuigen geweest. Een contract is afgelopen en daarvoor heeft de Belgische regering 46 pct. compensaties verkregen. Door onder meer het optreden van Flag, de industriële relaties, om niet te zeggen het dynamisme van deze groep, zijn de compensaties voor de nieuw geplaatste bestelling voor F-16-vliegtuigen gestegen tot 80 pct. Hiervan is 22 pct. naar Vlaanderen gegaan in produkties die niet concurrentieel zijn met de traditionele produkties van de Waalse en de Brusselse nijverheid die in de luchtvaartsector is gelokaliseerd. Deze onderhandelingen hebben er bovendien toe geleid dat het aandeel in de compensaties van deze traditioneel op de luchtvaart gerichte nijverheid vermeerderd is met 12 pct.

Waar haalt hij dan het recht om te zeggen dat de Flag in de weg loop en moet worden «gecounterd» wanneer het gaat over andere bestellingen van de overheid? Overigens gaat het hier niet om overheidsbestellingen maar om compensaties. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw De Pauw.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Mijnheer de Voorzitter, in zijn uiteenzetting die in het grondige verslag van mevrouw Panneels-Van Baelen is opgenomen, erkent de minister van Wetenschapsbeleid hoe België inzake wetenschappelijk onderzoek achterstaat ten aanzien van andere ongeveer even kleine landen, als Nederland, Zwitserland en Zweden.

In de eerste plaats zijn het de geldelijke middelen die aanzienlijk groter zijn in die landen dan bij ons. Maar, zoals de minister het verklaart, niet alleen het geld is van belang, maar evenzeer de manier waarop het wordt besteed. Ook wij zijn daar ten eerste om bekommerd. Daarom wensen wij ook meer te weten over het beleid dat de minister wil voeren. In zijn uiteenzetting geeft hij de algemene krachtlijnen, maar hij zegt weinig over het inhoudelijke. Op welke gebieden van de wetenschap zal de nadruk worden gelegd? Zullen alleen de exacte en de toegepaste wetenschappen aan bod komen? Zullen ook de sociale en psychologische gevolgen van de robotica enzovoort, wetenschappelijk worden onderzocht? Wordt gedacht aan een onderzoek van de vrijetijdsbesteding, nu, in een zeer nabije toekomst, juist wegens die robotica, de werktijd noodzakelijkerwijze zal worden verkort? Welke politiek zal inzake de humane wetenschappen worden gevoerd?

Bij alle hoofdstukken kunnen de vragen worden gesteld: wie? wat? voor wie? waarom?

Ook in verband met de financiering van het universitaire onderwijs rijzen verschillende vragen. Een aantal vragen werden reeds in de commissie gesteld. Nu volgt een andere reeks. Nog meer vragen zullen aan de minister schriftelijk worden gesteld. Ten einde het iedereen makkelijk te maken, volg ik nagenoeg de orde van de uiteenzetting van de minister.

Voor de aangepaste begroting voor 1983 bedraagt het negatief verschil ten opzichte van het overeenkomstige bedrag van de algemene toelichting bij de begroting 1983, min 84,4 miljoen frank: zie pagina 4 van het verslag. Dit is, naar de minister verklaarde, het gevolg van een nieuwe raming van de uitkeringen van ontwikkelingssamenwerking aan de universitaire onderwijsinstellingen. Wat ons echter interesseert, zijn de gevolgen van dit nieuwe systeem. Heeft dit een weerslag op het aantal vreemde studenten? Blijven dezelfde criteria voor hun toelating gelden? Welke zijn de gevolgen voor de universiteiten zelf? Is het uitsluitend de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking die daar nu voor bevoegd is?

Op pagina 6 van het verslag, in verband met de rechtstreekse financiering van de universitaire onderwijsinstellingen, heeft de minister het over de zeventien universitaire instellingen, opgesomd in artikel 25 van de wet van 27 juli 1971 betreffende de financiering van het universitaire onderwijs.

Anderzijds, is er sprake van de fusie en de integratie van bepaalde instellingen. Hoever staat het met deze plannen? Zullen deze fusies en integraties geen weerslag hebben op de berekening van de financiering?

Wat zal er gebeuren met de studierichtingen waarvoor weinig studenten zijn ingeschreven, maar die toch noodzakelijk zijn? Ik denk hier bijvoorbeeld aan de klassieke filologie. Aangezien er nog maar weinig leraars klassieke talen nodig zijn, loopt die sectie gevaar van te worden

afgeschaft aan bepaalde universiteiten. Uit eerbied voor alle filosofische strekkingen, die in de humane wetenschappen ongetwijfeld van het grootste belang zijn, is zulk een afschaffing onaanvaardbaar.

Gezien de demografische evolutie valt te verwachten dat het aantal universiteitsstudenten zal verminderen. Dit betekent een zeer groot gevaar voor het wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten, vermits hun financiering zou zijn verminderd. Hoe denkt de regering deze moeilijkheid op te lossen?

Indien een numerus clausus voor de geneeskunde zou worden ingevoerd — op welke basis? —, kan dit ook financiële gevolgen hebben en het wetenschappelijk onderzoek bedreigen. Is hieraan gedacht?

Wat nog de buitenlandse studenten betreft, wordt op bladzijde 7 van het verslag verwezen naar het feit dat de «normatieve» uitkeringen ten laste van Ontwikkelingssamenwerking in dit stadium niet juist kunnen worden berekend, noch onder de universitaire instellingen verdeeld. Waarom niet?

Een aantal vragen rijzen in verband met de prototypes:

Welke is de verdeling Nederlands-Frans?

In welke sectoren zullen in 1984 verbintenissen worden aangegaan?

Wie zullen de grootste beneficianten zijn?

Een deel van de kredieten wordt overgeheveld naar de gewesten. Hoeveel?

Welke is de verdeelsleutel en op welke criteria berust die?

Wie wijst de kredieten toe? Zal er overleg zijn? Is in coördinatie voorzien?

Dezelfde vragen gelden bij de financiering van het IWONL.

Op bladzijde 12 van het verslag is er sprake van onderzoek-en-ontwikkelingsacties en -programma's die op initiatief van de regering zullen worden uitgevoerd. Om welke acties en programma's gaat het hier concreet? Zo ook zouden we preciezer informatie wensen over de projecten op initiatief van de ministers, waarvan sprake in het verslag op bladzijde 14, nr. 4.

Op bladzijde 16 van het verslag gaat het onder nr. 4 van het hoofdstuk, over de bijdragen aan de internationale wetenschappelijke instellingen, over ontwikkelingssamenwerking. Het is geweten hoe de SP in de ontwikkelingssamenwerking een politiek nastreeft die tot belangrijkste doel heeft de werkelijke noden van de betrokken bevolkingen op een efficiënte manier te beantwoorden. We wensen dan ook meer preciseringen over de programma's zelf en in welke landen die zullen worden uitgevoerd. Welk universitair onderzoek zal worden uitgevoerd?

Zo kunnen nog tal van vragen worden gesteld. Bij de behandeling van de herstelwet zal het wetenschapsbeleid nog eens worden besproken, onder andere de contradicties tussen het nationaal, het gemeenschappelijk en het gewestniveau. Intussen zullen, zoals aangekondigd, aan de minister nog schriftelijke vragen worden gesteld.

Deze begroting kan de SP echter geenszins goedkeuren. De inhoud van het wetenschapsbeleid is ons daartoe veel te onbekend. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandekerckhove.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil in mijn betoeg over de kredieten Wetenschapsbeleid en -programmatie vier punten behandelen. Het eerste daarvan betreft mijn gelukwensen aan de jarige. Inderdaad, indien ik het goed heb, bestaat het departement van Wetenschapsbeleid nu 25 jaar.

Het past mijns inziens aan de jarige de nodige gelukwensen over te brengen, ook en vooral aan de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid. 25 jaar is in de administratie, waar de tijd weliswaar dikwijls eerder trager beleefd wordt, eigenlijk nog een zeer korte periode, zodat men, met de dichter, nog mag spreken over «een bruid, stralend in de morgen».

Een tweede punt handelt over de vraag die de minister in het *Witboek over wetenschapsbeleid* opwerpt: Wetenschaps- en technologiebeleid, een zaak van de nationale overheid?

In het *Witboek over het wetenschapsbeleid* zegt de minister dat «in alle landen, zelfs in de landen met de verst doorgedreven federale structuur, het globale wetenschaps- en technologiebeleid een zaak van de federale overheid is. Zij beschouwen dit beleid als een essentieel gegeven voor hun economische competitiviteit en plaatsen het op dezelfde voet als onder andere hun muntpolitiek, het evenwicht van hun buitenlandse

handel en het behoud van de algemene mededingingsregels». Wat betreft het globale wetenschapsbeleid — de «science policy» —, kan ik nog min of meer met de minister akkoord gaan. Deze stelling lijkt mij nochtans veel moeilijker te onderschrijven wat het technologiebeleid aangaat.

Ter ondersteuning van dit standpunt wordt graag het argument van de nodige schaalgrootte aangehaald. Het is evident dat voor heel wat wetenschappelijk onderzoek de nationale schaal ruimschoots onvoldoende is geworden. De voorbeelden liggen zo voor het grijpen: ruimtevaartprogramma's en kernfusieonderzoek kunnen alleen nog op internationale en Europese schaal. Maar is het argument van schaalvergroting of voldoende schaalgrootte nog relevant, wanneer we een vergelijking maken tussen de regionaal Vlaamse en de Belgische schaal?

De waarheid is dat beide te klein en ontoereikend zijn voor een overgroot gedeelte van het wetenschappelijk onderzoek.

Het onderscheid in schaalgrootte, bijvoorbeeld uitgezet tegenover Europese verhoudingen, is niet meer relevant en de bereikte schaalvergroting is mijns inziens een onvoldoende argument om het axioma van het ene en ondeelbare technologiebeleid te schragen.

Het is eigenaardig, mijnheer de minister, dat ditzelfde argument van schaal en schaalgrootte plots niet meer geldt als het gaat om overheidsbestellingen zoals de RTT-bestellingen van telexen, die ondanks een goedkoper prijs, niet in Limburg konden worden besteld, maar wel moesten opgedeeld worden over de gewesten.

Trouwens, de wetten van augustus 1980 op de staatshervorming kennen aan gemeenschappen en gewesten bevoegdheid toe op het vlak van het toegepast onderzoek, in verband met de aangelegenheden die tot hun uitsluitende bevoegdheid behoren.

Mag ik u vragen, mijnheer de minister, in hoeverre dit uitvoering heeft gekregen? Reeds herhaaldelijk is er sprake geweest van de gewestelijke opdeling van de kredieten voor het IWONL en de prototypes. Hoever staat dit nu?

Is het tegengestelde niet eerder waar? Bijvoorbeeld, het programma Prest ter versterking van het Belgische wetenschappelijk personeel in de nieuwe technologieën. De titel zelf duidt reeds aan dat het hier in feite gaat om de opleiding van navorsers. Trouwens, in uw *Witboek* wordt het omschreven als opleiding van geschoold personeel in de nieuwe technologieën. Het betreft hier toch een gemeenschapsbevoegdheid, zodat we ook op dit terrein het klassieke terugschroeven van de bevoegdheden toegekend aan gemeenschappen en gewesten, opnieuw zien opduiken als constant kenmerk van het beleid van deze regering dienaangaande. Mag ik er terloops op wijzen dat de kleinere universitaire centra zonder tweede cyclus, hierdoor in de kou blijven staan. Het LUC in Limburg kan bijvoorbeeld, niet deelnemen aan die prototypes.

Trouwens, ik wou toch nog even terugkomen op de verdeling van de kredieten van IWONL en prototypes onder de gewesten. Op 29 juli van verleden jaar is door de regering beslist dat een derde van de middelen van het IWONL en twee derde van deze voor de prototypes zouden worden geregionaliseerd.

Op een vraag van senator Maes antwoordde de minister van Economische Zaken dat de beslissing tot nog toe niet kon worden uitgevoerd omdat zagezegd nog «geen wijze van aanrekenen» kon worden bepaald. Nochtans zijn deze middelen van essentieel belang voor de gewesten om een eigen politiek voor het toegepast onderzoek uit te werken. Of is het precies hier dat de schoen wringt? Kan de minister mededelen hoever het daarmee staat?

Wij kunnen blijven discussiëren over de verdeling van de middelen tussen de nationale overheid, de gewesten en de gemeenschappen. Wanneer wij echter uitgaan van de nationale middelen dan is het de taak van een nationaal minister, en de heer De Bondt heeft dat ook gezegd, in ieder geval te zorgen voor een evenwichtige verdeling van deze middelen tussen de verschillende landsdelen. Dit wordt trouwens door de minister erkend en op bladzijde 32 van het verslag verwijst men zelfs naar zijn criteria ter zake: voor onderzoeken aan de universiteiten: een verdeling onder verwijzing naar de communautaire sleutel; voor O-O-projecten in ondernemingen, onder verwijzing naar de gewestelijke verdeelsleutel.

Ik wens nu niet op het hanteren van deze verdeelsleutels in te gaan, de heer De Bondt heeft dit reeds gedaan, maar ik wens te zeggen dat ze uitermate voor betwisting vatbaar zijn.

Wanneer men de kredieten nagaat, dan vindt men twee grote gedeelten. De kredieten van de overzichtsbegroting die veruit het grootste gedeelte vormen, ressorteren niet onder de directe bevoegdheid van de minister van Wetenschapsbeleid.

De verantwoordelijkheid dienaangaande ligt in hoofdzaak elders, hoewel de rol van de minister in het bereiken van een evenwichtige verdeling niet te onderschatten valt. De meeste scheeftrekkingen van dit evenwicht zijn reeds lang een oud zeer. Bij de rechtstreekse financiering, en meer in het bijzonder wat de werkingskredieten van de universiteiten betreft, blijft het percentage voor de Nederlandstaligen hangen op 50,6 pct. van de middelen, ondanks het feit dat de Nederlandstalige instellingen 56,1 pct. van de Belgische gediplomeerden afleveren. Dit levert volgens de Vliet een tekort op van 2,63 miljard voor de Nederlandstaligen. De oorzaken hiervan zijn herhaaldelijk ontleed en besproken. Ik wens daar nu niet op in te gaan, al spelen natuurlijk de kredieten ontwikkelingssamenwerking ten bedrage van 1,050 miljard met een verdeling van 85,8 Fr. en 14,2 N. hierin een nefaste rol. Belangrijker en erger is dat deze achterstand sinds jaren vrijwel onveranderd en door allerlei oorzaken onoverbrugbaar blijft.

Er is de geleidelijke inhaalbeweging in de parallelle financiering van NFWO — 54 N., 46 Fr. — en van de geassocieerde fondsen, de op te splitsen prototypekredieten en IWONL-kredieten, de niet altijd gemakkelijk te lokaliseren *return* van de ruimtevaartkredieten enzovoort.

Maar er zijn ook de eigen kredieten van Wetenschapsbeleid en meer in het bijzonder de kredieten welke door minister Maystadt zelf zijn vastgelegd en verdeeld. Hij is er inderdaad in geslaagd de eigen kredieten Wetenschapsbeleid merkbaar op te drijven, dit moet worden erkend en is toe te juichen. Hieraan zal zijn goede connectie met de minister van Begroting en van het Plan wellicht niet vreemd zijn. Het lijkt mij in deze tijd van crisis een verantwoorde uitgave te zijn.

Ik zou graag deze verschillende kredieten verder ontleiden.

Onder massa III vind ik eerst O-O-acties om de technologische innovatie in de spitssectoren aan te moedigen.

Het totaalprogramma bedraagt 1,206 miljard en in 1984 wordt voorzien in 550 miljoen.

Volgens de criteria van de minister zou hierop de gewestelijke verdeelsleutel van toepassing moeten zijn. Voor 1984 is die voor Vlaanderen vastgelegd op 52,54 pct.

In de bijlage vinden wij in de regionale verdeling van deze kredieten totaal andere cijfers.

Vlaanderen krijgt 40,31 pct., dit is ongeveer 12,5 pct. minder dan bepaald volgens de eigen criteria van de minister, waaraan hij zich volgens het verslag wil houden.

Er is nog een ander aspect. Het bedrag van 1,2 miljard is als zodanig belangrijk. Het is echter veel belangrijker dat het hier gaat om de afstemming op een nationaal onderzoeksprogramma op het Europese Esprit-programma voor informatietechnologieën, in een eerste vijf-jarenfase, gericht vooral op onderzoek te situeren in een zeer vroege fase, nog vóór de concurrentiefase, nog vóór het prototype stadium. Dit betekent dat de Vlaamse achterstand, die hier opgelopen wordt, in een later stadium vrijwel niet meer zal kunnen worden ingehaald omdat het dan te laat is om nog te kunnen deelnemen aan dit programma.

Gezien de te verwachten arbeidschepende factoren van dit programma is dit volkomen onaanvaardbaar voor een minister met nationale opdracht, die zich aldus in genen dele aan de door hem voorgestelde criteria houdt.

In het programma Energie, IIIe fase, 2,200 miljard, de demonstratieacties Rationeel energieverbruik REV, uitgevoerd op initiatief van de universitaire instellingen: 350 miljoen in 1984, verdeelsleutel: N. 52, Fr. 48.

Het programma radiocommunicatie, in totaal 1 miljard, in 1984 300 miljoen. Verdeelsleutel: Brussel 50 pct.; Wallonië 25 pct.; Vlaanderen 25 pct. Dit brengt ons voor de drie programma's van Wetenschapsbeleid, massa III, op een totaal aan programma's van 2,856 miljard met een totaal aandeel voor Vlaanderen van 37,8 pct., dus ruim onder de reeds voor Vlaanderen nadelige criteria van de minister van Wetenschapsbeleid.

Maar laat ons niet onder het juk van Dantes hel, *lasciate ogni speranza, voi ch'entrate*, doorgaan en hopen op beterschap voor de kredieten Wetenschapsbeleid in massa IV.

Voor de geconcentreerde acties, verbonden met het universitair onderzoek, 542 miljoen in 1984, is de verdeelsleutel inderdaad N. 55, Fr. 45. Maar voor de O-O programma's liggen de cijfers weer veel ongunstiger. Het programma Energie, 498 miljoen voor 1984, in totaal 2,200 miljard, verdeelsleutel universiteiten N. 52, Fr. 48, en voor de privé-sector, 120 miljoen, met Vlaanderen 39,8 pct., Wallonië 41 pct. en Brussel 19,2 pct.

Voor het programma Luchtvaart en aanverwante technologieën, in totaal 1,075 miljard, is de verdeelsleutel voor Wallonië 46,4 pct., voor Vlaanderen 39,6 pct. en voor Brussel 10,5 pct.

Van het programma Micro-organismen, 107 miljoen in totaal, waarvan 25 miljoen reeds is uitgegeven, gaat 23 pct. naar de Nederlandstaligen en 62 pct. naar de Franstaligen terwijl 15 pct. gaat naar privé-initiatieven.

Het programma Prest, in totaal 1,438 miljard, loopt in samenwerking met de universiteiten met een verdeelsleutel van 55 pct. voor de Nederlandstaligen en 45 pct. voor de Franstaligen.

Dit betekent voor de O-O-programma's en voor het programma Prest massa IV, totaalprogramma's over verschillende jaren ten belope van 3,306 miljard, met voor Vlaanderen een aandeel van 48,8 pct. Dit ziet er dus al iets beter uit maar er is toch nog een duidelijk tekort.

Verder willen wij nog even de O-O-programma's Wetenschapsbeleid die door u werden ingeleid of hernieuwd sedert 1982 afzonderlijk bekijken. Het aandeel van Vlaanderen in het bedrag van 4,438 miljard bedraagt 43 pct. Het is opvallend dat vooral in de programma's waar de universiteiten bij betrokken zijn de evenwichten betrekkelijk in acht worden genomen, al schommelen zij wel rond de 52 pct. De invloed van de universiteiten zelf zal hieraan wel niet vreemd zijn. Vooral in de O-O-programma's die gericht zijn op de ondernemingen worden de grootste onevenwichten vastgesteld. Nemen wij deze O-O-programma's Maystadt naar de ondernemingen afzonderlijk, dan vinden wij een totaal van 2,327 miljard waarvan slechts 785 miljoen of 33,6 pct. bestemd is voor Vlaanderen.

Mijnheer de minister, dit is geen onevenwicht meer, dit is regelrechte benadeling, om niet te spreken van diefstal. Dit is onwaardig voor iemand die zich nationaal minister wenst te noemen en een nationale taak moet vervullen. De reden waarom deze kredieten voor wetenschapsbeleid per se nationaal moeten blijven, wordt dan ook stilaan duidelijk.

Een laatste punt betreft het wetenschapsbeleid als regeringsbeleid. Waar wellicht vanuit de Waalse achtergrond van de minister nog enige verklaring — zij het dan met de nodige afkeuring — kan worden gevonden, dan is ook de schuld van de Vlaamse regeringspartners overduidelijk. De minister van Wetenschapsbeleid kan immers niet alleen over deze kredieten en programma's beslissen. Deze moeten worden voorgelegd aan het ministercomité voor Wetenschapsbeleid, waar toch de zeggende Vlaamse Eerste minister en de zeggende Vlaamse minister van Economische Zaken deel van uitmaken. Ook hen treft duidelijk schuld, en grote schuld, voor deze benadeling.

De kredieten Wetenschapsbeleid tonen eens te meer aan dat deze regering voor Vlaanderen veruit de slechtste regering is sedert vele jaren.

De aanwezigheid van de PVV in een regering is dus vrijwel een constante voor de benadeling van Vlaanderen en de CVP ondergaat dit blijkbaar in christelijke deemoed. De miljoenen van de Kul aan de kiescampagne van de CVP zijn dus slecht besteed geweest. Wanneer wij naast de nationale cijfers, de Europese cijfers leggen die wij in antwoord op een vraag van collega Vandemeulebroucke hebben vernomen, blijkt dat in de periode 1979-1983 slechts 24,7 pct. van het EG-onderzoeksgeld naar de Nederlandstalige universiteiten ging waarvan slechts 10 pct. naar de Kul. En dit ondanks het feit dat de permanente vertegenwoordiger van België bij de EG en de Belgische EG-commissaris toch van christelijke huize zijn.

Mijnheer de minister, het spreekt vanzelf dat de Volksunie deze begroting niet kan goedkeuren. Wij willen krachtadig de benadeling van Vlaanderen, die vooral tot uiting komt in uw kredieten, afkeuren en aan de kaak stellen. Het is een besteding van nationale kredieten op een naar mijn oordeel vrijwel ongehoorde en onvoorstelbare wijze. *(Applaus op de banken van de Volksunie.)*

M. le Président. — La parole est à M. Degroeve.

M. Degroeve. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, je voudrais tout d'abord rendre hommage à notre collègue, madame Panneels, pour son rapport qui, à côté des textes qui nous ont été remis par les ministres, nous permet d'avoir une vue très approfondie de la politique scientifique en 1984.

Le ministre de la Politique scientifique qui plaide, à juste titre d'ailleurs, pour une utilisation plus intensive des technologies modernes de l'information, utilise visiblement un système de traitement de textes pour préparer ses notes sur le programme budgétaire de la politique scientifique: chaque année, en effet, seul le contenu chiffré des tableaux se modifie. On y retrouve régulièrement les mêmes expressions d'auto-satisfaction et, cette année, il y a bien sûr un paragraphe supplémentaire, au sujet du « plan de rattrapage » qui doit nous ramener au sein du peloton de tête des pays industrialisés. « Voire », aurait dit le fameux personnage de Rabelais.

M. Deworme en a parlé tout à l'heure.

Car cette autosatisfaction demeure, monsieur le ministre, somme toute fort modeste. En effet, comme toujours, l'ensemble des crédits à la disposition de vos propres services, croîtra cette année encore plus rapidement que ceux dont disposent vos collègues; de 1977 à 1984, les crédits des services du Premier ministre — Politique scientifique — ont crû de 184 p.c. par l'adjonction constante de nouveaux articles budgétaires: bateau océanographique, actions dans les technologies de pointe, actions d'utilisation rationnelle de l'énergie, matériel de télécommunications, chercheurs « Prest ».

Alors que les compétences du ministre de la Politique scientifique concernent exclusivement « la législation, la réglementation et l'exécution en matière de promotion, programmation, coordination et organisation de la recherche-développement », vos prédécesseurs et vous-même avez transformé vos services en un organe complet de gestion et de financement de la recherche. Et, pour être logique envers vous-même, c'est évidemment au terme de cette évolution que vous dénoncez le manque de coordination des efforts des universités ou des institutions proches des universités alors que, de votre propre initiative, vous faites la concurrence à l'Irsia ou au FNRS.

Ces derniers ne bénéficient pas tellement de vos faveurs budgétaires: 5 p.c. de plus pour l'Irsia, à l'heure des technologies nouvelles, et 3,3 p.c. pour le FNRS francophone. La véritable structure du budget-programme de la Politique scientifique est celle d'un budget à deux vitesses: vos propres crédits ont le vent en poupe, ceux de vos collègues restent en panne. Vous lancez votre propre initiative en faveur des jeunes chercheurs, mais je n'ai pas trouvé grand-chose, même de manière symbolique, en faveur des chercheurs du FNRS.

Votre « plan de rattrapage » ne saurait que faire illusion: en réalité, il s'agit d'une vaste redistribution des moyens, en faveur de vos services évidemment. Vous nous promettez des milliards en plus, mais vous vous gardez de soustraire ce que coûteront les plans d'assainissement auxquels, comme le ministre du Budget sans doute, vous avez contraint vos collègues et certaines institutions: universités, Cen-SLK, Inieux, Ire, IISN et Irsia.

Vous déclarez avoir la volonté de « renforcer les moyens publics » par des « actions programmées reflétant les priorités des pouvoirs publics ». Et pourtant, en imposant un carcan financier à l'ensemble des institutions que je viens de citer, vous vous attaquez aux structures publiques ou parapubliques, dans la perspective partisane de renforcer vos propres services. Or notre pays se caractérise par l'absence d'un secteur public structuré en matière de recherche-développement: en affaiblissant universités et centres de recherche, vous jouez objectivement le jeu du secteur privé. Lorsqu'on connaît les tendances politiques qui dominent l'actuelle majorité, on peut être assuré que la relance de l'effort scientifique que vous défendez sera « détricotée » par vos partenaires, pour se transformer en aides plus sélectives aux entreprises: ce que vous appelez les « priorités des pouvoirs publics » coïncideront, car telle est la volonté de ce gouvernement, avec celles des pouvoirs privés.

En outre, vous courez un second risque majeur: en affaiblissant les universités ou le FNRS, vous placez toute la mise sur la case « technologies », alors que ainsi que l'a fait remarquer M. Deworme, nos partenaires l'occupent déjà depuis longtemps. S'il n'est jamais trop tard pour bien faire, que ce souci ne fasse pas passer à l'arrière-plan les technologies de demain ou d'après-demain, car notre retard serait alors encore plus difficile à combler. Les Communautés européennes, dont le programme-cadre inspire vos priorités, l'ont d'ailleurs bien compris, puisqu'elles organisent, par leurs actions de stimulation, de nouvelles formes de soutien à la recherche de base; chez vous, il n'y a pas un mot pour la relance de cette activité si importante dans la filière de l'innovation.

Permettez-moi encore, monsieur le ministre, de poser trois questions précises.

Le secrétaire d'Etat aux Pensions, M. Mainil, avait, que je sache, préparé un arrêté royal de pouvoirs spéciaux réglant la reprise par l'Etat

des pensions des chercheurs et du personnel scientifique des universités. Cet arrêté royal de pouvoirs spéciaux n'a pas été promulgué. La première loi de redressement, actuellement en discussion à la Chambre, n'en fait pas davantage mention.

Nous croyons pourtant savoir qu'une décision est intervenue au niveau ministériel ou gouvernemental. On nous annonce plusieurs lois de redressement. Pouvons-nous espérer que l'une d'entre elles résoudra le problème des pensions du personnel scientifique? Si tel est le cas, êtes-vous conscient, et ce sera l'objet de ma deuxième question, qu'une seule catégorie de personnel universitaire ou de recherche ne sera pas dotée d'un statut quant aux pensions, je veux parler du personnel administratif, technique et de gestion des quatre universités libres de ce pays?

Avec votre collègue M. Mainil, pourriez-vous défendre, soit une reprise des pensions de ce personnel par l'Etat au même titre que toutes les autres composantes de la communauté universitaire, soit l'examen d'un retour à la situation antérieure à la loi de 1971 relative au financement des universités, à savoir, une allocation spéciale qui doit couvrir les pensions du personnel ATG de nos universités?

Enfin, voici ma troisième question, monsieur le ministre. Il m'intéresserait de savoir — et je ne suis pas naïf — si le gouvernement partage votre politique notamment de renforcement des moyens d'action du SPSS au détriment de ceux de l'Education nationale et des Affaires économiques. Etes-vous prêt, monsieur le ministre, pour atteindre cet objectif, à continuer d'étrangler les autres institutions d'organisation de la recherche et plus particulièrement le FNRS dont il a déjà été beaucoup question dans ce débat?

Monsieur le ministre, mes chers collègues, au-delà des tableaux et des chiffres, le véritable enjeu de la discussion du programme budgétaire de politique scientifique se trouve là: maintenir les moyens de recherche notamment fondamentale des universités ou tout centraliser entre les mains des services du Premier ministre. J'espère que tous nos collègues perçoivent clairement le problème. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, het uitstekend en overzichtelijk verslag van mevrouw Panneels over de daarenboven vrij grondige bespreking in de commissie voor Onderwijs en Wetenschap toont overduidelijk aan dat dringend iets moet worden gedaan aan de coördinatie en de opvolging van het wetenschapsbeleid, ten einde onder meer, mijnheer de minister, de parlementaire controle op de aanwending van de middelen en op het gebruik van de resultaten mogelijk te maken.

De minister van Wetenschapsbeleid, die met deze coördinatie is belast, heeft namelijk slechts de bevoegdheid over een erg beperkt deel van de voorliggende functionele begroting. Het leeuwendeel van de toe te wijzen kredieten valt onder het uitvoerend gezag van andere ministeriële departementen en beslissingsorganen, waarvan sommige aspecten dan nog nauwelijks iets met wetenschappelijk onderzoek te maken hebben.

Tijdens de debatten in uw commissie, mijnheer de Voorzitter, moest trouwens de minister van Wetenschapsbeleid, die wij bij deze gelegenheid graag willen danken voor de openheid waarmee hij de problemen benaderde, zelf erkennen dat het nagenoeg onmogelijk is een echt samenhangend beleid te realiseren omdat ook hij geen inzage heeft in de dossiers en niet eens rechtstreeks kan beschikken over de gegevens die door de andere betrokken ministeries moeten worden voorgelegd.

De door de minister in herinnering gebrachte verjaardag van het overigens lofwaardig initiatief, dat zal niemand betwisten, van de gewezen Eerste minister en onze stadsgenoot, Théo Lefèvre, nu reeds ruim vijftientig jaar geleden, heeft wellicht meer aandacht en meer middelen voor het wetenschapsbeleid opgebracht, maar niet meer duidelijkheid en doorzichtigheid.

Op een aantal concrete vragen over de aanwending van zeer belangrijke bedragen in de departementen van Economische Zaken en van Landbouw bijvoorbeeld, die samen met de internationale organen veruit het grootste deel van de financiële middelen opslorpen, moest de minister in de commissie het antwoord schuldig blijven en doorverwijzen naar zijn collega's.

Wij zullen er in de toekomst dan wel toe verplicht zijn de belanghebbende ministers eveneens op de bespreking van de begroting uit te nodigen, aangezien anders elke echte parlementaire controle wordt uitgesloten.

Vermits ondertussen, daar is verschillende malen op gealludeerd, een goed deel van het toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de gewesten werd toegeschoven en, althans in de Vlaamse Raad, aan geen enkele commissie het wetenschapsbeleid werd toevertrouwd, is men erin geslaagd de mist zodanig dicht op te trekken dat de grote vaste klanten, die geregeld aan de subsidieloketten staan, niet meer worden verontrust met vervelende vragen van pottenkijkers.

Ondertussen wordt nochtans onze toekomst geconditioneerd zonder dat het Parlement enige medezeggenschap heeft in het bepalen van de maatschappijkeuzen die hieruit onvermijdelijk voortvloeien.

Bij elk van de projecten zou men zich nochtans steeds grondig moeten beraden over de maatschappelijke relevantie en over het sociaal nut van het voorgenomen onderzoeksproject dat vaak met openbare middelen wordt gefinancierd.

Zo zou men bijzondere aandacht moeten hebben voor de sociale, en in voorkomend geval ook voor de ecologische, gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën, van de computerisering en van de robotica onder meer.

Het is echter duidelijk — en door de wetenschapsmensen zelf vaak genoeg opgemerkt — dat daaraan slechts iets kan worden gedaan indien een voldoende belangrijk deel van de toegezegde middelen hiervoor wordt gereserveerd en indien men aan het resultaat van het sociaal onderzoek achteraf ook de nodige aandacht geeft.

We moeten helaas, vaststellen, mijnheer de minister, dat vroegere programma's van maatschappijonderzoek — zoals dat toen werd genoemd — worden afgebroken, geen doorgang meer hebben, waardoor de snelle technologische ontwikkeling de mens ondergeschikt maakt, die daardoor zijn greep op de evolutie van de samenleving dreigt te verliezen.

De prioriteitskeuzen werden al te zeer verlegd in het licht van de zogenaamde onstuitbare technologische vooruitgang, mede onder invloed van vaak machtige en onzichtbare internationale financiële belangengroepen: het menselijk individu wordt van ondergeschikt belang ten aanzien van «het grote technische wonder» en vooral van de daaruit voortvloeiende grote winsten en aan het verwerven van machtsposities op de wereldmarkt.

Welke controle hebben wij, parlementsleden, trouwens bij het goedkeuren van de Wetenschapsbegroting en bijvoorbeeld, op de zekerheid dat de juiste projecten worden gefinancierd en op de voldoende terugkoppeling van de bereikte resultaten van het onderzoek? Uit de al te summiere bespreking in de commissie over dit probleem — de heer De Bondt heeft er ook over gesproken — bleek in elk geval dat er niet de minste garantie is dat de overheid eigenaar blijft van de onderzoeksresultaten, van de octrooien of van de patenten die met overheidsmiddelen werden gefinancierd en gerealiseerd.

Wij hebben vroeger vaak het voorbeeld aangehaald van internationale trusts die Belgische ondernemingen overnamen met één pennetrek en daardoor meteen alle investeringen in wetenschappelijk onderzoek en de resultaten ervan die waren vastgelegd in patenten en octrooien gewoonweg overnamen. Daardoor was en is ons land ertoe verplicht in het buitenland van die internationale firma's terug te gaan kopen wat wij hadden gefinancierd en gerealiseerd. Dat is de realiteit.

Evenmin trouwens is de Staat ervan verzekerd bij commercialisering teruggave te bekomen van de geïnvesteerde voorschotten of deel te hebben aan de industrialisering van het bekomen onderzoeksresultaat.

Het ruimteproject Ariane dat zoveel miljarden heeft gekost aan de deelnemende landen en de gemeenschappen in die landen, is daarvan een sprekend bewijs.

Nu de resultaten commercieel worden verzilverd, treedt de overheid terug en nemen private financiële groepen de exploitatie alleen in handen, blijkbaar zonder enige compensatie. En dat men nu weer niet afkome met het argument dat de Belgische deelname — ook daarover is daarjuist gesproken — aan een internationale activiteit achteraf wordt gecompenseerd door een even groot bedrag aan bestellingen bij Belgische bedrijven. Dit schijnt zeker niet altijd waar te zijn. Wij wezen er reeds vroeger op dat uit een officieel verslag over de Cern, *Centre d'étude et de recherche nucléaires*, overduidelijk bleek dat de Belgische industrie een totaal gebrek aan belangstelling betoonde om haar aandeel in de spits technologische bestellingen op basis van het fameuze principe van de *fair return*, op te nemen.

Men zou zelfs kunnen zeggen dat dit ontbreken van enige garantie over de aanwending van de onderzoeksresultaten het niet denkbeeldig gevaar kan inhouden dat precies met gemeenschapsgelden verwezenlijkt onderzoek, achteraf in zijn toepassing, omwille van grof winstbejag,

tegen de belangen van diezelfde gemeenschap kan worden aangewend. Ook de onderzoekers en de wetenschapslui staan hierbij machteioos en het gebrek aan politieke belangstelling is angstwekkend.

Mijnheer de Voorzitter, ik besluit.

Voor ons, socialisten, is het duidelijk dat de parlementaire controle moet worden uitgebreid en worden verzekerd. Om alle voorgaande redenen en om al de redenen die wij reeds vroeger hebben ontwikkeld, hebben wij met enkele collega's in deze Senaat een wetsvoorstel ingediend, mede gebaseerd op een reeks aanbevelingen van de Raad van Europa, tot oprichting van een permanente gemengde parlementaire commissie, belast met het onderzoek naar de beleidsopties die door de uitvoerende macht worden voorgesteld, naar de uitvoeringsmodaliteiten en naar de aanwending van de toegekende middelen inzake het wetenschappelijk onderzoek.

Wij hopen nog altijd dat wij ook op de belangstelling van de andere politieke fracties, die gemeend hebben ons voorstel om diverse redenen niet mede te kunnen ondertekenen, zullen kunnen rekenen voor deze uitermate belangrijke materie ten einde ons voorstel eerstdaags te kunnen bespreken in de bevoegde commissie. Dit zou dan wellicht, voor het eerst sinds vele jaren, aanleiding kunnen zijn tot een grondig en uitgebreid debat over alle aspecten van het wetenschapsbeleid dat voor de toekomst van onze natie zo belangrijk is. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Debussier.

De heer Debussier. — Mijnheer de Voorzitter, ter gelegenheid van de bespreking van de sector « Wetenschapsbeleid en Programmatie » in deze begroting zou ik van de minister van Wetenschapsbeleid wat meer uitleg willen betreffende zijn recente uitspraken bij de publicatie van het *Witboek Wetenschapsbeleid*. In het kader van het spaarplan en bij het verschijnen van dit *Witboek* heeft de minister een « inhaalplan » inzake toegepast wetenschappelijk onderzoek aangekondigd, waarbij hij letterlijk verklaarde dat de gewesten « een graantje kunnen meepikken » indien ze blijfven van zin voor minimale economische wetmatigheden.

Wat verstaat de minister hieronder? Ten eerste, dat de gewesten geen autonome initiatieven mogen ontwikkelen die niet kaderen in de programmatie en de planning van het wetenschapsbeleid zoals uitgestippeld door de unitaire diensten voor de programmatie van het wetenschapsbeleid, DPWB. Ten tweede, dat Flag moet ophouden te bestaan omdat deze organisatie de monopolioide uitbouw van de Waalse luchtvaartindustrie in de weg zou staan.

De minimale economische wetmatigheden vallen volgens de definitie van de minister van Wetenschapsbeleid dus samen te vatten in een herunitarisering van de regionale impulsprogramma's inzake toegepast wetenschappelijk onderzoek én een afscherming van de Waalse luchtvaartbelangen.

De minister wenst dus geen rekening te houden met de bevoegdheidsafbakening zoals vastgelegd in de wetten van 8 augustus 1980 en meer bepaald:

Wat betreft de culturele aangelegenheden, het toegepast wetenschappelijk onderzoek inzake de in artikel 4, 1° tot en met 16° opgesomde aangelegenheden;

Wat betreft de persoonsgebonden aangelegenheden, het toegepast wetenschappelijk onderzoek in de aangelegenheden vermeld in de artikelen 5 en 1, III, waarvoor de gemeenschappen uitsluitend bevoegd zijn;

Wat betreft de materies bedoeld bij artikel 107 *quater* van de Grondwet, het toegepast wetenschappelijk onderzoek vermeld in artikel 6 en artikel 1, hoofdstuk X.

De gemeenschappen zijn tevens bevoegd voor de aanmoediging van de vorming van navorsers zoals vermeld in artikel 4, punt 2.

Uit de recente verklaring van de minister blijkt nu dat ten eerste, deze ogenschijnlijke ondubbelzinnige bepalingen aanleiding geven tot meervoudige interpretaties en ten tweede, dat aan de regeringsbeslissing van 29 juli 1983, die voorzag in de verdere regionalisering van de hefbomen van het toegepast wetenschappelijk onderzoek, geen gevolg wordt gegeven. De regeringsbeslissing was nochtans duidelijk: overheveling van een deel van het IWONL en het Prototypefonds, en onderzoek naar de modaliteiten van een verder gaande regionalisering van de programma's beheerd door de diensten van de programmatie van het wetenschapsbeleid, DPWB.

Van dat alles komt niets in huis, maar als klap op de vuurpijl worden in het zogenaamde « inhaalplan » van minister Maystadt een hele reeks nieuwe initiatieven aangekondigd die nationaal beheerd en gefinancierd

zullen worden. Het accent zal meer dan vroeger liggen op zogenaamde « geprogrammeerde acties », met betrekking tot domeinen die door de nationale overheid als prioritair worden bestempeld, zoals de ontwikkeling van nieuwe materialen, de ruime spreiding van informatica-software, de biotechnologie en dergelijke meer.

De nationale regering en de executieven zijn dus voor de zoveelste maal in strijd met elkaar in verband met bevoegdheden over dezelfde materie. Beide zijn er daarbij van overtuigd dat ze het recht aan hun zijde hebben; enerzijds, de executieve zich baserend op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 en anderzijds, de nationale regering verwijzend naar diezelfde wet waarin de scheidingslijn tussen fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek niet erg duidelijk is.

Ik heb het sterke vermoeden dat minister Maystadt zich bij dat laatste sterk maakt om met veel lef, zoveel mogelijk bevoegdheden in verband met het wetenschappelijk onderzoek naar zich toe te trekken.

Het is echter onbegonnen werk aldus nog op een degelijke en efficiënte wijze aan wetenschappelijk onderzoek te doen. De scheiding tussen fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek is zowel artificieel als onnauwkeurig, vermits in elke wetenschappelijke discipline slechts een zeer beperkt deel van de wetenschappelijke activiteit tot deze zogezegd « zuivere » types kan worden teruggebracht. De meerderheid der onderzoekingen kan echter niet zonder meer in een of ander hokje worden ondergebracht. Alhoewel op het fundamenteel onderzoek andere beheersmodellen van toepassing zijn dan op het toegepast onderzoek, is de scheiding tussen beide, althans wat de besluitvorming en het beheer betreft, niet operationeel.

Daarenboven wordt via deze weg desgevallend heel wat « Vlaams » geld geïnvesteerd waarvan de opbrengst de Vlaamse Gemeenschap niet, of niet geheel, ten goede zal komen. Derhalve is het noodzakelijk dat de term « toegepast wetenschappelijk onderzoek » in zijn meest brede betekenis wordt geïnterpreteerd en de wetten op de staatshervorming volledig worden uitgevoerd. In grote lijnen kan men dus stellen dat massa III en massa IV zoals omschreven in de begroting van Wetenschapsbeleid, via belastingristorno's moeten worden geregionaliseerd.

Het opvoeren van de middelen, besteed aan toegepast wetenschappelijk onderzoek, is op zichzelf een goede zaak. Het aangrijpen van deze beslissing om het wetenschappelijk onderzoek opnieuw op een unitaire leest te schoeien, is onaanvaardbaar: het druist in tegen de wetten op de staatshervorming en het komt de eigen visies en aspiraties van de gewesten niet tegemoet. Het koppelen van deze problematiek aan het bestaan van een Vlaamse belangengroepering roept tevens het beeld op van politieke chantage. Dat kan de Volksunie niet langer dulden en zij zal om al die redenen deze begroting niet goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Hanquet.

Mme Hanquet. — Monsieur le Président, tout d'abord, je voudrais vous remercier, monsieur le ministre, pour l'exposé détaillé que vous avez fourni à la commission. J'adresse mes félicitations au rapporteur, Mme Panneels, qui, en un temps record, il faut le reconnaître, a présenté un rapport précis des discussions importantes qui se sont déroulées en notre commission.

Monsieur le ministre, les dépenses de politique scientifique augmentent nettement plus que la moyenne des dépenses de l'Etat, à l'exclusion de la dette publique, avez-vous déclaré. Je m'en réjouis. En période de crise — nous sommes tous d'accord pour le reconnaître — l'expression jadis utilisée par M. le Premier ministre Théo Lefèvre et rappelée tout à l'heure par notre rapporteur, est plus vraie que jamais: « Le développement par la science. »

Nous savons que la recherche scientifique est un de nos principaux atouts de développement intérieur, de compétitivité, de coopération internationale.

Cependant, notre effort financier accuse un retard sur l'effort consenti par des pays de taille comparable à la nôtre. Vous avez dit que la Belgique dépense pour la recherche deux fois moins que les Pays-Bas, 65 p.c. de ce que dépense la Suisse et 75 p.c. de ce que dépense la Suède. Et vous poursuiviez: Ceci tient à l'insuffisance des ressources tant privées que publiques. Mais il est clair que notre retard est dû, en ordre essentiel, à une moindre contribution du budget de l'Etat à la recherche et au développement. Voilà le constat. Vous estimez qu'il faut rattraper progressivement ce retard. J'en prends note avec satisfaction.

Permettez-moi d'exprimer ici quelques considérations, inquiétudes et espoirs.

Il me paraît que la politique scientifique finance davantage les recherches d'application que la recherche fondamentale. Je crains que les objectifs à trop court terme ne fassent oublier la priorité absolue qu'il faut accorder à la recherche fondamentale. Sans cette dernière, la recherche appliquée elle-même ne sera bientôt plus alimentée.

Il s'agit, en partie, d'une question budgétaire. Il est urgent de chercher de nouvelles sources de financement auxquelles le gouvernement pourrait accorder des avantages. Vous savez bien, monsieur le ministre, que nos meilleurs chercheurs, découragés, partent à l'étranger où, gagnant trois fois plus que le montant qui s'attache à leur mandat FNRS, ils contribuent finalement à développer là-bas des industries avec lesquelles nous entrons ensuite en concurrence.

Les pays d'accueil profitent ainsi du potentiel intellectuel de ces chercheurs dont la formation a été assurée par nos universités et à la charge de l'Etat belge.

Le maintien dans nos universités d'hommes et de femmes de grande qualité constitue un énorme problème. Nous devons à tout prix conserver notre potentiel; sinon nous creusons un trou dans la pyramide d'âges de notre personnel scientifique. Nous devons également permettre les investissements indispensables à la recherche; sinon nous serons immédiatement dépassés, à cause de l'évolution technique très rapide.

J'insiste, par ailleurs, monsieur le ministre, pour que votre initiative d'octroi de deux cents nouveaux mandats se renouvelle. Il s'agit de jeunes à qui on demande une certaine expérience. Comment pourraient-ils acquérir celle-ci dès la fin de leurs études si on ne leur en donne pas l'occasion? Les modalités d'engagement par l'industrie sont arrêtées, je crois. Le groupe PSC soutient votre initiative et demande qu'elle soit intensifiée.

Vous savez que prochainement, c'est-à-dire, d'ici à deux ans, le problème des allocations de fonctionnement des universités se posera de manière dramatique. Je vous rends attentif à cette situation, monsieur le ministre. Il faut absolument éviter que les unités de nos universités ne soient tentées de transférer, de plus en plus, les résultats de leurs recherches aux entreprises: en Belgique — nous le comprendrions encore — ou à l'étranger, ce qui serait plus dangereux.

Cette mutation impliquerait dès maintenant le départ des chercheurs, demain celui des équipes. Je parle de transferts à l'étranger, car il faut bien reconnaître que nous n'avons pas toujours des entreprises belges susceptibles d'exploiter nos brevets.

Les conseils de recherche des universités devraient pouvoir décider de l'affectation des fonds que les universités recevraient via le Fonds de rattrapage, afin de disposer d'un équipement de pointe, d'en assurer la répartition entre les unités les plus performantes et d'améliorer les conditions de l'enseignement.

Le PSC est aussi favorable au programme type Esprit qui permet de mettre en contact les centres de recherche très performants avec les industries de taille européenne et développe ainsi le marché commun de la recherche.

C'est vous dire, monsieur le ministre, que nous sommes d'accord pour soutenir votre budget en espérant que les montants qui le composent pourront être augmentés à l'avenir.

Je sais que vous occupez, à ce point de vue, une place inconfortable puisque, ministre de la Politique scientifique, vous êtes aussi ministre du Budget.

Les universités ont été, et sont encore aujourd'hui, fort critiquées. Le public doit savoir qu'elles prennent leur part dans l'austérité générale. Mais l'avenir de tous passe, vous en conviendrez, par le renforcement des moyens et une utilisation judicieuse de ceux-ci.

Il est urgent et vital de soutenir la recherche fondamentale et d'ouvrir les mandats pour que les meilleurs de nos jeunes trouvent intérêt à travailler chez nous et à apporter le fruit de leur savoir aux pays les plus déshérités. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

M. le Président. — La parole est à M. Maystadt, ministre.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur le Président, je voudrais d'abord remercier Mme Panneels pour le rapport très complet qu'elle a fourni à votre assemblée, et ce dans un temps relativement bref, on l'a souligné. Elle a poussé le souci du détail jusqu'à corriger, en séance publique, le numéro d'un article budgétaire, ce qui prouve avec quelle conscience elle a élaboré son rapport.

Au cours de la discussion, beaucoup de questions ont été abordées. Une difficulté toujours présente dans ce genre de débat est qu'un certain nombre d'entre elles portent très directement sur des matières relevant de la compétence de certains de mes collègues. Il est donc délicat et difficile pour moi de répondre d'emblée en séance à des questions pour lesquelles certains de mes collègues sont plus compétents, au double sens du terme.

Je voudrais donc surtout, dans la présente réponse, insister d'une part, sur les questions plus générales et, d'autre part, sur les questions qui relèvent directement de la compétence du ministre de la Politique scientifique; ce sont d'ailleurs les crédits de la Politique scientifique qui sont repris dans la partie du budget actuellement en discussion.

Plusieurs intervenants ont, à juste titre, souligné l'importance, pour un petit pays comme le nôtre, de participer à des programmes internationaux. Pour nous, en effet, la seule manière d'être présents dans un certain nombre de domaines de pointe consiste à nous insérer dans des programmes élaborés au niveau le plus large possible. Je pense ici, tout particulièrement, au niveau européen.

C'est d'ailleurs en songeant à cette dimension européenne que M. Deworme m'a posé des questions sur le programme Esprit. Après une première phase de projet pilote, ce programme est entré dans sa phase normale de croisière.

Le budget total de ce programme, qui est le plus important de la Communauté européenne, s'élève à 750 millions d'écus, mais reste néanmoins relativement réduit par rapport à ce qu'il faudrait entreprendre. Une comparaison m'a frappé: ce budget correspond au bénéfice réalisé par IBM au cours d'un trimestre. Cet effort va dans la bonne direction, mais est encore manifestement insuffisant par rapport à ce qui devrait être réalisé sur le plan européen.

Où se situe la Belgique? Si nous voulions calculer ce que représenterait le « juste retour », à la manière de Mme Thatcher, nous devrions participer à ce programme pour environ 4,5 p.c., soit 1,5 milliards de francs belges. A ce stade du programme, on ne peut pas encore savoir si nous approcherons de cette part puisque nous en sommes à la préparation des contrats pour 1984. Ce n'est que dans quelque temps, vraisemblablement pas avant l'année prochaine, que nous pourrions avoir une idée précise, à l'issue de la négociation, des retombées pour les firmes belges.

Au départ, nous nous trouvions devant un programme élaboré par douze firmes européennes, dont aucune belge. Toute la difficulté a consisté à faire en sorte que la décision européenne, qui définit le programme Esprit, soit conçue de manière telle que les petits pays, qui n'étaient pas présents au départ, puissent trouver leur place.

Il existait une difficulté supplémentaire. Vous savez que, généralement, dans les négociations européennes, ceux qu'on appelle les « petits pays » se tiennent entre eux parce que leur intérêt est souvent convergent. Dans le cas présent, un de nos alliés traditionnels, les Pays-Bas en l'occurrence, était déjà à l'origine de ce programme puisque la société Philips figurait parmi les douze firmes qui l'avaient conçu. Les alliances traditionnelles n'étaient donc pas aussi spontanées que d'habitude.

Il a fallu négocier à plusieurs reprises, lors de réunions successives du Conseil des ministres européens de la Recherche, pour que la procédure soit définie de telle sorte que de plus petites sociétés puissent avoir accès à ce programme Esprit. Je crois pouvoir dire que nous avons obtenu un bon résultat: il existe une porte ouverte, à notre dimension bien sûr, à la participation de sociétés belges à ce programme. La première tranche 1984 s'élève à 45 millions d'unités de compte. La participation belge, par référence aux critères que j'ai signalés tout à l'heure, devrait être de l'ordre de 90 millions pour cette année 1984.

Un autre élément important au niveau européen est la décision prise par le Conseil des ministres européens de la Recherche d'élaborer le programme-cadre européen. Nous devons être très attentifs afin que notre pays puisse y prendre la place qui lui revient.

D'une part, nous devons essayer d'adapter notre propre calendrier à celui de ce programme-cadre. Nous devons d'autre part prévoir des moyens suffisants pour assurer notamment le complément de financement nécessaire pour permettre la participation de nos centres de recherche à ce programme. C'est la raison pour laquelle un nouveau crédit de 240 millions a été prévu au budget des services de la Politique scientifique.

Sur le plan international, il a été fait allusion, à plusieurs reprises, au programme de l'Agence spatiale européenne. En particulier, M. De Bondt a fait état de rencontres qu'il avait eues avec le directeur général, M. Quistgaard, avec qui il s'est entretenu, entre autres, de programmes en matière de télécommunication. Des projets sont effectivement en cours

de préparation et il m'a été assuré que la RTT était régulièrement informée et consultée à ce sujet. J'ai tout lieu de croire que les fonctionnaires qui représentent la Belgique dans les organes de gestion de l'Agence veillent à recueillir toutes les informations nécessaires afin de défendre le mieux possible nos intérêts.

Vous n'ignorez pas que des discussions sont engagées, au niveau de l'Agence spatiale européenne, concernant les nouveaux programmes. Certains des programmes réalisés au cours des dix dernières années sont incontestablement des succès; je songe notamment aux programmes Ariane et Spacelab.

Nous nous trouvons, en quelque sorte, à un tournant. Nous devons, en effet, définir les programmes à réaliser dans les dix ou quinze prochaines années.

Il est clair qu'il faudra opérer des choix difficiles car on ne peut imaginer tout faire à la fois. La question de la station orbitale, à laquelle M. De Bondt a fait allusion, pose évidemment des problèmes car il s'agit d'un programme de grande ampleur et nous ne pouvons bouleverser la mise en route des autres programmes, qui apparaissent comme la suite logique de ce qui a été fait jusqu'à présent au niveau de l'Agence spatiale européenne.

J'ai assisté récemment aux Pays-Bas, à l'occasion du vingtième anniversaire de l'Agence, à une réunion informelle des ministres qui, dans chacun des Etats membres, sont responsables de la politique spatiale. Il fut convenu, et cela me paraît important, qu'une réponse commune serait donnée à l'offre américaine. Il n'y aura donc pas de conclusion d'accords bilatéraux entre les Etats-Unis et tel ou tel Etat membre de l'Agence spatiale européenne.

Ces quelques informations concernent ce qui se passe au niveau international et, plus particulièrement, au niveau européen.

J'en viens aux questions touchant plus directement la politique belge et, notamment, à celles évoquées très souvent, en liaison d'ailleurs avec certaines déclarations, que j'ai faites à la presse: d'une part, le problème de la répartition des compétences et, d'autre part, celui de la répartition entre les régions.

C'est à juste titre qu'on invoque, en matière de répartition des compétences, la loi d'août 1980 sur la réforme de l'Etat.

Que prévoit cette loi? Elle attribue aux régions et aux communautés une compétence en matière de recherche appliquée dans les domaines qui sont de leur compétence exclusive.

Cela signifie d'abord qu'*a contrario*, la recherche, dite fondamentale, reste incontestablement de compétence nationale, encore que — je le concède —, dans un certain nombre de domaines, il soit difficile de tracer avec précision la limite entre ce qui est recherche fondamentale, d'une part, et recherche appliquée, d'autre part.

Il est en tout cas clair que, dans l'esprit du législateur — cela fut précisé à l'époque et repris dans les travaux préparatoires —, la recherche fondamentale reste une matière de compétence nationale. Reste une recherche appliquée relevant de la compétence nationale, c'est-à-dire celle effectuée dans les domaines qui ne sont pas de la compétence exclusive des régions et des communautés. C'est donc en fonction de cette délimitation légale des compétences qu'il faut apprécier, dans l'état actuel de la situation, si les critères de répartition sont respectés ou non.

Le gouvernement a effectivement pris, en juillet dernier, une décision de principe visant à réaliser la régionalisation de l'Irsia et du Fonds des prototypes à raison d'un tiers à l'Irsia et de deux tiers au Fonds des prototypes. Les modalités d'exécution de cette décision doivent être soumises par le ministre des Affaires économiques au gouvernement, qui doit décider de la manière dont sera réalisée cette régionalisation.

Dans le même temps, une série d'autres actions relevant de la Politique scientifique devra être soumise à un examen plus approfondi, afin de déterminer si la délimitation légale résultant de la mise en œuvre de la loi d'août 1980 a été correctement faite. Cela fait l'objet de la réflexion d'un groupe de travail du Comité ministériel des réformes institutionnelles qui vient de remettre son rapport au gouvernement. Ce dernier devra l'examiner et en tirer les conclusions s'il apparaissait que la délimitation des compétences, fixée par la loi d'août 1980, n'était pas correctement respectée.

Il doit être clair que notre intention est bien de respecter cette délimitation, ni plus, ni moins. Ce n'est pas au gouvernement, ni à un de ses membres qu'il appartient de changer ce qui était la volonté du législateur.

Ceci dit, il me semble — mais c'est un autre débat — que, dans une concertation avec les responsables de la recherche au niveau des régions

et des communautés, nous aurions intérêt à voir s'il n'est pas possible d'éviter certains doubles emplois. On l'a souligné à plusieurs reprises: il se pose souvent un problème de dimension.

J'indique au passage, puisque M. Vandekerckhove y a fait allusion, que, dans l'affaire des téléx, je n'étais pas partisan du partage; j'estimais qu'il fallait donner la totalité de la commande à l'entreprise qui pourrait fournir le produit technologiquement le plus avancé.

Je reviens au sujet. Nous devons éviter les saupoudrages et de trop grandes dispersions. Nous aurions donc intérêt à organiser une concertation de manière telle que soient renforcés les points forts de chacune des régions. C'est d'ailleurs la technique utilisée dans un certain nombre d'Etats fédéraux. Au Canada, par exemple, se tient annuellement une conférence des responsables de la recherche du gouvernement fédéral et des gouvernements provinciaux; ces autorités s'y informent mutuellement, de manière à ne pas refaire dans une province ce qui a déjà été réalisé dans une autre.

Puisque j'ai été directement mis en cause, je préciserai ma position personnelle, à savoir que j'entends respecter la loi de 1980.

Mais j'interprète celle-ci dans un sens large et je suis donc disposé à reconnaître le plus d'autonomie possible aux régions et aux communautés. Toutefois, je crois que, dans l'intérêt général, il serait souhaitable que cette plus large autonomie s'accompagne d'une meilleure concertation entre les responsables, de manière à éviter les inconvénients qui résulteraient d'une trop grande dispersion.

Je préciserai à l'intention de M. Deworme qu'il trouvera dans le rapport relatif à la discussion du budget de 1980 les chiffres précis sur ce qui a déjà fait l'objet d'une régionalisation de moyens en matière de politique scientifique. A l'époque, 545 millions ont été transférés aux communautés et 615 millions aux régions. C'est à ces montants qu'il faut ajouter un tiers de l'Irsia et deux tiers du Fonds des prototypes.

Se pose encore la question de savoir si, pour ce qui reste de la compétence nationale, les moyens sont répartis de manière équilibrée. J'ai été frappé de noter que les intervenants francophones me reprochent un déséquilibre en faveur de la Flandre alors qu'à l'unanimité, les intervenants flamands me reprochent une discrimination à l'égard de leur région et en faveur de la Wallonie.

Il importe tout d'abord de distinguer les domaines. En premier lieu, tout ce qui relève de l'Education nationale, des universités. M. Deworme me reprochait de tolérer une croissance des allocations de fonctionnement des universités plus importante du côté néerlandophone que du côté francophone. Je lui répondrai que cette différence résulte de l'évolution du nombre d'étudiants.

En ce qui concerne le critère du nombre de diplômes du deuxième cycle, qu'a rappelé M. De Bondt, je souligne qu'il est appliqué au FNRS, et le rapport Lefèvre portait sur ledit fonds.

En ce qui concerne les trois fonds associés au FNRS, le rapport des quatre «sages» remis à M. Lefèvre faisait état d'une répartition des crédits dans la même proportion que les budgets de fonctionnement consentis aux universités et établissements assimilés.

M. Vandekerckhove l'a rappelé à juste titre, toute décision en la matière, et spécialement en ce qui concerne tous les programmes de la politique scientifique, est soumise à la délibération du Conseil des ministres. Paradoxalement, le ministre de la Politique scientifique, disposant d'une administration spécialisée dans ce domaine, doit soumettre tous ses programmes, et, M. Vandekerckhove, mon prédécesseur, le sait bien, à la délibération interministérielle et au Conseil des ministres, ce qui n'est pas le cas pour un certain nombre de dépenses pour la politique scientifique dans d'autres départements.

Comme je l'ai précisé en commission, le 26 juillet 1982 est intervenue une décision de l'ensemble du gouvernement. Le budget présenté aujourd'hui, et plus spécialement les budgets de l'Education nationale, des Affaires économiques et de la Santé publique, puisqu'il s'agit en l'espèce des fonds associés au FNRS, respecte la clef de répartition telle qu'elle est fixée par la décision du 26 juillet 1982 qui vise à répartir les crédits des fonds associés au FNRS par référence à la clé communautaire.

Je souhaiterais fournir des éléments de réponse à d'autres intervenants, sur le problème des universités, non plus en matière de répartition, mais en ce qui concerne des points plus particuliers.

Je voudrais indiquer à l'attention de M. Degroove que le sort réservé aux universités, dans le budget de 1984, n'est pas si dramatique qu'on le laisse parfois craindre. En effet, le taux de croissance des crédits aux établissements d'enseignement supérieur est de 5,86 p.c. en 1984; le taux de croissance des fonds associés au FNRS, de 6,20 p.c., soit plus que le

taux moyen de croissance des dépenses du budget de l'Etat, hors la dette publique, qui en 1984 s'élève à 3,46 p.c. On ne peut donc prétendre que les universités aient été mal traitées dans l'opération nécessaire de freinage des dépenses publiques.

Cela étant, il faut éviter de créer une situation telle que le potentiel de recherche universitaire dont nous pouvons être fiers, ne puisse être maintenu et se développer. Mme Hanquet s'est ainsi préoccupée de la nécessité de maintenir notre potentiel dans le domaine de la recherche fondamentale.

J'entends souvent des critiques telles que: «On met le paquet sur la recherche appliquée et on néglige la recherche fondamentale!» Ce point de vue me semble quelque peu excessif. Le taux de croissance de crédits destinés à la recherche appliquée, il est vrai, a été relevé ces dernières années. On n'en a pas, pour autant, réduit de manière drastique les crédits destinés à la recherche fondamentale.

Le plan de rattrapage dont le principe a été décidé par le gouvernement et qui doit être élaboré dans son contenu par l'ensemble du gouvernement, fournira l'occasion d'entamer un débat à ce sujet. Personnellement, je plaiderai pour qu'une part significative des moyens supplémentaires émanant de ce plan, puisse aller à la recherche fondamentale, selon un mécanisme qui garantisse que ces moyens sont bien affectés à la recherche. M. Degroeve l'a souligné, augmenter purement et simplement les allocations de fonctionnement des universités ne nous donne pas l'assurance que ces crédits vont bien à la recherche. Nous devons donc trouver un mécanisme ad hoc en pleine concertation avec le ministre de l'Education nationale.

M. Degroeve a posé des questions plus particulières au sujet des pensions du personnel scientifique. Le gouvernement a pris une décision de principe d'insérer, dans la deuxième loi de redressement, des dispositions permettant de régler cette question. Mon collègue, M. le secrétaire d'Etat aux Pensions, que je vois à son banc, opine du chef; il s'est fait l'avocat ardent de cette modification.

Par contre, le ministre du Budget devient plus prudent quand il entend que, dans la foulée, on demande de régler, de la même manière, les pensions du personnel administratif et technique des universités. La charge budgétaire devient alors beaucoup plus importante, et je demande un délai de réflexion avant de pouvoir vous répondre sur ce point.

A propos des universités, M. De Bondt est revenu sur deux points particuliers évoqués en commission.

Pour 1984 en effet, pour la Fondation universitaire luxembourgeoise, un crédit de 80,4 millions est prévu, ce qui implique un feuillet d'ajustement qui sera soumis à la discussion du Parlement.

En ce qui concerne la faculté de médecine à Charleroi, je ne reprendrai pas les déclarations du ministre de l'Education nationale, mais les bases légales figurent dans l'article 8 de la loi du 28 mai 1971 portant de nouvelles mesures en faveur de l'expansion universitaire.

Dans le rapport de la commission sénatoriale de l'Education nationale du 6 mai 1971, on peut lire que l'Université de Mons, ayant l'ensemble du Hainaut dans son aire d'expansion territoriale, peut placer sa faculté de médecine là où elle le souhaite. Il s'agit d'une déclaration du ministre de l'Education nationale de l'époque.

M. De Bondt. — Mais pas à deux endroits en même temps.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Elle peut placer sa faculté de médecine là où elle le souhaite. Est-ce que cela vise un seul ou deux endroits? Selon la thèse du ministère de l'Education nationale, qui m'a été confirmée, cette opération est légale.

Ceci étant dit, je confirme ce que j'ai indiqué en commission. Cette implantation, dans les circonstances budgétaires actuelles et compte tenu de la situation en ce qui concerne le nombre de médecins, ne se justifie pas aujourd'hui. Je ne me fais pas que des amis dans ma région en disant et en redisant cela, mais c'est ma conviction profonde qu'il n'est pas justifié aujourd'hui d'implanter une nouvelle faculté de médecine.

M. De Bondt. — En 1974, à l'occasion d'un débat relatif au projet de loi du gouvernement à propos de l'Université du Hainaut, les sénateurs socialistes qui, à l'époque, étaient membres de la majorité, ont déposé des amendements tendant à implanter la faculté de médecine à deux endroits différents. Ces amendements ont été repoussés par le gouvernement.

A contrario, selon l'exégèse de la loi existante, la possibilité d'implanter une nouvelle faculté de médecine à plusieurs endroits, n'est pas soutenue.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Je reconnais votre habileté légistique, mais le ministre, à l'époque, avait déclaré qu'il n'était pas nécessaire d'inscrire cela dans la loi pour pouvoir le réaliser. C'est ce que rappelle aujourd'hui le ministre de l'Education nationale lorsqu'il défend la légalité de l'opération. Le chapitre de l'opportunité est évidemment une autre question.

Mme De Pauw a posé des questions fort intéressantes concernant les universités. Pour obtenir des réponses complètes, elle devrait les adresser au ministre de l'Education nationale, notamment quant aux conséquences budgétaires des fusions qui sont envisagées. Je ne cacherai pas que le ministre du Budget se préoccupe aussi des mêmes problèmes et pose les mêmes questions. Il faudrait être certain que les fusions entraînent les économies budgétaires souhaitées.

Telles sont les remarques en ce qui concerne la masse I, les universités, et la masse II, le financement de la recherche universitaire. En la matière, les clefs de répartition ont fait l'objet de décisions gouvernementales. Le ministre de la Politique scientifique n'a pas le pouvoir d'influencer la répartition des crédits en la matière.

Il en va tout autrement des crédits directement inscrits dans le budget des services du Premier ministre dont la gestion directe incombe au ministre de la Politique scientifique. On insiste sur le fait que je favoriserais outrageusement la Région wallonne. Je serais tenté de dire que ce ne serait qu'une petite compensation par rapport à ce qui se fait dans d'autres secteurs.

Sans pousser la polémique jusque-là, je voudrais faire remarquer qu'ayant demandé à mes services de réexaminer ce qu'il en était, j'arrive à des conclusions qui indiquent qu'en réalité tant la Région flamande que la Région wallonne se situent en deçà de ce que donnerait l'application de la clef de répartition régionale.

On peut d'ailleurs se demander s'il faut systématiquement, dans tous les domaines, appliquer la clef de répartition régionale dans des matières qui par définition sont des matières nationales puisqu'elles sont inscrites dans des budgets nationaux. Cela nous mènerait très loin si nous étendions cette pratique dans tous les secteurs.

Mais enfin, puisque la Politique scientifique suscite un intérêt particulier — je m'en réjouis — et qu'on veut bien apprécier les retombées dans toutes les régions, ma constatation est la suivante: si une région est pour une fois avantagée, c'est la Région bruxelloise. Cela est dû à une série de facteurs techniques, en particulier l'existence sur son territoire d'un grand nombre d'institutions de recherche aussi bien universitaires que d'entreprises. Par exemple, une concentration telle que celle qui s'est normalement développée sur le zoning scientifique d'Evere entraîne des conséquences au niveau de la répartition des crédits. Je tiens à dire que cela ne fait pas l'objet d'une politique délibérée.

Je veillerai à ce que tant la Région flamande que la Région wallonne voient leur part augmenter dans le total des crédits gérés par le ministre de la Politique scientifique.

M. De Bondt. — Monsieur le ministre, vous venez de démontrer vous-même que cette clef de répartition n'a rien de scientifique. Il faut la remplacer par une clef plus adaptée à la potentialité sur le terrain, à savoir la production universitaire.

En fait, la clef de répartition des régions est calculée en tenant compte pour un tiers de la superficie de la région, un tiers de la population et pour le tiers restant du revenu de la fiscalité. Cela n'a rien à voir avec la répartition qui a pour but de promouvoir la science.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — C'est bien ce que je disais. Si cela ne tenait qu'à moi, dans une matière nationale, je ne verrais pas l'utilité d'appliquer systématiquement une clef de répartition. Alors, oublions tout le débat sur la répartition.

C'est une matière nationale qui est répartie en fonction des nécessités techniques, en fonction des potentialités qui existent — je reprends votre expression. Ainsi, si nous décidons nationalement que, par exemple, une des priorités de la politique scientifique devra être tout ce qui touche à la micro-électronique, je n'y suis pour rien si c'est sur le territoire de la Région bruxelloise qu'existent de nombreux centres de recherche ayant fait leurs preuves et acquis une réelle réputation dans ce domaine.

Pour ce qui est des universités proprement dites, certaines clefs sont fixées; elles sont vérifiables et ne datent d'ailleurs pas du présent gouvernement. Je pense notamment aux actions concertées qui ont fait l'objet d'une clef de répartition entre les universités. Chacune de ces dernières connaît le quota de crédits dont elle dispose. Elle fait ses propositions. D'ailleurs, aucun crédit de ce type n'est accordé sans l'accord explicite de chaque institution universitaire. C'est l'autorité académique qui doit marquer son accord. Il n'est pas question de court-circuiter celle-ci en allant plaider son dossier en catimini auprès du ministre de la Politique scientifique.

D'autre part, je le répète, tout cela fait l'objet d'une délibération en Conseil des ministres. Tout ce qui est action concertée fait l'objet d'une décision collégiale de l'ensemble du gouvernement. Certaines garanties peuvent donc être données. Pour le surplus, d'autres considérations interviennent. En effet, quand il s'agit d'un programme de recherche dans l'aéronautique — ce n'est pas moi, mais un des mes prédécesseurs qui a lancé ce programme —, il est évident que la plus grosse partie des crédits va à l'industrie wallonne. Quand, par contre, on décide de construire un navire océanographique, les crédits vont à l'industrie flamande. Cela tient simplement à la réalité d'aujourd'hui, aux potentialités qui existent dans chacune des régions. Il s'agit d'ailleurs de répartitions extrêmement variables. Si on établissait la même statistique dans un an, par exemple, on obtiendrait des chiffres assez différents en fonction des options qui sont prises et du domaine dans lequel on estime nécessaire pour la Belgique de faire un effort supplémentaire. Cela modifie par conséquent les clefs de répartition.

De heer Vandekerckhove. — Mijnheer de minister, sta mij toe nog een vraag te stellen in dit verband. Het verwondert mij dat voor de kredieten bestemd voor de industrie in het kader van de programma's Energie, Radiocommunicatie en Spits technologie, door u ingeleid, het aandeel van Vlaanderen slechts 33 pct. bedraagt. Is het dan niet de taak van een nationaal minister te zorgen voor een redelijke, evenwichtige verdeling?

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Monsieur Vandekerckhove, c'est le genre de question qu'il faudrait discuter de manière plus approfondie. Je dispose, sur mon banc, d'un document assez complet. Je suis prêt, si vous le souhaitez, à aller le prendre afin de vous répondre, puisque vous avez eu l'amabilité de me communiquer le tableau dont vous vous êtes servi à la tribune. J'ai rapidement examiné celui-ci et je dois dire que, sur un certain nombre de points, nos chiffres ne concordent pas tout à fait.

Je répète que, dans un certain nombre de cas, tout cela tient vraiment à la situation de l'entreprise qui joue un rôle moteur dans la recherche. Par exemple, un des programmes qui influence très fortement la répartition — il s'élève à un milliard, ce qui est beaucoup par rapport au petit budget attribué à la politique scientifique —, c'est le programme de radiocommunications VHF: *very high frequency*. Au stade de la recherche, ce programme va pour 50 p.c. à la Région bruxelloise parce que les deux entreprises qui apparaissent comme ayant le potentiel le plus adéquat pour mener à bien une partie importante de cette recherche sont situées sur le territoire bruxellois. Ceci a fait l'objet d'un accord qui n'a pas du tout été imposé, mais qui fut spontané entre quatre entreprises belges; celles-ci ont jugé que c'était la façon la plus adéquate, compte tenu du but à atteindre, de répartir entre elles la recherche et, par conséquent, les interventions de l'Etat dans le financement de cette recherche. Cela ne préjuge évidemment pas la manière dont la production sera répartie dans la suite. On l'a dit très explicitement.

Compte tenu de l'importance du programme, ce seul cas influence déjà considérablement la répartition des actions financées par les services de la Politique scientifique.

Ceci m'amène à rejoindre une préoccupation exprimée en particulier par M. Seeuws, celle du contrôle parlementaire.

Mme De Pauw-Deveen. — M. Seeuws vous demande de l'excuser, monsieur le ministre. Il a dû se rendre à la commission.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Il est évidemment excusé. Je sais d'ailleurs que plusieurs d'entre vous doivent aller voter en commission. J'excuse bien volontiers ceux qui n'ont pu attendre mes réponses à leur intervention.

Vous pourrez dire à M. Seeuws que la préoccupation qu'il avait d'ailleurs déjà exprimée l'an dernier relativement à un meilleur contrôle

de la politique scientifique, notamment un meilleur contrôle parlementaire, est une préoccupation que nous devons essayer de rencontrer.

Effectivement, la discussion qui a finalement lieu ici tous les deux ans au sujet d'une masse qu'on appelle le programme budgétaire de la politique scientifique et qui recouvre des sujets extrêmement différents inscrits à des budgets différents, cette discussion n'est pas toujours d'une grande clarté et le ministre de la Politique scientifique lui-même éprouve parfois quelques difficultés à connaître exactement l'utilisation des crédits inscrits au budget de tel ou tel département. Il y a deux ans, j'avais suggéré une procédure en la matière. Nous pourrions peut-être songer à l'appliquer. Elle consistait, en dehors de la discussion du budget, à organiser avec la commission, des réunions de travail, où l'on pourrait examiner de manière plus approfondie certains volets de la politique scientifique.

M. Degroove. — Monsieur le ministre, votre réponse est très encourageante. Elle correspond à celle que vous avez faite il y a deux ans, mais je me permets de vous rappeler que notre collègue M. Seeuws et un certain nombre d'entre nous avons déposé une proposition de loi en la matière. Elle est parfaite, nous n'en doutons pas, mais nous souhaiterions, au minimum, qu'on en discute. Après avoir entendu les paroles encourageantes du ministre de la Politique scientifique, nous voudrions que celui-ci nous appuie auprès du président de la commission pour que cette proposition soit inscrite à notre ordre du jour.

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Personnellement, je n'ai jamais refusé de discuter de cette proposition. J'ai déjà dit que je ne pouvais l'approuver telle quelle et que des amendements devraient y être apportés.

M. Wyninckx. — Amendez-la!

M. Maystadt, ministre du Budget, de la Politique scientifique et du Plan. — Une occasion sera la mise en œuvre du plan de rattrapage dont le contenu doit faire l'objet d'une concertation la plus large possible: concertation avec les exécutifs régionaux et communautaires, concertation avec la communauté scientifique, notamment à travers les avis du Conseil national de la politique scientifique, mais, pourquoi pas, concertation aussi avec les commissions parlementaires spécialisées.

Je pense que dans un tel domaine, il faut essayer de réaliser le consensus le plus large possible sur la manière dont nous allons tenter, progressivement, de rattraper le retard pris en la matière.

Plusieurs intervenants ont souligné l'importance de la recherche. Les moyens, ont-ils dit, devraient être augmentés. Il faut, bien entendu, savoir ce que nous allons faire de ces moyens. C'est donc toute la définition du contenu de ce plan de rattrapage qui doit être étudiée.

Dans le projet de loi de redressement, il est annoncé que le gouvernement s'engage à présenter au Parlement avant le 31 décembre de cette année, les lignes de force de son plan de rattrapage ainsi que le calendrier. C'est une réelle occasion pour essayer de rencontrer un certain nombre de problèmes.

Il faut tout à la fois investir dans les hommes, dans les équipements et dans la dimension internationale. Ces trois priorités s'avèrent absolument nécessaires.

Investir dans les hommes: un problème a été souligné par plusieurs d'entre vous, notamment par Mlle Hanquet, est celui du vieillissement de notre corps de chercheurs. Nous devons trouver des mécanismes pour assurer un renouvellement régulier de ce corps. Il existe déjà une mesure d'urgence et transitoire, à savoir le programme de renforcement du personnel scientifique qui vient d'être mis en œuvre. Il permet d'engager deux cents jeunes chercheurs cette année. Ce nombre sera porté à trois cents l'an prochain. Je n'ai nullement prétendu que c'était là la solution au problème. Une discussion plus approfondie s'impose à ce sujet. Il est en tout cas incontestable que nous devons tout faire pour rouvrir l'accès à la recherche à de jeunes éléments de valeur. Sinon, un tarissement de notre potentiel scientifique est inévitable.

Je remercie Mlle Hanquet d'avoir spécialement insisté sur cette préoccupation.

Investir dans la recherche, c'est aussi investir dans les équipements. Nous devons trouver un mécanisme qui permettrait de donner aux universités les moyens de financer, soit le renouvellement, soit l'entretien des équipements scientifiques de haut niveau. Le renouvellement devrait se faire assez rapidement et des choix s'imposent.

Il me semble qu'on doit considérablement freiner les investissements dans les briques, si je puis m'exprimer ainsi, dans la superficie des locaux universitaires, mais orienter davantage les moyens vers le renouvellement et l'entretien de l'équipement scientifique.

Enfin, investir dans la recherche, c'est aussi veiller à ce que notre pays s'insère le plus adéquatement possible dans une série de programmes internationaux, en particulier européens. Ce sera le combat à mener dans les prochains mois, notamment au cours de l'élaboration du programme-cadre européen pour que notre pays — dont les moyens sont limités, même si nous nous efforçons de les augmenter quelque peu — trouve l'occasion de valoriser de la manière la plus complète possible un potentiel scientifique très réel. En effet, il faut parfois quitter nos frontières pour se rendre compte du bien qu'on pense à l'étranger de notre potentiel scientifique et technologique. Il est réel, mais il faut le maintenir et lui donner l'occasion de s'épanouir, en particulier dans la dimension internationale. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — Nous en avons ainsi terminé avec l'examen des crédits « Politique et programmation scientifiques ».

Zo zijn wij aan het einde gekomen van het onderzoek van de kredieten « Wetenschapsbeleid en -programmatie ».

Quelqu'un désire-t-il encore intervenir dans la discussion générale proprement dite ?

Vraagt nog iemand het woord in de eigenlijke algemene bespreking ?

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles de chacun des projets de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene behandeling gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen van elk van de ontwerpen van wet.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES SERVICES DU PREMIER MINISTRE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1984

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi contenant le budget des services du Premier ministre de 1984.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende de begroting van de diensten van de Eerste minister voor 1984.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau amendés par la commission, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel zoals zij door de commissie zijn gewijzigd, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir documents nos 5-V-1, 2 et 4, session 1983-1984, du Sénat.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stukken nrs. 5-V-1, 2 en 4, zitting 1983-1984, van de Senaat.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (titre I) et pour les dépenses de capital (titre II)

Article 1er. Il est ouvert, pour les dépenses des services du Premier ministre afférentes à l'année budgétaire 1984 des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes	1 929,0	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital	559,7	3 284,9	3 847,8
Total	2 488,7	3 284,9	3 847,8

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I) en voor de kapitaaluitgaven (titel II)

Artiëkl 1. Voor de uitgaven van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1984 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnancings-kredieten
TITRE I			
Lopende uitgaven	1 929,0	—	—
TITRE II			
Kapitaaluitgaven	559,7	3 284,9	3 847,8
Totaal	2 488,7	3 284,9	3 847,8

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, bij artikel 1 wens ik aan de minister op drie punten te repliceren.

Ten eerste, wat ik aan de minister heb gezegd, is blijkbaar niet goed overgekomen. Nochtans heb ik dit reeds zo dikwijls van op deze tribune aan verschillende ministers, belast met het Wetenschapsbeleid, trachten uit te leggen. Het is op geen enkel ogenblik vanwege de meerderheid of de oppositie van Vlaamse zijde de bedoeling geweest dat één frank minder wordt besteed of dat één man minder tewerk wordt gesteld afkomstig uit het Franstalig landsgedeelte of aldaar wonend. Dat is evident.

Ten tweede, de uitgaven moeten worden verhoogd. Wij stellen vast dat de regering zich vandaag voorneemt dat te doen middels een artikel uit de herstelwet die in de Kamer aanhangig is.

Ten derde, wij zijn niet zo enggeestig dat we op een apothekersweeg-schaaltje gaan afwegen, bij elke beslissing die moet worden genomen, of er wel evenveel procenten gaan naar Brussel, naar Vlaanderen of naar Wallonië. Dat is op zich zelf absurd. Het enige waarop wij de regering willen attent maken, is dat globaal gezien, met het oog op de doeleinden, *im großen Ganzen* er maar één criterium is, namelijk de potentialiteiten van de bevolking. Die komen slechts tot uiting, in dit bicommunautaire land, door de produktie van de universiteiten en de universitaire instellingen. Daaraan moet u uw beleid toetsen, mijnheer de minister. Dan zult u gewapend zijn tegen de kritiek bij ieder afzonderlijk dossier en zult u een duidelijk doel hebben voor de toekomst.

Ik kondig aan dat wat de regering zich voorneemt te doen met betrekking tot het zogenaamde inhaalprogram, dit ook onze doelstelling zal zijn. Het is niet omdat op 26 juli 1982, voorlopig in deze evolutie van gedachten, de verhouding 55/45 is tot stand gekomen, die met

betrekking tot het verleden, wat de Nederlandstaligen betreft, een vooruitgang was, die verhouding dient bevroren te worden.

U doet het voorkomen, mijnheer de minister, alsof Vlamingen en Walen zich hier komen beklagen over procenten in verband met afzonderlijke dossiers en dat ze allebei gelijk hebben zodat u niets hoeft te doen. De opdracht van een nationale minister is het mobiliseren, gegeven de middelen, op maximale wijze van de potentialiteiten. Dat heb ik willen zeggen, maar dat is klaarblijkelijk bij u niet zo overgekomen. Ik wanhoop echter niet omdat ik een aanhanger ben van Willem. (*Applaus op sommige banken van de meerderheid en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt breng ik artikel 1 in stemming.

Plus personne ne demandant la parole, je mets aux voix l'article 1er.

— Aangenomen.

Adopté.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 modifié de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 15 000 000, 4 000 000 et de 1 500 000 francs peuvent être consenties respectivement au comptable extraordinaire de l'administration logistique du Premier ministre, au comptable extraordinaire des services de programmation de la politique scientifique et aux autres comptables extraordinaires des services du Premier ministre. Au moyen de ces avances les comptables extraordinaires peuvent effectuer le paiement des créances ne dépassant pas 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. Bij afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 15 000 000, 4 000 000 en 1 500 000 frank verleend worden respectievelijk aan de buitengewone rekenplichtige van het logistiek bestuur van de Eerste minister, aan de buitengewone rekenplichtige van de diensten voor programmatie van het wetenschapsbeleid en aan de andere buitengewone rekenplichtigen van de diensten van de Eerste minister. Bij middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen de schuldvorderingen betalen die niet hoger zijn dan 100 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Le Premier ministre, le ministre de la Fonction publique et le ministre de la Politique scientifique sont autorisés à accorder des provisions aux experts et huissiers de justice qui interviennent pour le compte de leurs services.

Art. 3. De Eerste minister, de minister van Openbaar Ambt en de minister van Wetenschapsbeleid worden gemachtigd provisies te verlenen aan experts en gerechtsdeurwaarders die voor rekening van hun diensten optreden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Vu le caractère urgent des dépenses à prévoir et par dérogation à l'article 15 modifié de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds successives d'un montant ne dépassant pas 100 000 francs pour chacune des sections 31 et 32 et dont il sera justifié ultérieurement, peuvent être consenties au comptable chargé de la liquidation des secours et allocations à caractère social.

Art. 4. Gezien het spoedeisend karakter der in het vooruitzicht gestelde uitgaven en in afwijking van het gewijzigd artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen voor elk der secties 31 en 32, achtereenvolgende voorschotten van ten hoogste 100 000 frank en die later zullen verantwoord worden, toegestaan worden

aan de rekenplichtige die belast is met de vereffening van de hulpelden en toelagen van sociale aard.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Le paiement des allocations de naissance et des indemnités pour frais funéraires s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 5. De betaling van de geboortetoelagen en van de vergoedingen wegens begrafeniskosten geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Le Premier ministre est autorisé à transférer le crédit prévu à l'article 33.04 de la section 31, du titre I, à l'article 60.03.A du titre IV, section particulière.

Art. 6. De Eerste minister wordt gemachtigd het krediet uitgetrokken op artikel 33.04 van de sectie 31, van titel I, over te hevelen naar het artikel 60.03.A van de titel IV, afzonderlijke sectie.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat des dépenses d'années antérieures peuvent être imputées à charge des crédits non dissociés ci-après :

Titre I, section 31, article 12.01;

Titre I, section 32, article 12.01;

Titre I, section 33, articles 12.01 et 01.01.

Art. 7. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit mogen uitgaven van vroegere jaren aangerekend worden op de hierna volgende niet-gesplitste kredieten :

Titel I, sectie 31, artikel 12.01;

Titel I, sectie 32, artikel 12.01;

Titel I, sectie 33, artikels 12.01 en 01.01.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Le crédit inscrit à l'article 12.23 de la section 31 du titre I peut être transféré à l'article 60.05.A du titre IV — section particulière — du budget.

Art. 8. Het krediet ingeschreven onder het artikel 12.23 van de sectie 31 van titel I mag overgedragen worden naar het artikel 60.05.A van titel IV — afzonderlijke sectie — van de begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses de capital

Art. 9. Le crédit inscrit à l'article 01.06 de la section 33, du titre II, partie II, peut être transféré à l'article 60.04.A du titre IV, section particulière, du budget.

Bijzondere bepalingen betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 9. Het krediet ingeschreven onder het artikel 01.06 van de sectie 33, van titel II, deel II, mag overgedragen worden naar het artikel 60.04.A van titel IV, afzonderlijke sectie, van de begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Les crédits inscrits aux articles 01.01.01 et 01.02.02 de la section 33, titre II, partie II, sont affectés, après délibération en Conseil des ministres, par voie d'arrêté royal.

Art. 10. De kredieten ingeschreven onder de artikelen 01.01.01 en 01.02.02 van de sectie 33, titel II, deel II, worden toegewezen, na beraadslaging in de Ministerraad, bij middel van een koninklijk besluit.

— Adopté.

Aangenomen.

TITRE IV. — Section particulière

Art. 11. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au tableau du titre IV joint à la présente loi sont évaluées 805 200 000 francs pour les recettes et à 812 000 000 de francs pour les dépenses.

TITRE IV. — Afzonderlijke sectie

Art. 11. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in de tabel van titel IV gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 805 200 000 frank voor de ontvangsten en op 812 000 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au tableau du titre IV joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article ou du littéra se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui ont opéré les recettes sont désignés par l'indice C.

Art. 12. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven in de tabel van titel IV, gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel of van de littera die betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. Le Premier ministre peut disposer, moyennant l'accord du Comité ministériel de coordination économique et sociale, pour les objets qui relèvent de sa compétence, en ce qui concerne l'article 60.01.A, titre IV, des crédits prévus, à toutes fins utiles, dans le cadre de la politique sociale, économique et régionale du gouvernement, quelle que soit la nature des dépenses à prendre en charge.

Art. 13. De Eerste minister mag, met het akkoord van het Ministerieel Comité voor economische en sociale coördinatie, inzake artikel 60.01.A, titel IV, voor de onder zijn bevoegdheid vallende materies, beschikken over de kredieten die zijn uitgetrokken tot al wat dienen kan in het raam van het sociaal, economisch en regionaal beleid van de regering, ongeacht de aard van de ten laste te nemen uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Autres dispositions spéciales

Art. 14. Le ministre de la Politique scientifique est autorisé à renoncer, conformément aux engagements unanimes qui auront été pris par les pays membres de l'Agence spatiale européenne, à la récupération des droits et taxes nationaux frappant le prix des travaux et fournitures effectués en Belgique pour cette organisation et dont le paiement a été avancé à charge de son budget et de rembourser à cette organisation en

complément à la contribution belge, le montant des droits et taxes nationaux éventuellement payés par la susdite agence pour pareils travaux ou fournitures.

Andere bijzondere bepalingen

Art. 14. De minister van Wetenschapsbeleid is, overeenkomstig de eenparige verbintenissen van de Lid-Staten van het Europese Ruimte-agentschap, gemachtigd af te zien van het invorderen van de nationale rechten en belastingen die toepasselijk zijn op de prijs van werken en leveringen welke België voor die organisatie presteert en waarvan de betaling ten laste van zijn begroting werd voorgeschoten; hij is eveneens gemachtigd aan die organisatie, ter aanvulling van het Belgisch aandeel, het bedrag terug te betalen van de nationale rechten en belastingen die voornoemd agentschap eventueel voor dergelijke werken of leveringen heeft betaald.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé jeudi au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen donderdag over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DES SERVICES DU PREMIER MINISTRE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

Discussion et vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN DE DIENSTEN VAN DE EERSTE MINISTER VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous passons à l'examen des articles du projet de loi ajustant le budget des services du Premier ministre de 1983.

Wij gaan over tot het onderzoek van de artikelen van het ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor 1983.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir documents nos 6-V-1, 2 et 4, session 1983-1984, du Sénat.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stukken nrs. 6-V-1, 2 en 4, zitting 1983-1984, van de Senaat.)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

I. Ajustements des crédits

Article 1er. Les crédits prévus au titre I, dépenses courantes, et au titre II, dépenses de capital, du budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1983, sont ajustés suivant les données détaillées au tableau annexé à la présente loi et à concurrence de (en millions de francs) :

Ajustements	Crédits non dissociés	Crédits dissociés	
		Crédits d'engage- ment	Crédits d'ordonnan- cement
TITRE I			
<i>Dépenses courantes</i>			
Crédits supplémentaires de l'an- née courante	31,7	—	—
Réductions	26,5	—	—
Crédits supplémentaires années budgétaires antérieures . . .	13,0	—	—

Ajustements	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE II			
<i>Dépenses de capital</i>			
Crédits supplémentaires de l'année courante	10,0	2 644,0	718,6
Réductions	—	19 000,0	3 000,0
Crédits supplémentaires années budgétaires antérieures	—	—	—

I. Kredietaanpassingen

Artikel 1. De kredieten, ingeschreven onder de titel I, lopende uitgaven, en onder de titel II, kapitaaluitgaven, van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1983, worden aangepast volgens de omstandige vermeldingen in de bij deze wet gevoegde tabel en ten belope van (in miljoenen franken):

Aanpassingen	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vast-leggings-kredieten	Ordonnancings-kredieten
TITEL I			
<i>Lopende uitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	31,7	—	—
Verminderings	26,5	—	—
Bijkredieten vorige begrotingsjaren	13,0	—	—
TITEL II			
<i>Kapitaaluitgaven</i>			
Bijkredieten voor het lopend jaar	10,0	2 644,0	718,6
Verminderings	—	19 000,0	3 000,0
Bijkredieten vorige begrotingsjaren	—	—	—

— Adopté.

Aangenomen.

II. Dispositions diverses

Art. 2. Les crédits ouverts par la présente loi seront couverts par les ressources générales du Trésor.

II. Diverse bepalingen

Art. 2. De bij deze wet toegestane kredieten zullen door de algemene middelen der Schatkist gedekt worden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

Art. 3. Deze wet treedt in werking de dag van haar bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé jeudi au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen donderdag over het ontwerp van wet in zijn geheel.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DE SMEYTER TOT DE STAATS-SECRETARIS VOOR PENSIOENEN OVER «DE GENOMEN MACHTINGSBESLUITEN EN HUN NADELIGE INVLOED OP DE PENSIOENEN»

INTERPELLATION DE M. DE SMEYTER AU SECRETAIRE D'ETAT AUX PENSIONS SUR «LES ARRETS PRIS DANS LE CADRE DES POUVOIRS SPECIAUX ET LEUR INFLUENCE NEGATIVE SUR LES PENSIONS»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer De Smeyter tot de staatssecretaris voor Pensioenen over «de genomen machtingsbesluiten en hun nadelige invloed op de pensioenen».

L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. De Smeyter au secrétaire d'Etat aux Pensions sur «les arrêtés pris dans la cadre des pouvoirs spéciaux et leur influence négative sur les pensions».

Het woord is aan de interpellant.

De heer De Smeyter. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, geachte collega's, in de commissie die het ontwerp van wet betreffende de harmonisering inzake pensioenen heeft onderzocht, werden de bezuinigingsmaatregelen toegelicht betreffende de pensioenen over de periode 1982-1987.

Ik herhaal de cijfers voor 1984: sector werknemers 2210 miljoen, overheidssector 6294 miljoen; sector zelfstandigen 124,2 miljoen, of een totaal van 8,538 miljard besparingen.

In 1987 zal dit cijfer nog 3 miljard hoger liggen. Jaarlijks wordt nu reeds door de vroeger getroffen bezuinigingsmaatregelen 10 miljard onttrokken aan de gepensioneerden.

Het nieuwe spaarplan — en niet het minst door zijn cumulatief effect — zal opnieuw zeer hard doorwegen bij het merendeel van de gepensioneerden.

In het *Belgisch Staatsblad* van 7 april 1984 is het volmachtbesluit nummer 281 van 31 maart 1984 verschenen. Het betreft de tijdelijke wijzigingen in de regeling inzake koppeling van sommige sociale uitkeringen, onder andere de pensioenen, aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk.

De aanpassing van de pensioenen, namelijk de indexverhoging met 2 pct., zal een eerste maal worden overgeslagen in het 1984 en verder nog tweemaal, eenmaal in 1985 en eenmaal in 1986. Door de regering was aangekondigd dat die maatregel niet van toepassing zou zijn voor de misdeelden. Het volmachtbesluit nr. 281 is een grote ontgoocheling. Het zijn alleen degenen die het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, het bestaansminimum of het gewaarborgd inkomen voor minder-validen genieten, die de volledige aanpassing aan de index blijven bekomen. Wanneer we de statistieken van de pensioenen uitbetaald door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen ontleden, stellen we vast dat het gaat om amper 70 000 op een totaal van circa 1 450 000 gepensioneerden.

De grote meerderheid van werknemers en zelfstandigen die het moeten stellen met een pensioen dat veel lager is dan het gewaarborgd inkomen, verliezen drie aanpassingen van de index. Volgens een persnota van de minister van Sociale Zaken vertegenwoordigt de structurele maatregel van het overslaan van een indexering in mei 1984, januari 1985 en januari 1986 voor de sociale pensioenen volgende besparingen: meer dan 4 miljard in 1984, 11 miljard in 1985 en circa 18 miljard in 1986.

De besparingen opgelegd in het kader van de brugpensioenen zijn: een half miljard in 1984, 1,7 miljard in 1985 en 2,7 miljard in 1986.

Als ik samentel, kom ik voor 1984 aan 13 miljard en voor 1987 wordt het reeds ongeveer 30 miljard per jaar dat aan de pensioenen wordt onttrokken.

Ongeveer anderhalf miljoen gepensioneerden zullen door de ontkoppeling aan de index een verlies van driemaal 2 pct. ondergaan en nogmaals in hun koopkracht zwaar worden aangetast.

Het volmachtbesluit nr. 281 voorziet in de mogelijkheid om een inhaalpremie toe te kennen aan sommige uitkeringsgerechtigden wier sociale prestaties niet aan de matiging zijn onderworpen. Het zou een gedeeltelijke compensering zijn van hun verlies aan koopkracht. Deze

inhaalpremie zou worden toegekend aan gerechtigden met een bescheiden inkomen.

In werkelijkheid is het een geleidelijke terugkeer naar het stelsel van vroeger, waarbij heel wat sociale rechten, onder andere pensioenen, maar werden toegekend na een vernederend onderzoek betreffende de bestaansmiddelen. Men tracht de gepensioneerden te sussen met de aankondiging, dat aan sommige uitkeringsgerechtigden met bescheiden inkomen tijdens de periode 1984-1986 een forfaitaire inhaalpremie zal worden toegekend. Er wordt aan toegevoegd dat dit geen aanleiding zal geven tot een verhoging van het bedrag van de sociale uitkering. Een in Ministerraad overlegd besluit zal de voorwaarden en de modaliteiten van toekenning bepalen alsmede het bedrag van deze premie. Er wordt niet bijgezegd dat het om een klein bedrag gaat en slechts voor een klein aantal gerechtigden en dat de programmatie van de minimumpensioenen voor een volledige loopbaan en de verhogingscoëfficiënt op de oudere pensioenen, wegvallen. In feite komt de inhaalpremie hiervoor als compensatie.

De Socialistische Partij had gehoopt op een dringende toekenning van een realistische, niet-structurele premie voor de bescheiden inkomens, om het aanzienlijk percentage koopkrachtverlies van de gepensioneerden op te vangen.

De staatssecretaris voor Pensioenen heeft in zijn mededeling over het koninklijk besluit van 10 april 1984 gewezen, ten eerste, op het bedrag van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, dat wordt verhoogd en, ten tweede, op het algemeen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen voor bejaarden dat wordt gewijzigd.

Zoals de zaken werden voorgesteld, heeft de staatssecretaris bij vele gepensioneerden, werknemers en zelfstandigen, de illusie gewekt dat ook zij aanspraak kunnen maken op een verhoging van hun pensioentje, dat in vele gevallen lager ligt dan het gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Zoals men weet zijn deze bedragen sedert mei 1984, 17 834 frank voor een gezin en 12 841 frank voor alleenstaande bejaarden.

Een eerste algemene opmerking: in de mededeling van de staatssecretaris voor Pensioenen werd verzuimd te melden dat het gewaarborgd inkomen voor bejaarden maar wordt toegekend na een streng onderzoek betreffende de bestaansmiddelen, een soort terugkeer naar de staat van behoefte. Inlichtingen worden gevraagd bij de diensten van de Belastingen om het belastbaar inkomen te kennen en ook bij de registratie inzake eigendommen enzovoort.

Tweede opmerking: voor het bepalen van het recht op gewaarborgd inkomen wordt rekening gehouden met alle inkomens, onder andere met het pensioen — wanneer het om een gezin gaat, worden eventueel de twee pensioenen samengevoegd —, met het loon voor de nog verrichte arbeid of de winst van de nog uitgeoefende zelfstandige zaak, met het kadastraal inkomen van de onroerende goederen — andere dan de woning die men zelf betreft —, met andere vergoedingen of tegemoetkomingen. Slechts wanneer het totaal van al die inkomens lager is dan het plafond van het gewaarborgd inkomen van bejaarden — 17 834 frank voor een gezin en 12 841 frank voor een alleenstaande —, wordt een aanvullend deel van het bestaansminimum toegekend.

Zij die het gewaarborgd inkomen en verhogingen krijgen, zijn een minderheid. Op het totaal van 1 500 000 maandelijks uitbetalingen door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen, is het aantal gewaarborgde inkomens beperkt tot 70 000 of minder dan 5 pct. van het totaal. Het zijn circa 40 000 niet-gehuwde alleenstaande vrouwen en meer dan 12 000 weduwen.

Er is een bijkomend voordeel dat voortspruit uit de wijziging van het algemeen reglement betreffende het gewaarborgd inkomen. Op het inkomen voortspruitend uit pensioenen wordt vanaf 1 mei 1984 zowel voor gezinnen als voor alleenstaanden een vrijstelling van 10 pct. toegepast.

In de mededeling van de staatssecretaris voor Pensioenen wordt het volgende voorbeeld aangehaald. Een gezin dat bijvoorbeeld 15 000 frank pensioen trekt en in de vroegere regeling slechts recht had op 2 834 frank, namelijk 17 834 frank min 15 000 frank, zal voortaan 4 334 frank krijgen, zijnde 17 834 frank min 13 500 frank, — 90 pct. van 15 000 frank — op voorwaarde natuurlijk, dat niet over andere voldoende bestaansmiddelen wordt beschikt.

Als men rekening houdt met wat voorafgaat, kan de staatssecretaris onmogelijk volhouden, dat zorgvuldig gewaakt werd op de beveling van de koopkracht van de misdeelden.

Mijnheer de staatssecretaris, u weet toch dat de oudere burgers onder deze regering tot nu toe meer dan 20 pct. koopkrachtverlies hebben geleden en er van een strikte controle op het prijsbeleid geen sprake is.

Op alle gebied zijn de bejaarden het slachtoffer: pensioen, huisvesting, ziekte- en invaliditeitsverzekering, fiscaliteit, openbaar vervoer, sociaal telefoontarief. Op al deze punten worden de senioren bewust in de marge gedrukt.

Door de verlaging van het WIGW-plafond, verliezen 140 000 gepensioneerden de voorziene voorkeurstarieven en krijgen ze dan nog automatisch een supplementaire financiële last toebedeeld in het kader van het geheel aan maatregelen op het vlak van de ziekteverzekering, zoals de franchise, de verhoging van de tussenkomst bij langdurige ziekte, de toepassing van de remgelden.

Ik moet toegeven, mijnheer de staatssecretaris, dat de gepensioneerden zorgvuldig werden bewaakt om niet hun deel te ontlopen in de inleveringen. Ik ga akkoord met de Katholieke Bond van gepensioneerden om te zeggen, zonder vooruit te lopen op de concrete toepassing van al deze maatregelen, dat het onverantwoord en onaantvaardbaar is de gepensioneerden zo hard aan te pakken.

De heer Wyninckx. — De katholieke gepensioneerden hebben gezegd dat dit contractbreuk was vanwege de regering.

De heer De Smeyster. — Deze rooms-blauwe regering kiest bij haar eindeloze speurtocht naar steeds weer nieuw geld vooral de zwakkeren uit, omdat zij heel goed weet dat de eventuele grote heibel niet van die kant moet worden verwacht. Het getuigt van bijzonder weinig moed, om precies de ouderen te straffen. Tegen deze politiek heeft nu ook de Katholieke Bond van gepensioneerden luidop als volgt geprotesteerd: « Wij kunnen nooit dulden dat de bijkomende lasten afgewimpeld worden op de rug van de zwaksten. »

Solidariteit zou niet misplaatst zijn en in toepassing van dit principe zou heel zeker een strikte controle mogen worden uitgevoerd op de hoge bedragen, uitbetaald door groepsverzekeringen en pensioenfondsen.

We hebben reeds vroeger de aandacht gevestigd op het « kadaster der pensioenen » aangelegd door het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering op basis van de solidariteitsinhoudingen toegepast op de pensioenen en bijkomende voordelen.

Enkele maanden geleden verwekte het heel wat sensatie, toen uit de gegevens van het dienstjaar 1981 bleek dat er een pensioen was, waarvan het bruto maandbedrag 675 755 frank bereikte. We dachten toen dat het een absoluut maximum was.

We hadden het mis, want uit een recente nota van het Riziv aan de algemene raad van deze instelling blijkt dat we voor 1982 een nieuwe topper hebben met 1 029 900 frank als bruto-maandbedrag. Er zijn nog andere hoge pensioenen, één van 607 814 frank, twee met een gemiddelde van 551 309 frank, twee andere met 451 018 frank en nog negentien halen 352 049 frank.

Kortom, 706 pensioenen boven de 135 000 frank per maand kunnen nog worden afgetopt.

Vroeger werden door sommige kringen met aanplakbrief op de vensers de cijfers medegedeeld van de pensioenen van magistraten, professoren, pleitbezorgers enzovoort. Het was een gelegenheid om de staatsambtenaren aan te vallen. Men is veel discreter wanneer het gaat om pensioenen van de privé-sector, ingevolge een doorgedreven privatisering van de pensioenen.

De heer Leemans treedt op nieuw als voorzitter op

Ik heb er herhaaldelijk op aangedrongen een bijzondere inhouding toe te passen op hoge bedragen uitbetaald door groepsverzekeringen en pensioenfondsen. De staatssecretaris wil geen gevolg geven aan deze voorstellen. Hij geeft er de voorkeur aan maatregelen te nemen die meer de kleine gepensioneerden treffen.

De reactie van de gepensioneerden tegen het spaarplan van de regering komt meer en meer los. Het overlegcomité van Vlaamse gepensioneerdenuitorganisaties dat niet alleen bestaat uit de socialistische, de christelijke en de liberale bonden, maar ook uit andere organisaties zoals « de derde leeftijd », het « Vlaamse Verbond van gepensioneerden », de « Neutrale Bond van de derde leeftijd » en de clubs voor rustenden uit de midden-groepen verwerpt het spaarplan, dat de koopkracht van de gepensioneerden zwaar aantast. De Hoge Raad voor de derde leeftijd sluit hierbij aan.

Mijnheer de staatssecretaris, bewijst dit nog niet voldoende dat u met te bezuinigen op de kleine pensioenen volledig de bal mislaat en meespeelt in de liberale politiek van sociale afbraak. Eerlijk gezegd, ik

had dit van een christen-democraat niet verwacht. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandezande.

De heer Vandezande. — Mijnheer de Voorzitter, ik wilde in het kader van deze interpellatie enkele opmerkingen ten beste geven over de pensioenen in overheidssdienst. Ik wou hier aanstippen dat op het ogenblik van de aanwerving van de ambtenaren steeds werd gezegd dat zij vastheid van betrekking en een aantrekkelijk pensioen kregen ter compensatie van de voordelen voor werknemers in de privé-sector, zoals groepsverzekeringen, dertiende en veertiende maanden en extra-legale pensioenen.

In geval van cumulatie van twee soorten van overheidspensioenen, een rust- en een overlevingspensioen, mag men niet uit het oog verliezen dat het koninklijk besluit nr. 30, getroffen in uitvoering van de wet op de bijzondere machten, nog steeds uitwerking heeft. Ik wil ter zake drie voorbeelden aanhalen.

Het eerste voorbeeld betreft een echtpaar. Beiden werkten 35 jaar als klerk in overheidsdienst en bereikten het maximumbarema van klerk. Zij hebben 222.600 frank pensioen op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot. Het rustpensioen van de in leven zijnde echtgenote bedraagt 222.600 frank maal 35/60 of 129.850 frank.

Het overlevingspensioen bedraagt 100.175 frank. Beide pensioenen zijn berekend op 100 pct. Bij toepassing van het koninklijk besluit nummer 30 heeft de overlevende echtgenote nog recht op 55 pct. van het maximum van de graadbezoldiging op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot. Dit is 222.600 frank keer 55/100 of 122.430 frank. Het rustpensioen van de vrouw van 129.850 frank is hoger dan het overlevingspensioen van 122.430 frank. De weduwe krijgt slechts één pensioen, namelijk haar overlevingspensioen van 122.430 frank en het overlevingspensioen van 100.175 frank vervalt.

HOMMAGE A UNE DELEGATION DE L'ASSEMBLEE FEDERALE DE LA REPUBLIQUE SOCIALISTE TCHECOSLOVAQUE

HULDE AAN EEN AFVAARDIGING VAN DE FEDERALE VERGADERING VAN DE SOCIALISTISCHE REPUBLIEK TSJECHOSLOVAKIJE

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je désire souhaiter la bienvenue à M. Indra, président de l'assemblée fédérale de Tchécoslovaquie et aux trois vice-présidents qui l'accompagnent.

Au nom du Sénat, je forme le vœu que se poursuive avec succès, cette semaine, le dialogue entamé voici deux ans entre leur assemblée fédérale et notre Parlement. (*Applaudissements sur tous les bancs.*)

INTERPELLATIE VAN DE HEER DE SMEYTER TOT DE STAATS-SECRETARIS VOOR PENSIOENEN OVER «DE GENOMEN MACHTIGINGSBESLUITEN EN HUN NADELIGE INVLOED OP DE PENSIOENEN»

Hervatting

INTERPELLATION DE M. DE SMEYTER AU SECRETAIRE D'ETAT AUX PENSIONS SUR «LES ARRETES PRIS DANS LE CADRE DES POUVOIRS SPECIAUX ET LEUR INFLUENCE NEGATIVE SUR LES PENSIONS»

Reprise

De Voorzitter. — Wij zetten de interpellatie voort van de heer De Smeyter tot de staatssecretaris voor Pensioenen.

Het woord is opnieuw aan de heer Vandezande.

De heer Vandezande. — Mijnheer de Voorzitter, ik haal een tweede geval aan. De man is directeur en de vrouw bestuurssecretaris. Zij hebben 35 dienstjaren en een maximumwedde in hun graad. Bij zijn overlijden had de man een wedde van 583.848 frank tegen 100 pct. De maximumweddeschaal van bestuurssecretaris is 436.932 frank. Het rustpensioen

van de vrouw is gelijk aan 436.932 keer 35/60 of 254.877 frank. Het overlevingspensioen van de weduwe is gelijk aan 583.848 keer 45/60 of 262.731 frank.

Tot vóór het verschijnen van het koninklijk besluit nummer 30 had de weduwe 254.877 frank plus 262.731 frank of 517.608 frank. Sinds het verschijnen van het koninklijk besluit nummer 30 was de cumulatie teruggebracht tot 55 pct. van de wedde van de man op het ogenblik van het overlijden: 585.848 keer 55/100 of 321.116 frank.

In dit geval bedraagt het overlevingspensioen 321.116 frank min 254.877 frank of 66.239 frank. De weduwe ontvangt haar volledig rustpensioen van 254.877 frank en het overlevingspensioen dat teruggebracht is tot 66.239 frank. Het verlies bedraagt dus 196.492 frank. Ik kan nog andere voorbeelden aanhalen, mijnheer de minister.

Ik heb dit ook aangehaald tijdens de bespreking van de wet op de harmonisering van de pensioenen toen die in deze assemblée werd behandeld.

Ik heb toen vijf voorbeelden van cumulatie aangehaald. Nu zal ik alleen een paar resultaten citeren. Voor een overlevingspensioen van 190.054 frank en een rustpensioen van 171.948 frank bedroeg het totaal 362.002 frank en is er een verlies van 166.639 frank. Voor een overlevingspensioen van 221.629 frank en een rustpensioen van 218.151 frank bedroeg het totaal 439.780 frank en is er een verlies van 211.886 frank. Ik zal niet verder citeren want anders wordt men moe van het cijfers noteren.

Mijnheer de minister, dit is allemaal opgenomen, of gedeeltelijk opgenomen, in de *Parlementaire Handelingen* van 31 januari 1984, op de bladzijden 1060 en 1061.

Voor cumulatie van overlevings- en rustpensioen reeds bestaand vóór 1 juli 1982 wordt de aftrek gespreid over vijf jaren, over tien tranches van 10 pct.

Alle beloften die vroeger aan de ambtenaren werden gedaan, werden verbroken. Aan die personen worden astronomische sommen ontnomen. Het openbaar ambt verwijdt zich meer en meer van de privé-pensioenen waar er naast het wettelijk pensioen extra-legaal pensioen bestaat, groepsverzekering, dertiende en/of veertiende maand, evenals sociale voordelen die veel beter zijn dan in de overheidssector, denk maar aan vakantiegeld.

Mijnheer de staatssecretaris, u hebt geantwoord dat u mij mededeling vroeg van die cijfers die ik destijds citeerde. Ik heb u die cijfers gegeven en u hebt mij beloofd, op 31 januari 1984, ze te vergelijken en te toetsen op hun juistheid.

Tot op het ogenblik wacht ik nog steeds op een antwoord, en het is bijna eind mei 1984. Dit betekent dat er vijf maanden overheen zijn gegaan sinds ik u de documentatie ter beschikking heb gesteld. U hebt een leger ambtenaren om de juistheid van mijn cijfers na te gaan of te betwisten. U had mij al een antwoord kunnen verstrekken, maar u hebt het tot op dit ogenblik nog steeds niet gedaan.

Het is dan ook vanzelfsprekend dat ik niet verder met mij laat sollen. Ik ben zo vrij geweest in dit debat nogmaals het woord te voeren en op basis van concrete cijfers aan te tonen hoe men in de openbare sector gerold is door de toepassing van het koninklijk besluit nr. 30 in uitvoering van de wet op de bijzondere machten.

Nu verwacht ik niet, mijnheer de minister, dat u vandaag reeds antwoordt op mijn vragen in verband met de cijfers die ik destijds heb geciteerd en die u, zoals ik reeds heb gezegd, kan terugvinden in de *Parlementaire Handelingen* op de bladzijden 1060 en 1061. Het staat u uiteraard vrij dat wel te doen, waarvoor ik u zeer dankbaar zou zijn. Ik wil evenwel aanvaarden dat u mij zou antwoorden binnen de kortst mogelijke termijn, laten wij zeggen veertien dagen, zijnde de termijn waarbinnen een parlementaire vraag moet worden beantwoord. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens namens onze fractie een verklaring af te leggen. Dit debat gaat ten gronde over de rampzalige gevolgen van het zogenoemde spaarplan van de regering-Martens dat wij van bij de aanvang een rampenplan hebben genoemd.

Naar aanleiding daarvan hebben wij vier interpellaties ingediend. De eerste, die thans aan de orde is, handelt over de zeer nadelige gevolgen van het spaarplan voor de gepensioneerden. De tweede interpellatie heeft betrekking op het openbaar ambt. De derde gaat over het gebrek aan een tewerkstellingsbeleid en de nadelige gevolgen daarvan voor de werk-

lozen. In de vierde interpellatie wordt tenslotte de aanslag op de ziekte-verzekering behandeld en de nadelige invloed daarvan op de volksgezondheid. Hier is werkelijk sprake van een verarmingsbeleid, wat de Eerste minister ook moge beweren!

Ter geruststelling van de meerderheid wil ik er onmiddellijk aan toevoegen dat wij geen motie van wantrouwen zullen indienen. U zal zich herinneren, collega's, dat onze fractie dit systeem, dat ook in het nieuwe reglement van de Senaat werd behouden, verwierpt omdat wij vaststellen dat, welke motieven wij ook aanvoeren op het einde van het debat, deze telkens weer door een eenvoudige motie worden afgewimpeld. Wij wensen de meerderheid niet de kans te geven de draagwijdte van dit debat af te zwakken door het wegvegen van een motie van wantrouwen met een eenvoudige motie.

Wij hebben overigens bij de Senaat een vijftal wetsvoorstellen ingediend tot opheffing van de genoemde volmachtbesluiten. Zij werden naar de diverse bevoegde commissies verwezen. Wij verwachten dan ook dat de meerderheid andere gelegenheden zal krijgen om nogmaals te bevestigen dat zij de verarmingspolitiek van deze regering Martens-De Clercq-Gol blindelings aanvaardt. U hoeft dus niet te vrezen dat wij de meerderheid vragen haar vertrouwen in deze regering op een doodeenvoudige wijze te bevestigen. Het wantrouwen tegen deze regering leeft trouwens meer buiten dit Parlement, dan erbinnen.

Ik wil dan ook nogmaals herhalen wat ik heb gezegd op het einde van het debat over het zogenoemd spaarplan: Het is en blijft onze overtuiging dat deze regering moet vernietigd worden, wat ook de uitspraak zij van de Senaat over het regeringsbeleid. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, M. De Smeyter s'en étonnera peut-être, mais sur le fond, je suis d'accord avec lui. Comme lui, je regrette que le saut d'index — objet de son interpellation — ait été appliqué également aux petits pensionnés.

J'ajoute que le gouvernement était unanime à considérer que l'indexation devait leur être intégralement appliquée.

C'était, hélas! techniquement impossible.

Je m'en suis longuement expliqué à la Chambre à l'occasion de la discussion du projet qui est devenu la loi du 15 mai 1984.

Beaucoup d'organismes paient des pensions, depuis la Caisse nationale des pensions de retraite et de survie jusqu'au service des dépenses fixes.

Or, à défaut de connexions entre ces organismes, on ne connaît pas, sauf sur base de statistiques établies avec retard — vous y avez fait allusion —, le montant global perçu par chaque pensionné et, a fortiori, par chaque ménage de pensionnés.

Je vous donne, monsieur De Smeyter, deux exemples que j'ai cités à la Chambre.

Un secrétaire général de ministère retraité reçoit par ailleurs une petite pension de salarié pour les années d'activité qu'il a prestées dans le privé. Ce n'est pas un cas d'école. C'est le cas d'un de nos anciens collègues qui s'en est d'ailleurs expliqué à cette tribune. Eh bien, cet honorable collègue figure dans les statistiques de la CNPRS parmi les petits pensionnés. Va-t-on protéger cette petite pension? De nombreux fonctionnaires retraités bénéficient de droits partiels dans d'autres régimes.

Autre exemple: En supposant qu'on protège les pensions inférieures à 20 000 francs par mois, pour citer un chiffre, va-t-on privilégier le ménage où chacun des conjoints perçoit une pension d'isolé de 15 000 francs, soit 30 000 francs au total, alors que le foyer qui ne dispose que d'une seule pension de ménage de 20 000 francs n'aura droit, lui, à aucune protection?

Comme vous le voyez, la notion de petit pensionné que vous utilisez et moi aussi dans toute sa résonance sociale est difficile à cerner. Si on devait la circonscrire à un montant déterminé de pension, on commettrait de graves injustices.

Je me réjouis que vous m'avez offert de m'expliquer sur ce point à la tribune du Sénat et ce pour deux raisons.

D'abord, pour vous rappeler qu'il était temps de mettre fin à cette dispersion des données. C'est ce que fait la loi dont nous avons largement débattu. Vous et votre groupe l'avez bien compris puisque vous avez voté les articles du projet qui visent à mettre en œuvre un identifiant commun à tous les régimes. Cet outil informatique est une des dispositions importantes de la nouvelle loi du 15 mai 1984, disposition indispen-

sable si l'on veut, à l'avenir, être en mesure de pratiquer une politique sociale cohérente.

L'autre raison qui me conduit à vous expliquer les difficultés actuelles d'identification des petits pensionnés, c'est pour vous exposer pourquoi le gouvernement a réservé l'indexation intégrale aux titulaires du revenu garanti aux personnes âgées.

Dans ce cas, en effet, il y a enquête sur les ressources.

On s'adresse donc, sans risque de cumuls ou d'avantages complémentaires, aux plus démunis.

La prime de rattrapage, dont les modalités d'application doivent être arrêtées, procède de la même préoccupation.

Il ne s'agit pas ici d'assurances sociales, mais bien d'une intervention de la collectivité. Il est donc légitime qu'elle ne soit octroyée qu'après enquête sur les ressources.

Le revenu garanti sera d'ailleurs majoré comme vous l'avez rappelé.

Et lorsqu'il s'agit de petits pensionnés qui doivent faire appel au revenu garanti pour compléter leur pension, cette dernière ne sera plus déduite que pour 90 p.c., ce qui leur donnera un certain avantage en fonction des cotisations qu'ils ont versées. En d'autres termes, ils pourront, s'ils satisfont aux conditions de ressources, bénéficier du revenu garanti plus 10 p.c. de leur pension.

Je vous confirme bien volontiers cette information que vous semblez avoir mise en doute.

J'ai, par ailleurs, veillé à en aviser tous les intéressés et je puis vous dire que les termes de cette information ont été bien mesurés de façon à éviter toute interprétation inexacte.

Je puis, dès lors, vous rassurer quant aux craintes que vous avez exprimées à ce sujet et je vous remercie de m'avoir donné l'occasion de fournir ces précisions au Sénat.

M. Vandezande m'a interrogé, en marge de l'interpellation, sur la note qu'il m'a remise lors de la discussion du projet de loi qui est devenu la loi du 15 mai 1984. Je ne puis évidemment répondre immédiatement de façon précise aux exemples chiffrés qu'il a donnés, mais je ne manquerai pas de le faire à bref délai. J'ai toutefois constaté, monsieur Vandezande, qu'en aucun cas, dans les exemples cités, les avantages ne sont inférieurs à 30 000 francs par mois.

Je confirme que j'ai demandé aux différentes organisations syndicales du secteur public de me signaler les cas sociaux qui viendraient à leur connaissance. S'il apparaît qu'il y en a, nous adapterons en conséquence l'arrêté royal n° 30 qui date, je le rappelle, du début de 1982.

A titre de comparaison, je signale que la pension maximum d'un employé du secteur privé qui a toujours cotisé, au niveau du plafond de la sécurité sociale, est de l'ordre de 28 600 francs au taux d'isolé. Je ne crois donc pas qu'on puisse parler dans les exemples que vous citez, de cas sociaux. Mais je répète que, s'il s'en trouve, je suis disposé à revoir l'arrêté afin de les rencontrer. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Smeyter.

De heer De Smeyter. — Mijnheer de Voorzitter, inzake de wettelijke pensioenen verstrekt door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen aan de werknemers, zelfstandigen en rechthebbenden op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, alsook over de pensioenen van de openbare sector uitbetaald door de Openbare Schatkist, beschikken we over voldoende statistieken die een diepgaande analyse mogelijk maken.

Wij moeten met veel minder vrede nemen wat betreft de groepsverzekeringen en de pensioenfondsen die men wil uitbouwen tot de tweede pijler van het inkomen van de toekomstige generaties van gepensioneerden en weduwen. De huidige eerste pijler, de wettelijke pensioenen, zouden worden verminderd en beperkt tot basispensioenen.

Uit de verslagen van het ministerie van Economische Zaken en van de Controledienst voor verzekeringen, hebben we, over een periode van twintig jaar, van 1963 tot 1982, voor de verschillende vormen van groepsverzekeringen getracht voldoende gegevens te verzamelen om te komen tot analoge vergelijkingen zoals voor de wettelijke pensioenen.

Ik bezit alzo de verzekeringen bij overlijden, de verzekeringen in geval van leven en de renteverzekeringen, die minder talrijk zijn.

Voor ieder van de drie reeksen en voor ieder van de twintig jaren, heb ik het aantal polissen, de verzekerde kapitalen en het gemiddeld bedrag per polis.

De stijgingen tegenover het uitgangspunt, het jaar 1983, zijn berekend en de totale gestorte premies voor de drie vormen van groepsverzekeringen zijn bekend. Van circa 3 miljard in 1964 is het bedrag gestegen tot 24 miljard in 1982, met een stijging van bijna 4 miljard of 20 pct. het laatste jaar. Ik zal u trouwens, mijnheer de staatssecretaris, de tabellen geven opdat u zou kunnen vergelijken.

In de statistieken van de Controledienst voor verzekeringen ontbreken heel wat noodzakelijke gegevens. Er is wel het aantal polissen, maar niet het precies aantal betrokken werknemers. Is het de helft van het aantal polissen of minder? Dit element zou ons toelaten na te gaan welke de participatiegraad, aantal deelnemers tegenover het aantal potentiële deelnemers, is in België voor de tweede pijler, de groepspensioenen. Door de Bank Brussel-Lambert wordt vooropgesteld dat slechts 1 op 10 gepensioneerde werknemers het groepspensioen zou genieten. Verder zou ongeveer 1 op 4 actieve werknemers een aanvullend pensioen opbouwen. Dus een participatiegraad van 25 pct. Het zou nuttig zijn te weten tot welke bedrijfssector de groepsverzekeringen behoren. Het is meer dan waarschijnlijk dat ze het talrijkst zijn in de «sterke» sectoren alsook in de grote bedrijven of diensten. In de KMO zullen de groepsverzekeringen de uitzonderingen zijn.

Alles beperkt zich tot een gemiddeld verzekerd bedrag per polis. Bij een verdere uitsplitsing zou men vermoedelijk kunnen vaststellen dat ook zeer hoge kapitalen verzekerd worden waaraan men geen ruchtbaarheid wenst te geven, wat wel het geval was voor de hoge pensioenen van magistraten, professoren, pleitbezorgers.

Met een uitbreiding van de groepsverzekeringen en van de pensioenfondsen zal de nu reeds bestaande spanning tussen de kleine en de hoge pensioenen nog toenemen.

Om het groot gebrek van statistieken in deze materie te onderstrepen, verwijzen we naar wat werd vermeld door de heer Clemeur, algemeen secretaris AREA en buitengewoon docent aan de Katholieke Universiteit van Leuven op de studiedag van 23 februari 1984 van het studiecentrum voor het financieel-wetenschappelijk onderzoek met als onderwerp: «De financiële problematiek van de pensioenen.»

«Bij gebrek aan nauwkeurige gegevens, en ook al aan een duidelijke definitie van wat een pensioenfonds eigenlijk is, beschikken wij wat pensioenfondsen betreft, over zeer weinig cijfermateriaal, dit ondanks de verplichting van de ondernemingen om in hun jaarlijks verslag melding te maken van de bijkomende voordelen die aan het personeel worden toegekend alsook hun wijze van financiering. Men is het er echter meestal over eens om te zeggen dat hun economisch gewicht niet veel lager is dan dat van de groepsverzekeringen.»

Voorafgaandelijk had de heer Clemeur reeds vermeld dat de jaarlijkse premieontvangst van de groepsverzekeringen iets van de orde van 20 miljard bedroeg, hetzij met moeite 1 pct. van de salarismassa van de private sector in België. Dit zou niet wegnemen dat de groepsverzekeringen een goede 140 miljard aan stabiele en op lange termijn gerichte geldmiddelen ter beschikking stellen van de nationale economie.

«Om echter te weten te komen in welke mate de reserves aangelegd door de private pensioenfondsen ten goede komen aan de nationale economie, zal moeten worden gewacht op de overigens nakende overheidscontrole op dit type van instellingen.»

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de private «autonome» pensioenfondsen, en zogenaamde «interne kassen» wanneer de werkgever beslist zelf in te staan voor de uitkering van de aanvullende pensioenen. Deze laatste zijn door de wet van 9 juli 1975 op de controle van de verzekeringen verboden. Sedert april 1979 is de termijn verstreken om de bepalingen reeds van toepassing op de groepsverzekeringen gebeurlijk gewijzigd, ook uit te breiden tot de pensioenfondsen.

Eind 1982 werden de voorwaarden bepaald waaraan de groepsverzekeringsreglementen en -contracten, alsook de reglementen van pensioenfondsen moeten voldoen om te beantwoorden aan de wil van de wetgever: het mogelijk maken extra wettelijke rust- en overlevingspensioenen te vestigen met vrijstelling van belasting. Dit kwam tot stand op basis van een bijzonder akkoord tussen enerzijds, de administratie der Directe Belastingen en anderzijds, de groepsverzekeringen en de pensioenfondsen.

De groepsverzekeringen waren vertegenwoordigd door de Beroepsvereniging der verzekeringsondernemingen. Voor de pensioenfondsen waren het de Belgische Vereniging van pensioenfondsen en de Vereniging der verzekerden van de industrie.

In een vorige uiteenzetting behandelde ik reeds het fiscaal stelsel van de groepsverzekeringen en pensioenfondsen.

Ik verwijs naar een andere verklaring van de heer Clemeur op de studiedag van 23 februari 1984. «Wat de controle betreft, mag gezegd worden dat de nieuwe controlemaatregelen die in voorbereiding zijn, vooreerst wat de groepsverzekeringen betreft, en later wat de private pensioenfondsen betreft, ongetwijfeld tot gevolg zullen hebben — en dit is trouwens het objectief — dat de werkingsvoorwaarden van beide regimes gevoelig naar elkaar zullen toegroeien.»

De reglementering inzake groepsverzekeringen zal worden versoepeld, hetgeen de verzekeringsmaatschappijen zal toelaten beter tegemoet te komen aan sommige verwijten van de werkgevers, terwijl voor het eerst een reglementering inzake pensioenfondsen zal worden ingevoerd met het oog op de bescherming van de rechtmatige belangen van degenen die het meest direct betrokken zijn bij de zaak, namelijk het personeel.

Tevens moet melding worden gemaakt van het zogenaamd «fiscaal protocol» dat bepaalde grenzen stelt aan de aanvullende voordelen die belastingvrij kunnen worden toegekend.

De aanvullende pensioenregelingen staan dus heel wat nieuws te wachten in de nabije toekomst.

De Bank Brussel-Lambert ziet het anders. In de tekst komt veel het woord vrijheid voor. Men heeft het niet over solidariteit.

Alhoewel wordt toegegeven dat in tegenstelling met wat vaak wordt beweerd, de zeer lage pensioenen voor werknemers en zelfstandigen niet kunnen worden terugschroefd.

Is het juist, mijnheer de staatssecretaris, dat u reeds zover is ingespeeld om het liberale systeem van de drie pijlers ten uitvoer te kunnen brengen?

De Vlaamse socialistische gepensioneerden manifesteerden op 10 mei jongstleden te Mechelen. Twee jaar geleden betoogden zij reeds met meer dan 10 000 in Blankenberge.

Toen was het allemaal reeds begonnen: geen welvaartspremie meer, vermindering van het vakantiegeld, belasting op het vakantiegeld, solidariteitsbedrage voor de ziekteverzekering. Geen inhaalprocedure meer van de kleinste pensioentjes, geen toepassing van de aftopping van de zeer hoge privé-pensioenen. Ook de eerste en de tweede devaluatie en de eerste en de tweede volmachttrain heeft de bejaarden heel wat koopkracht gekost.

Na het debat in Kamer en Senaat over het rampenplan van de regering-Martens-De Clercq, kregen de gepensioneerden met volmachtbesluiten onmiddellijk de rekening aangeboden.

Honderdduizenden gepensioneerden zagen op 1 mei 1984 de hun verschuldigde indexaanpassing van 2 pct. aan de neus voorbijgaan. Dit zal ook in 1985 en 1986 het geval zijn. Honderdveertigduizend gepensioneerden verliezen het WIGW-statuut.

De Voorzitter. — Mijnheer De Smeyter, ik heb alle respect voor uw betoog, maar volgens het reglement mag een repliek slechts vijf minuten duren. U is bijna een kwartier aan het woord.

De heer De Smeyter. — U heeft gelijk, mijnheer de Voorzitter. Ik zal hiermede mijn repliek dan ook beëindigen. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, sta mij toe een vraag te stellen aan de minister naar aanleiding van zijn uiteenzetting.

Hij heeft gesproken van een omzendbrief die hij naar de gepensioneerden heeft gestuurd. Ik heb dit schrijven bij mij. Het is een computerbrief waarin in feite wordt bevestigd dat slechts een op twintig gepensioneerden die inhaalpremie zal kunnen genieten. Dat is natuurlijk de werkelijke draagwijdte van deze ministeriële mededeling aan 1,5 miljoen bejaarden!

Die brief moet aan verzendings- en administratiekosten, volgens onze raming, ongeveer 25 miljoen hebben gekost. Ik had op de vraag of dit ongeveer juist is nu graag een antwoord gekregen, in plaats van een eventuele dringende vraag te moeten stellen, zodat de minister zich later nog eens moet vrijmaken voor de Senaat.

Elk schrijven kost 8 frank aan port. Ik neem aan dat het maken van een computerbrief zeker zoveel kost als de acht frank betaald voor het port. Wanneer wij dan weten dat er ongeveer anderhalf miljoen gepensioneerden zijn die dit PSC-CVP-verkiezingsmanifest hebben gekregen, dan zeg ik dat dit 25 miljoen is voor de CVP-PSC. Daar kan later ook een boek over worden geschreven, over enkele maanden, na 17 juni!

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Je tiens simplement à souligner à l'attention de M. Wyninckx, qu'on reproche souvent un manque d'information à l'égard des allocataires sociaux et, en particulier, des pensionnés.

En ce qui concerne les récentes mesures d'indexation, les dispositions de la nouvelle loi et les modifications intervenues en matière de revenu garanti, il était impérieux de les informer.

J'ajoute que les changements apportés au régime des indépendants, et notamment l'octroi du pécule, exigeaient, eux aussi, une explication afin d'éviter que les gens ne reçoivent une assignation sans savoir à quoi elle correspond.

Tel est le but de l'information communiquée à l'ensemble des pensionnés, information qui était indispensable pour qu'ils puissent comprendre et faire valoir leurs droits.

M. Wyninckx. — Le but est louable, mais les frais sont très élevés, et je n'ai pas obtenu de réponse à ce sujet.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole, je déclare l'incident clos.

Daar niemand meer het woord vraagt, verklaar ik het incident gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DE BAERE TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN OPENBAAR AMBT OVER «DE GENOMEN MACHTIGINGSBESLUITEN EN HUN NADELIGE INVLOED OP HET OPENBAAR AMBT»

INTERPELLATION DE M. DE BAERE AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'INTERIEUR ET DE LA FONCTION PUBLIQUE SUR «LES ARRÊTÉS PRIS DANS LE CADRE DES POUVOIRS SPECIAUX ET LEUR INFLUENCE NEGATIVE SUR LA FONCTION PUBLIQUE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer De Baere tot de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt over «de genomen machtigingsbesluiten en hun nadelige invloed op het openbaar ambt».

L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. De Baere au Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique sur «les arrêtés pris dans le cadre des pouvoirs spéciaux et leur influence négative sur la fonction publique».

Het woord is aan de interpellant.

De heer De Baere. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren collega's, toen op 15 maart 1984 de regering in de Kamer van volksvertegenwoordigers een reeks maatregelen aankondigde om het tekort in de overheidsfinanciën te verminderen, een pakket maatregelen dat ondertussen genoegzaam bekend is geworden als het spaarplan, verbaasde het ons niet dat ook de openbare diensten en hun personeel bij deze operatie werden betrokken. Wij zijn het stilaan gewoon geworden. Wanneer er moet gespaard worden, staan de personeelsleden van de openbare diensten op de eerste rij om hun duit in het zakje te doen.

Omdat het wellicht eindelijk tot de regeringskringen is doorgedrongen dat de inleveringen bij het personeel van de openbare diensten veel zwaarder doorwegen, omdat men de algemene loonmatiging combineerde met specifieke inleveringsmaatregelen, is de regering iets inventiever geweest. Zij poogt nu via omwegen toch besparingen te realiseren. Het lijkt er bijgevolg op dat de enige drijfveer van de regering bij het ingrijpen in personeelszaken of organisatie van departementen en instellingen van openbaar nut, een blinde besparingswoede is die niets meer te maken heeft met een coherent personeelsbeleid en een doeltreffende overheidsmanagement. Mijn verder betoog zal dit aantonen.

Ik wil echter nu reeds duidelijk zeggen dat het de regering ontbreekt aan een coherente beleidsvisie op het vlak van het openbaar ambt, dat er geen sprake is van een beleidsproject op middellange of lange termijn,

dat wij telkens te maken krijgen met een opeenstapeling van losse en vaak ondoordachte ideeën, dat een dergelijk beleid nefaste gevolgen heeft voor de werking van de diensten en de motivatie van het personeel en uiteindelijk moet leiden tot een algemene ontredde van de openbare diensten en instellingen. Doch dit is misschien de uiteindelijke bedoeling.

Ik wil nu enkele maatregelen van dichterbij bekijken en aantonen op welke vrijwel amateuristische wijze de regering te werk gaat. Betreffende de vermindering van de loonmassa met 3,5 pct. tegen 31 december 1986, kan ik vrij kort zijn. Ik ben hierop immers uitvoerig ingegaan bij een vorige gelegenheid. Nochtans blijven ook nu nog een aantal vragen onbeantwoord.

Zoals bekend, wil de regering dit doel bereiken via de invoering van allerlei systemen van deeltijdse arbeid. Uit de teksten en de verklaringen van de regering blijkt nergens dat dit een haalbaar objectief is. Bij mijn weten werd er nooit gepeild naar de intenties van het personeel om in dergelijke mate over te stappen naar een of ander systeem van deeltijdse arbeid. Ik vraag de minister hierover uitsluitsel te geven. Rekening houdend met de inkomensmatiging en met de moeilijke tijd die wij doormaken, is deze formule trouwens helemaal niet aantrekkelijk. Nergens wordt ook duidelijk gezegd wat de regering zal doen indien in de loop van de volgende jaren het gestelde objectief niet wordt bereikt. Zal zij dan een verplichte vorm van deeltijdse arbeid opleggen? En is dat geen verkapt vorm van loonmatiging?

Wat de vereenvoudiging van de procedure inzake administratieve en begrotingscontrole betreft, lijkt het mij aangewezen te wachten op het resultaat van de bespreking van het ontwerp van herstelwet in de Kamer van volksvertegenwoordigers, waarin een aantal artikelen precies gaan over deze materie.

En dan kom ik aan de wellicht meest onduidelijke beslissing van de regering, namelijk het opvullen van de tijdelijke personeelsbehoeften en de vernieuwde aanpak die de regering in dit verband vooropstelt.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, het spijt me, maar zelden heb ik een dergelijke «poespas» onder ogen gekregen. Ik vraag de minister of er al enige duidelijkheid is over de «reaffectatiepool», de «reaffectatiedienst», de relatie tussen beide en hoe dit alles concreet zal werken.

Bovendien vraag ik mij af of men wel terdege rekening houdt met de negatieve aspecten van de tijdelijke tewerkstelling. Het lijkt mij ten eerste aangewezen de tijdelijke tewerkstelling tot het minimum te beperken. Deze formule heeft belangrijke nadelen: er is een groter personeelsverloop, precies de besten verlaten de dienst voor een vaste job, er is een groot verlies aan vormingsinvestering, minder motivering, bemoeilijking van een goede organisatie en werking van de diensten, en tenslotte de verhoging van het foutenrisico.

De regering heeft ook de intentie uitgedrukt de bijkomende functies van personeelsleden zoveel mogelijk te beperken om de goede werking van de diensten niet in het gedrang te brengen.

«Zoveel mogelijk», hoeveel is dat?

Als men hieronder verstaat dat men het koninklijk besluit nr. 46 van 10 juni 1982, gewijzigd door koninklijk besluit nr. 142 van 3 december 1982 betreffende de cumulatie van beroepsactiviteiten in sommige openbare diensten strikt zal toepassen, wel dan beweer ik dat men in feite niets heeft gezegd. De waarheid wordt geen geweld aangedaan, en onlangs stonden de cijfers vermeld in het bulletin van *Vragen en Antwoorden*. Meer dan 90 pct. van de cumulatieaanvragen worden gunstig behandeld omdat voornoemde koninklijke besluiten een slechte reglementering bevatten, vol uitwijkmogelijkheden en middelen opdat de betrokken instanties hun verantwoordelijkheid niet op zich zouden moeten nemen. De ondoelmatigheid van de koninklijke besluiten is schrijnend en ik vraag mij af wie men hier nog zand in de ogen wil strooien. Tenzij de regering zichzelf zand in de ogen wil strooien, uiteraard.

Zodoende, mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, dames en heren, kom ik tot het laatste punt van mijn interpellatie, namelijk de betaling na vervallen termijn van de wedden van sommige personeelsleden van de openbare sector. De beslissing genomen bij koninklijk besluit nr. 279 heeft kwaad bloed gezet bij heel wat personeelsleden en het uiteindelijk effect kan worden betwist. Ik kom hier dadelijk op terug.

Er is namelijk eerst de rechtsgrond van dit koninklijk besluit, die moet worden gezocht in de opdrachtwet van 6 juli 1983. Die rechtsgrond zit vervat in artikel 1, 1°, van deze volmachtwet en ik citeer: «Met het oog

op het economisch en financieel herstel, de vermindering van de openbare lasten, de gezondmaking van de openbare financiën en het scheppen van werkgelegenheid kan de Koning bij in Ministerraad overlegde besluiten, alle nuttige maatregelen nemen ten einde:

1. De openbare uitgaven te beperken of te verminderen, onder meer door het bedrag en de toerekeningsmodaliteiten van de subsidies, vergoedingen en uitkeringen vast te stellen die, geheel of ten dele, rechtstreeks of onrechtstreeks ten laste van de Staat zijn.»

In een eerste advies dat de Raad van State in dit verband gaf, werd duidelijk gesteld dat de betaling van de wedden van personeelsleden van de openbare sector, ofwel te maken heeft met de rijkscomptabiliteit, ofwel met de bezoldigingsregeling van het personeel, ofwel met de gerechtelijke organisatie. Geen enkele van deze materies is begrepen onder artikel 1, 1°. Bovendien wijst de Raad van State erop dat de opsomming in 1, 1°, weliswaar niet volledig is, maar dat deze bepaling niet zo ruim mag worden geïnterpreteerd, dat een vermindering van de wedde mogelijk wordt.

Het antwoord van de regering hierop luidt:

Ten eerste, in hoofde van de ambtenaar is er over zijn globale carrière gezien geen weddevermindering;

Ten tweede, de wijziging slaat enkel op de betalingsmodaliteit.

In een tweede advies van de Raad van State lijkt het erop alsof dit hoge orgaan zich bijna gewonnen geeft voor de volmachtmanie van het kabinet: hij is blijkbaar gezwich voor de niet aflatende vraag van de regering om dringende adviezen. Hier zegt de Raad van State dat door goedkeuring van de financierwet van 28 december 1983 de wetgever een interpretatie heeft gegeven aan de opdracht van 6 juli 1983, waardoor de betaling na vervallen termijn wel door een volmachtbesluit kan worden geregeld.

Inderdaad, voornoemde financierwet bevatte bepalingen inzake de bijslag die in juli van dit jaar wordt uitgekeerd en meer bepaald over de manier waarop deze bijslag fiscaal moet worden behandeld. De regering heeft bij de behandeling van de financierwet in de Kamer inderdaad verklaard dat ze de betaling na vervallen termijn bij volmacht wenste te regelen, maar dat ze wegens het feit dat zij geen fiscale bepalingen via volmacht kan regelen deze artikelen in de wet nodig had. Op dat moment was de wetgever echter niet op de hoogte van de bepalingen van het genummerd koninklijk besluit dat trouwens pas eind maart zou verschijnen en was de wetgever ook niet op de hoogte van het uitermate negatieve eerste advies van de Raad van State. Welnu, men kan moeilijk iets interpreteren waarvan men nog geen kennis heeft genomen.

Maar er is meer. Zoals ik vroeger reeds zegde, antwoordde de regering op het eerste advies van de Raad van State dat er in feite geen weddevermindering is, vermits elke wedde zal worden uitbetaald. Als dat zo is — en wij zijn graag bereid dit te aanvaarden — dan is er ook geen vermindering van de openbare uitgaven. Er is wel een technische besparing, een besparing op papier, een truc van begrotingscosmetica waardoor men de loonmassa van een maand kan opschuiven naar het volgende begrotingsjaar, maar deze truc vermindert in feite de staatsuitgaven niet. De loonmassa in zijn geheel blijft gelijk.

Tot daar deze technische uiteenzetting. Het besluit is duidelijk: het koninklijk besluit nr. 279 vindt geen rechtsgrond in de opdracht van 6 juli 1983, omdat hierdoor geen vermindering van de overheidsuitgaven wordt bereikt en is bijgevolg onwettig.

Ik hield deze interpellatie namens mijn fractie en ik wacht met spanning het antwoord van de regering af. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Nothomb, Vice-Premier ministre.

M. Nothomb, Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique. — Monsieur le Président, chers collègues, M. De Baere a posé des questions très générales sur la politique relative à la fonction publique, telle qu'elle résulte du dernier plan du gouvernement. Je suis heureux de pouvoir y répondre et reste à sa disposition pour examiner d'autres questions qu'il voudrait poser.

J'ai noté que son interpellation portait essentiellement sur la masse salariale, sur la manière dont elle sera réduite et dont nous pourrions, avec le temps partiel, aboutir à l'objectif budgétaire fixé. M. De Baere s'interroge aussi à propos de la *cumulatieveverbod* et de son application. Enfin, il s'inquiète du passage au paiement à terme échu des traitements en 1984, compte tenu des remarques juridiques du Conseil d'Etat, et de la mise en œuvre de cette disposition.

Het is een van de budgettaire doelstellingen van de regering tegen eind december 1986 de loonmassa van de ministeries en de parastatale instellingen met 3,5 pct. te verminderen.

Deze vermindering zal gebeuren op het totaal aantal bezoldigde uren, door een nieuwe verdeling van de arbeidstijd op vrijwillige basis, of eventueel door de selectieve niet-vervangende van de natuurlijke afvloeiingen. Gelet op de waarborg die de regering heeft gegeven om in 1984 de tewerkstelling in de ministeries en in de sociale parastatale instellingen te behouden, zal de inspanning van de 3,5 pct. verdeeld worden ten belope van 1,75 pct. in 1985 en 1,75 pct. in 1986. Dit is minder dan het gevolg dat zou worden verkregen door de integrale niet-vervangende der natuurlijke afvloeiingen, die gemiddeld 2,5 pct. per jaar bedragen.

Wat de tegenstelling betreft tussen de budgettaire eisen, die van de strijd tegen de werkloosheid en de noodzaak om de bezoldigingsregeling van de ambtenaren te beschermen, moet ik u mededelen dat de loonmassa waarvan de Staat de last draagt, 420 miljard vertegenwoordigt of een vierde van de totale uitgaven met uitzondering van de investeringsuitgaven. Dit gedeelte van de uitgaven kon niet ongemoeid worden gelaten binnen het raam van de budgettaire sanering.

Inzake de tewerkstelling dient te worden opgemerkt dat niettegenstaande de overheidssector bijna 210 000 bijkomende betrekkingen heeft gecreëerd in de periode van 1972 tot 1982, het aantal volledig vergoede werklozen tijdens diezelfde periode gestegen is van 86 822 eenheden tot 456 577 eenheden. Dit is dus een verhoging van 369 755 eenheden. Meer dan 60 pct. van deze werklozen zijn jonger dan 35 jaar. Het ogenblik is dus niet geschikt om elk vooruitzicht op aanwerving in de overheidsdiensten uit te sluiten. De regering heeft er zich evenwel toe verbonden in 1985 geen nieuwe specifieke maatregelen te treffen aangaande de bezoldigingsregeling van de ambtenaren. In de huidige omstandigheden is evenwel een baremaverhoging uitgesloten al moet ik erkennen dat de barema's de jongste tien jaren niet meer werden aangepast.

Drie getallen geven een treffend beeld van de evolutie van de overheidssector de jongste jaren: van 1972 tot 1982 steeg het staatsdeficit van 64 miljard naar bijna 500 miljard, groeide de werkloosheid aan met 370 000 eenheden en heeft de overheidssector 210 000 bijkomende betrekkingen gecreëerd.

Men stelt deze verhoging van personeelssterkte in alle overheidsdiensten vast, ook al was ze sterker in het onderwijs en in de plaatselijke sector. Zij zal in de komende twintig of dertig jaren een weerslag hebben op de begroting van Pensioenen. Ook daarmee moeten wij ons bezighouden.

Het is dus de hoogste tijd om zich te bekommeren om een toestand die voor de Staat en voor de hele gemeenschap onhoudbaar zou kunnen worden en die uiteindelijk het overleven zelf van de overheidsdiensten onontkoombaar zou bedreigen.

Om de rijksbegroting te saneren zonder een verergering van de werkloosheid te veroorzaken en toch het materiële statuut van de ambtenaren te beveiligen, is er slechts één oplossing: de verdeling van de arbeidstijd. Het betreft een optie die de regering genomen heeft binnen het raam van haar algemeen beleid ten gunste van de tewerkstelling.

Het is tevens de optie die internationale deskundigen aanbevelen en waarvoor andere landen van de Europese Gemeenschap hebben gekozen.

Volgens het verslag-Albert dat aan het Europese Parlement werd voorgelegd, en dat getiteld is «Naar het herstel van de Europese economie in de jaren tachtig», vertonen de structuren van de Europese economie in vergelijking met die van de Verenigde Staten en Japan een radicaal verschil: «Ze zijn van die aard dat, beneden een groeitempo van 3 pct., de tewerkstelling ertoe neigt te verminderen, terwijl ze in de andere Oeso-landen verhoogt zelfs wanneer de groei beneden 1 pct. ligt.» De deeltijdse arbeid legt dit verschil gedeeltelijk uit. Hij is inderdaad in volle opgang in landen als Japan en de Verenigde Staten, waar hij ongeveer een derde van de nieuw opgerichte betrekkingen vertegenwoordigt.

Hetzelfde verslag-Albert verklaart nog: «Indien men op middellange termijn tastbare resultaten wil bekomen inzake tewerkstelling, is het noodzakelijk dat de vermindering van de arbeidsduur hoofdzakelijk via vrije individuele keuze gebeurt.»

Andere studies hebben aangetoond dat de verdeling van de arbeidstijd voordeliger is in termen van het scheppen van tewerkstelling dan een eventuele eenzijdig opgelegde vermindering van de arbeidstijd.

In de overheidssector zal de verdeling van de arbeidstijd vrijwillig gebeuren. Hoe doeltreffend kan de maatregel zijn?

Welke is de huidige toestand? Voor de sector ministeries en sociale parastatalen, die in totaal 115 000 ambtenaren telt, zijn er 5 750 deeltijdse

ambtenaren, dus 5 pct. van het geheel, wat overeenstemt met het landsgemiddelde. Van deze 5750 ambtenaren hebben er 55 pct. prestaties die ongeveer halftijds zijn en 30 pct. prestaties die ongeveer vier-vijfde tijs zijn.

De meesten van deze ambtenaren hebben verminderde prestaties om familiale redenen, waarvoor de regeling gunstiger is dan de deeltijdse arbeid wegens persoonlijke aangelegenheid. In laatstgenoemde regeling verliest de ambtenaar inderdaad zijn anciënniteiten voor het niet-gepresteerde gedeelte.

Welke zijn de geplande formules? Het komt erop aan de deeltijdse arbeid echt aantrekkelijk te maken, met name door bepaalde niet-salarieële voordelen te behouden die verbonden zijn aan de voltijdse arbeid of door de ambtenaar een gedeelte van zijn wedde te laten dat naar verhouding hoger ligt dan de werkelijk verrichte verminderde prestaties.

Ik zal de lange lijst van voorbeelden van de beoogde formules niet opgeven. Er werd ter zake nog niets beslist, maar ze zullen aan de ambtenaren bekend worden gemaakt. Het zal steeds gaan om prestaties op vrijwillige basis en wij zullen zorgen dat het aanbod aantrekkelijk is.

Mocht het budgettaire resultaat evenwel niet langs deze weg kunnen bereikt worden, dan zal de besparing van 3,5 pct. moeten verwezenlijkt worden door de niet-ervanging van de natuurlijke afvloeiingen.

De regering wenst die oplossing te vermijden omdat zij schadelijk zou zijn voor de tewerkstelling en meer bepaald voor de tewerkstelling van jongeren. Vooral als men weet dat er bij recente vergelijkende examens van opsteller en klerk die het VWS organiseerde, voor elk van deze vergelijkende examens meer dan 13000 inschrijvingen waren, de twee taalrollen samengerekend.

Je ne répondrai pas longuement au sujet des difficultés d'organisation. Il est évident que si l'on veut réaliser un partage du temps de travail qui soit attractif pour les agents, il faut aussi veiller à ce qu'il soit possible pour les services. Nous tiendrons toujours compte des conditions d'organisation des services.

Si l'on veut réaliser cet objectif sur une certaine échelle sans désorganiser les services, il faut simultanément accomplir un énorme effort de décentralisation des décisions. Cela demande, de la part des services de la Fonction publique et de celle des plus grands ministères un sérieux effort d'accroissement de la responsabilité des fonctionnaires dirigeants. Eux seuls pourront rendre compatibles — les services sont très différents les uns des autres — les exigences d'un service donné avec les desiderata que peuvent légitimement formuler les agents et qui iraient dans le sens de la politique gouvernementale.

Comme nous voulons réussir cette opération sans désorganiser les services, nous devons également rendre les formules attractives pour les chefs de service eux-mêmes. Ces derniers pourront ainsi utiliser des moyens plus décentralisés pour rendre l'organisation des services compatible avec le travail à temps partiel.

C'est dans ce sens qu'une série de dispositions plus détaillées sont prévues dans la loi-programme, notamment l'organisation d'un système de conseillers de la fonction publique et autres moyens sur lesquels je ne m'étendrai pas en ce moment.

Vous avez posé une question en ce qui concerne le système de réglementation sur le cumul. Le désir d'imposer des limitations aux cumuls est légitime dans le chef de la population, entre autres de la part de personnes en chômage ou qui s'inquiètent de plus en plus du manque d'emplois.

Nous avons donc mis en œuvre, en 1982, par les deux arrêtés que vous avez cités, la limitation des cumuls dans la fonction publique. Vous en connaissez les bases: les cumuls ne sont pas autorisés pendant les heures de service; ils peuvent être admis en dehors de ces heures mais avec une limitation. En effet, sauf dérogation qui pourrait être donnée par arrêté délibéré en Conseil des ministres, ce qui n'a pas été le cas jusqu'à présent, le total des revenus dont bénéficient les agents ne peut dépasser un dixième du traitement de secrétaire général de ministère.

Nous avons promulgué deux arrêtés royaux car le premier était trop strict dans ses dispositions administratives; nous avons dû l'assouplir en matière de procédure et de règles fondamentales. Un grand nombre de demandes de cumul ont été formulées mais la plupart étaient parfaitement tolérables. Il s'agissait d'agents recherchant un supplément de ressources dans une série d'activités qui témoignaient d'ailleurs de leur volonté de travailler dans l'imagination et la diversité de leurs talents. Pour l'immense majorité de ces demandes de cumul, l'autorisation a été accordée. Ces cumuls n'étaient nullement incompatibles avec le travail des fonctionnaires; ils se situaient en dehors des heures de travail et ne

rapportaient pas l'équivalent d'un dixième du traitement de secrétaire général de ministère.

Quelques cumuls furent refusés, mais la mesure a surtout eu un effet dissuasif, c'est-à-dire que certains agents — l'abondance du courrier reçu à cette occasion l'a démontré — se sont adaptés spontanément pour ne pas enfreindre les règles d'interdiction. Je cite un exemple. Dans notre arrêté royal, il est prévu qu'on peut échapper à la règle sur les cumuls si l'on preste déjà un travail à mi-temps. Comme on veut favoriser le développement de ce dernier, il ne faut pas imposer des règles de non-cumul à ceux qui le prestant. Nous avons constaté que des médecins exerçant un travail à plein temps dans l'administration tout en entretenant une clientèle privée — ceux qui connaissent les pratiques administratives pourront vous décrire des situations de fait pas toujours conformes à un partage équitable des horaires — ont demandé à travailler à temps partiel. La situation s'est ainsi assainie, les médecins venant travailler à mi-temps dans l'administration et exerçant leur pratique privée également à mi-temps, mais au moins ils prestant maintenant de manière sûre leur mi-temps au profit de l'administration.

Je pourrais citer un certain nombre d'autres exemples, mais il est certain qu'un assainissement de fond a été réalisé pour les fonctions les plus importantes par ces deux arrêtés relatifs aux cumuls.

J'en viens au troisième point de votre interpellation.

Het volgende punt van de interpellatie betreft de overgang naar de betaling na vervallen termijn van de wedden in juli 1984.

Welke besparing moet er van deze maatregel worden verwacht?

De maatregel zal voor de begroting 1984 een besparing mogelijk maken van 6,5 miljard waarvan de rechtvaardiging werd gegeven in de algemene toelichting van de begroting die gevoegd is bij de Rijksmiddelenbegroting, door het Parlement goedgekeurd in december laatstleden. Er zal bovendien een steeds terugkerende besparing zijn op de intresten van een maand loon.

Wat de adviezen van de Raad van State betreft, kan ik u het volgende meedelen.

Weliswaar heeft de Raad van State in een eerste advies de wettelijke grondslag van het besluit betwist, maar in zijn tweede advies heeft hij erkend dat het besluit wel degelijk zijn wettelijke grondslag vond in artikel 1, 1°, van de volmachtwet.

Het ontwerp was ondertussen herwerkt en explicieter gemaakt.

Ik zou u het uittreksel kunnen voorlezen van het verslag aan de Koning over het koninklijk besluit nummer 279. Ik veronderstel echter dat de inhoud u voldoende bekend is en om tijd te sparen, zal ik het hier niet voorlezen. Ik kan u verzekeren dat de maatregelen zorgvuldig werden genomen.

Je viens de signer une circulaire mettant au point les derniers détails et où il est stipulé qu'on veillera à ce que soient respectées toutes les prévisions relatives au maintien du paiement des allocations familiales au début du mois, pour ceux qui y avaient droit, et au maintien du paiement du traitement intégral pendant le mois de juillet, pour les salaires n'excédant pas septante mille francs.

Je puis vous dire aussi, en ce qui concerne la concertation avec les syndicats, que les nouvelles dispositions relatives au terme échu et l'ensemble des arrêtés royaux complémentaires sur la prime de décalage ainsi que sur les allocations familiales, ont fait l'objet de concertations lors de plusieurs réunions à mon cabinet avec les organisations syndicales.

Il s'agissait, en effet, de modaliser des engagements pris par le gouvernement à l'issue de la concertation de septembre 1983. Un des points auxquels le gouvernement s'était alors engagé était précisément de se concerter régulièrement avec les syndicats sur toutes les matières relatives au personnel. Cet engagement a été respecté en ce qui concerne le terme échu.

En matière de politique générale et de mise en œuvre du temps partiel, il est évident que nous allons également nous concerter avec les organisations syndicales. Vous avez vécu les discussions qui ont eu lieu ces dernières semaines autour de l'enseignement. Par suite des nécessités inhérentes à l'enseignement, et comme la rentrée des classes de septembre doit être préparée dès à présent, il a fallu anticiper sur un certain nombre d'orientations fondamentales à réaliser dans la fonction publique. Dans les mois à venir, nous allons nous concerter, globalement, sur le fond avec les organisations syndicales.

En effet, il s'agit à la fois de réussir le temps partiel, qui doit aider à la réalisation des objectifs budgétaires du gouvernement, et de maintenir le nombre de personnes occupées dans la fonction publique. Sans adhérer

explicitement aux objectifs budgétaires du gouvernement, les organisations syndicales auront intérêt à ce que le système de travail volontaire à temps partiel fonctionne bien, sans quoi nous devons nous rabattre sur le non-remplacement lors des départs naturels, c'est-à-dire sur une diminution de l'emploi dans la fonction publique. Or tel n'est pas notre but, puisque nous voulons poursuivre notre objectif budgétaire à l'intérieur du maintien de l'emploi. Le ministre de la Fonction publique et — j'en suis convaincu — les syndicats concernés désirent que le service public continue à remplir son rôle. Sur ce point, je démens formellement les accusations régulièrement lancées sur certains bancs quant à une volonté de démantèlement des services publics. Pas du tout, notre volonté est, au contraire, de les maintenir.

M. Wyninckx. — Lisez les déclarations de M. Waltniel et vous serez convaincu du contraire.

M. Nothomb, Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique. — La politique du gouvernement consiste à poursuivre ses objectifs budgétaires sans causer trop de dommages à l'emploi dans la fonction publique et à assurer un bon fonctionnement des services.

Celui-ci ne nécessite pas toujours le gonflement de services ou la multiplication des doubles emplois.

Nous trouverons avec les trois organisations syndicales du secteur public un terrain d'entente pour, à la fois sauver l'emploi, sauver les services publics comme tels et réaliser les objectifs budgétaires du gouvernement qui — même si l'on se trouve être dans l'opposition ou être un syndicat — sont tellement évidemment nécessaires qu'ils doivent être implicitement acceptés par ceux qui se trouveront à la table des délibérations si l'on veut garantir l'avenir de la fonction publique. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — Nous interrompons ici nos travaux. Ils seront repris à 19 h 15 par l'interpellation de M. Egemeers.

Ik stel u voor hier onze werkzaamheden te onderbreken. (*Instemming.*)

PROJET DE LOI — ONTWERP VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Le gouvernement a déposé un projet de loi portant approbation de l'Accord européen sur les grandes routes de trafic international et des Annexes, faits à Genève le 15 novembre 1975.

De regering heeft ingediend een ontwerp van wet houdende goedkeuring van de Europese Overeenkomst inzake internationale hoofdverkeerswegen en van de Bijlagen, opgemaakt te Genève op 15 november 1975.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Il a été renvoyé à la commission des Relations extérieures.

Het werd verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1) Par M. Lallemand:

a) Modifiant l'article 764, 12°, du Code judiciaire;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1) Door de heer Lallemand:

a) Tot wijziging van artikel 764, 12°, van het Gerechtelijk Wetboek;

b) Tendant à modifier l'article 574, 1°, du Code judiciaire;

b) Tot wijziging van artikel 574, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek;

2) Par Mme Van Puymbroeck et M. Trussart, modifiant l'article 1er de la loi du 30 décembre 1970 portant divers amendements au statut organique de l'Office national du Dueroire et l'habilitant à garantir les risques afférents à certains investissements belges à l'étranger;

2) Door mevrouw Van Puymbroeck en de heer Trussart, tot wijziging van artikel 1 van de wet van 30 december 1970 houdende diverse wijzigingen in het organiek statuut van de Nationale Delcredetiedienst en machtiging aan de Nationale Delcredetiedienst om de risico's verbonden aan bepaalde Belgische investeringen in het buitenland te waarborgen;

3) Par M. Humblet portant modification de la loi du 29 mai 1959 modifiant la législation relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique et artistique, modifiée par la loi du 14 juillet 1975.

3) Door de heer Humblet houdende wijziging van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van de wetgeving betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch en kunstonderwijs, zoals gewijzigd bij de wet van 4 juli 1975.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Er zal later over de inoverwegening worden beslist.

INTERPELLATIONS — INTERPELLATIES

Demandes — Verzoeken

M. le Président. — Le bureau a été saisi des demandes d'interpellation suivantes:

1° De M. Serge Moureaux au ministre de la Région bruxelloise sur « les conditions dans lesquelles le ministre a cru pouvoir annuler la délibération du collège d'agglomération du 12 octobre 1983 autorisant la régie à renouveler la convention conclue le 20 août 1981 avec l'Université libre de Bruxelles pour la poursuite d'une étude de la pollution par le plomb à Bruxelles »;

Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Van de heer Serge Moureaux tot de minister van het Brusselse Gewest over « de omstandigheden waarin de minister gemeend heeft het besluit van het college van de agglomeratie van 12 oktober 1983 te kunnen vernietigen, bij welk besluit aan de regie toestemming werd verleend om de overeenkomst met de *Université libre de Bruxelles* van 20 augustus 1981 te verlengen met het oog op het voortzetten van een onderzoek naar de loodverontreiniging te Brussel »;

2° De Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures sur « le stationnement de missiles de croisière à bord de navires dans la zone septentrionale de la mer du Nord ».

2° Van mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over « het stationeren van kruisraketten op marinevaartuigen in de noordelijke Noordzee ».

La date de ces interpellations sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellaties zal later worden bepaald.

Le Sénat se réunira ce soir à 19 h 15.

De Senaat vergadert opnieuw vanavond te 19 u. 15.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 18 h 30 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 18 u. 30 m.*)